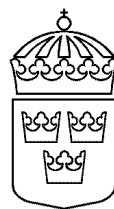

Riksdagens protokoll

2002/03:121

Torsdagen den 12 juni

Kl. 09.00 – 16.23

Protokoll
2002/03:121

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 5 juni.

2 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2002/03:FPM77 Faktapromemoria om kommissionens förslag till ändring av EG:s mervärdesskatteregler beträffande tjänster inom postsektorn KOM(2003)234 till skatteutskottet

2002/03:FPM78 Gemenskapskrav beträffande foderhygien KOM(2003)180 till miljö- och jordbruksutskottet

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2002/03:132 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelser

2002/03:137 till finansutskottet

2002/03:140 till arbetsmarknadsutskottet

Förslag

2002/03:RR17 till finansutskottet

2002/03:RR18 till försvarsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående ärenden skulle förlängas till *den 19 september*.

Motioner

2002/03:Sk13–Sk15 till skatteutskottet

4 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 11 juni

MJU15 Tillsyn och sanktioner på miljörettens område, m.m.

Punkt 3 (Övriga tillsynsfrågor)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

286 för utskottet

15 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 50 m, 42 fp, 25 kd, 23 v, 18 c

För res. 1: 1 v, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 5 m, 6 fp, 8 kd, 6 v, 4 c, 3 mp

Punkt 5 (Åtalsprövningsregel i miljöbalken m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (c)

Votering:

269 för utskottet

18 för res. 2

14 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 50 m, 42 fp, 25 kd, 24 v

För res. 2: 18 c

Avstod: 14 mp

Frånvarande: 16 s, 5 m, 6 fp, 8 kd, 6 v, 4 c, 3 mp

Punkt 6 (Övriga straffrättsliga frågor)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

278 för utskottet

24 för res. 4

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 50 m, 42 fp, 25 kd, 18 c, 14 mp

För res. 4: 24 v

Frånvarande: 15 s, 5 m, 6 fp, 8 kd, 6 v, 4 c, 3 mp

Punkt 9 (Skydd av områden m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (m, c)

3. res. 8 (kd)

Förberedande votering:

71 för res. 7

25 för res. 8

206 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Gunnar Andrén (fp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

210 för utskottet

68 för res. 7

25 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 42 fp, 24 v, 14 mp

För res. 7: 50 m, 18 c

Avstod: 25 kd

Frånvarande: 14 s, 5 m, 6 fp, 8 kd, 6 v, 4 c, 3 mp

Punkt 13 (Hållbarhetskommision)

1. utskottet

2. res. 13 (fp, kd, c, mp)

Votering:

204 för utskottet

98 för res. 13

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 50 m, 24 v

För res. 13: 42 fp, 25 kd, 17 c, 14 mp

Frånvarande: 14 s, 5 m, 6 fp, 8 kd, 6 v, 5 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2002/03:121

12 juni

5 § Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2002/03:FiU20

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (prop. 2002/03:100 delvis och skr. 2002/03:101).

Anf. 1 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! God morgon! Vi inleder den sista dagen med utskottsrundor för denna termin med finansutskottets betänkande FiU20, *Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken*.

Finansutskottet tillstyrker regeringens förslag i finansplanen till inriktning av den ekonomiska politiken.

Utskottets majoritet pekar på den stora osäkerhet som präglar världsekonomin. Osäkerheten betyder att den ekonomiska politiken ska inriktas på att hålla den svenska ekonomin fortsatt stark. Målet för de offentliga finanserna ska hållas, och utgiftstaken ska klaras. Det kärvare ekonomiska läget innebär enligt utskottet att utgiftsminskningar måste vidtas.

De senaste årens framgångar har lagt en god grund för en offensiv politik för ökad välfärd, stigande sysselsättning och en hållbar utveckling. Därför genomförs under 2003 och 2004 en rad reformer, trots lågkonjunkturen och de besparingar som görs för att säkra den statsfinansiella utvecklingen.

Utskottet anser att kampen för full sysselsättning står högst på dagordningen. Reformer för tillväxt och rättvisa ska fortsätta. En god miljö och en hållbar utveckling är ett av den ekonomiska politikens viktigaste mål. Sverige ska också vara ett föregångsland där kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. Under året läggs en handlingsplan för ökad jämställdhet fram.

Oppositionspartierna redovisar sina förslag till inriktning av den ekonomiska politiken i en gemensam reservation.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till inriktning av budgetpolitiken. Det innebär att budgetpolitiken styrs av två mål. Fastställda utgiftstak för de statliga finanserna ska hållas samtidigt som överskottsmålen i de offentliga finanserna i genomsnitt ska motsvara 2 % av bruttonationalprodukten under en konjunkturcykel.

Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern redovisar sina ståndpunkter i sina respektive reservationer.

Fru talman! Finansutskottets betänkande behandlar också regeringens skrivelse *Årsredovisning för staten*. Utskottet lämnar vissa synpunkter på innehållet i årsredovisningen. Bland annat noterar utskottet att antalet revisionsberättelser med invändningar till följd av anslagsöverskridanden har ökat under 2002. Utskottet ser allvarligt på detta och välkomnar att regeringen i budgetpropositionen för 2004 kommer att lämna en redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits.

Till sist vill jag bara peka på att utskottet avstyrker motioner om tillkännagivande av behovet av utvärdering av budgetprocessen. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Fru talman! Låt mig först notera den lite märkliga ordningen att vi nu inleder en stor finansdebatt där den person som väl huvudsakligen ska stå till svars inte är närvarande. Bosse Ringholm brukar ha den tekniken att när han sedan väl ansluter, vilket ibland tar någon timme eller två, brukar han dessutom förvåna oss genom att anklaga oss alla för att inte ha sagt något intressant, vilket är svårt att hävda när man själv inte har varit på plats och lyssnat.

En del bedömare hävdar att Sverige nu är fattigast i Norden. Det kan säkert diskuteras utifrån lite olika parametrar. Men det är åtminstone något som vi säkert inte är vana vid att höra, och det är inte heller den självbild som många svenskar har vuxit upp med.

Sverige har i grunden goda förutsättningar som borde leda till att det inte ser ut så. Vi har en god företaganda i Sverige. Vi har många och bra företag. Vi har en bred kunskap i Sverige och en god utbildningsnivå. Och i grunden är de flesta av oss både arbetsamma och hederliga. Det borde egentligen se bättre ut.

Jag tror att det som en gång var idén, nämligen att alla skulle bidra och att det skulle löna sig att arbeta, är precis det som för många har kommit på skam.

De problem som vi nu ser är inte frukten av att det just nu är lite otur under några veckor utan det är flera år av en konsekvent politik som leder till att ett land till slut hamnar i problem. Där tycker jag att socialdemokratin alldeles för mycket har kommit att fångas av något slags ensamstrategi. Det är inte längre så att alla ska vara med, utan nu är det ensam som är stark. Socialdemokraterna tror på Göran Persson, och Göran Persson håller med. Det blir liksom inte så mycket mer än det.

Därför har Socialdemokraterna bland annat drivit tesen att man ska vara ensam i regeringen. Samarbetspartierna får inte vara med. Man har inte ens 40 % av väljarna, men ingen annan ska få vara med.

Socialdemokraterna har övergivit företagen. Några av oss var med och tog emot Gnosjöupproret i går. En mycket stridslysten företagare talade om regeringens pansarvagnspolitik. Jag vet inte om det var den mest perfekta beskrivningen, men det beskrev en upprördhet som företagare känner. Det handlar om tredje sjuklöneveckan, brist på incitament att vilja växa med sina företag och att få lite grann av egen utveckling när man satsar mycket på sitt företagande, krångliga regler och en allmän njugghet från Socialdemokraterna.

Många företagare säger att de har gjort uppvaktningar och kan vittna om socialdemokrater som har sagt att företagande är viktigt. Man tittar och försöker, men resultatet blir väldigt skalt. Det händer ingenting. Och vad spelar det då för roll att det finns en opposition som här i dag presenterar ett alternativ som skulle kunna erbjuda en annan utveckling? Vi saknar tillräckligt stöd.

Socialdemokraterna har också övergivit kommunerna. Det är rätt intressant att lyssna till Kommunförbundets beskrivningar av kommunernas förutsättningar för de kommande åren. Socialdemokraterna har ägnat några år åt att faktiskt få väljarna att tro att den kommunala ekonomiska utvecklingen är helt beroende av att den här kammaren tillför statsbidrag till kommunerna. Många av oss tror numera att kommunens välfärdskärna bärs av att det förs över statsbidragsmiljarder från riksdagen till

kommunsektorn. Men det är inte sant. Basen i den kommunala finansieringen är de egna skatteintäkterna. Men dessa statsbidragsmiljarder har varit en sorts dopningsmedel för många kommuner som för säkerhets skull också bär olika statsråds namn för att verkligen ge sken av att det är gåvor som delas ut. Problemet är att det ofta rör till det i kommunerna.

Kommunförbundet kan visa att det som tillförs nominellt oftast betyder att det bara fyller i hål som finns i den kommunala ekonomin. Men det skickas hela tiden med lappar och beskrivningar av hur detta ska leda till nysatsningar och nyanställningar som det inte finns utrymme för. Statsmakten rullar över kostnadsförväntningar på kommunerna som kommunerna själva inte kan bära.

Till detta kommer att den kommun som satsar har fått lära sig att det finns en strypsnara i form av ett utjämningsystem. Om man blir bättre och om man får fler att komma i arbete dras strypsnaran åt. Allt det som vi tror att skolbarnen lär sig i Sverige – om fler jobbar får kommunen mer pengar, och då blir det mer pengar till skolan – stämmer inte. När fler jobbar i en kommun ökar skattekraften. Då dras strypsnaran åt, och då försvinner inkomsterna från den kommunen och delas ut till andra kommuner som i en del fall behöver stödet men som i en del fall helt enkelt inte själva har ansträngt sig och därför tillförs medel som någon sorts belöning för att de inte gör rätt. Därmed hjälper inte heller kommunerna till att bygga upp tillväxten i Sverige.

Även i fråga om detta har uppvaktningarna varit många, och man har berättat om att det inte kan fortsätta på detta sätt. Och det har antytts att detta ska ses över. Men ingenting blir ju gjort. Vad hjälper det då att det finns en opposition redo med andra förslag som skulle kunna lägga grunden för en annan utveckling när vi helt enkelt saknar stöd?

Socialdemokraterna har också övergivit de arbetsamma, det vill säga dem som tyckte att det var rätt att man skulle jobba och att man skulle slita dagarna i ända för att faktiskt lägga grunden för egen välfärd och också få en del över till annat. Det är de som tycker att det inte lönar sig att arbeta i dag, de som hörde att den högsta marginalskatten enligt skattereformen för 13 år skulle innebära att ingen skulle betala mer än 50 % i skatt. Nu närmar den sig 60 % igen. I en del kommuner har man till och med kommit över 60 %.

Nu kommer känslan att det inte lönar sig att jobba extra tillbaka. Marginalskatterna lägger hämsko på detta. För många är faktiskt bytet, övergången, från försörjningssystem och bidragsberoende till arbete inte något som man vinner på, snarare tvärtom.

När det i ett land blir uppenbart för alltfler att det i grunden inte lönar sig att arbeta, och att arbeta hårt och slita, händer något. Då är man inte med längre. Vi har ju fått många signaler om hur folk upplever sig sitta fast i fattigdomsfällor. Men det görs ingenting. Ingenting händer. Det hjälper inte att det finns en opposition som faktiskt är redo att göra en annan politik möjlig eftersom vi saknar stöd för det.

Ni har också övergivit regionerna i Sverige. Där berättar man om alla satsningar som man skulle vilja göra för att bidra till ett växande Sverige. Men man säger också att man saknar väginvesteringar och att man har problem med en brottslighet som ingen åtgärdar. Man säger: Kan ni komma till rätta med det vill vi också vara med och bygga Sverige. Man kan berätta om massvis med socialdemokrater som varit där och om folk

från länsbankar som uppvaktat och sagt till den regionala tidningen: Ja, ja, vi är för det. Vi vill också ha allt detta och tycker att det behövs.

Men det händer ingenting därför att det inte genomförs någon politik i den riktningen. Då hjälper det inte med alla dessa uppvaktningar, utan man blir sittande där och får inte vara med och bygga Sverige.

Då spelar det liksom ingen roll att det finns en opposition i riksdagen som vill något annat och som har andra förslag eftersom vi, som sagt, saknar stöd för att genomföra det.

Ni har också övergivit de utsatta – dem som det borde vara kärnuppgiften att värna med politiken. Jag behöver bara nämna problemen med psykiatrin. Så mycket mer behöver jag inte säga därför att den diskussionen behöver kanske föras i en annan typ av debatt än i en finansdebatt i riksdagen.

Det handlar också om insatser för drogbekämpning och om insatser för människor som är verkligt utsatta och som det aldrig verkar finnas resurser till. De har också försökt att höra av sig och säga: Vi behöver stöd, och vi behöver verkligen politikens stöd.

Men ingenting händer. Det kommer inga beslut. Då hjälper det, som sagt, inte att här finns andra som vill något annat.

Ni har också övergivit Stockholm. Jag kunde ha berättat för Bosse Ringholm att han personligen är väldigt ansvarig för det. I DN står det i dag att biltullarna nu hänger på en person, på Bosse Ringholm. Det är tydligen till honom som vi ska sätta vårt hopp – från min utgångspunkt – om att det inte blir något av detta.

Det som ingen socialdemokrat nämnde före valet och det som man lovade att man inte ens tänkte på men som blev mesta möjliga politik direkt efter valdagen är det som nu ska få Stockholm att växa – ovanpå en massiv skattechock och insatser som stryper huvudstaden. Där har uppvaktningarna varit många och klagan stor men det hjälper inte. Det kommer att se ut så här i alla fall. Därmed kan inte heller landets huvudstadsmotor bidra till att resurserna växer.

Vad hjälper det då, som sagt, att det finns andra som vill göra annorlunda?

Nu finns det de som säger: Jag tycker att du nu är väldigt orättvis, Fredrik. Det är faktiskt så att de på senare år har haft en hel del resurser.

Men jag tycker att det är väldigt viktigt att peka på vilken typ av insatser det är som Socialdemokraterna har använt de här resurserna till. Tänk er sinnebilden av valrörelserna 1998 och 2002! Vad är det vi har pratat om? År 1998 gällde det maxtaxan i barnomsorgen. År 2002 var det fråga om det där med att man inte orkade höja taken i föräldraförsäkringen från lönenivåer på 24 000 kr upp till 32 000 kr. Vad har de gemensamt? Ja, någon säger: De har inte klarat av att leverera vad som utlovats.

Det finns en poäng i det. Men det viktiga är, tycker jag, att det visar att när Socialdemokraterna har pengar riktas resurser till människor som är friska, som kan stå på egna ben och som tjänar mer än de flesta andra i Sverige gör.

Det är där som Socialdemokraterna under senare år har satt in resurserna. Då blir det liksom ingenting över till alla andra som vill vara med och bygga landet. Det är därför som vi i dag är bekymrade och står här och pratar om ett land som inte är lika rikt som det en gång var.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 3 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! När *Den blomstertid* ... redan har sjungits i de flesta skolor känns det lite bakvänt att stå här och prata om växande problem. Likafullt handlar politik väldigt mycket om att se verkligheten som den är för att kunna göra de förändringar som behövs. Kan man inte se verkligheten kan man inte heller göra de rätta lösningarna.

Fru talman! Det hade varit väldigt trevligt – eller i varje fall nyttigt – om finansministern hade behagat masa sig hit till den här delen av debatten. Men som vanligt får vi konstatera att vi inte talar för döva öron utan att vi talar för frånvarande öron.

Vi ser ett Sverige som har växande problem, ett Sverige som har en arbetsmarknad som fungerar allt sämre. Svenska kommuner fungerar i många fall allt sämre. Vi har ett svenskt företagande som minskar, och vi har svenska statsfinanser med växande problem. Nu talar många om den ihållande lågkonjunkturen, men det här är inte ett konjunkturproblem. Konjunkturen gör det hela mera synligt och något värre men i grunden handlar det om systemfel.

Därför, fru talman, har vi lagt fram förslag till ekonomisk-politiska riktlinjer som vi helt enkelt kallar för Krisplan för Sverige – krisplan därför att man först och främst måste ha ett krismedvetande. Man måste se verkligheten som den är. Man måste se de problem som finns. För det andra måste man ha en plan för att göra något åt det hela, en plan för att ta sig ur situationen. Det går inte att fortsätta med det kortsiktiga rafsan-det och hafсандet för att lösa de akuta problem som så att säga uppstått redan i går och att täppa till luckorna och sopa saker under mattan.

Vad vi ser här är en regering som i praktiken helt har tappat greppet om den ekonomiska politiken. Huvudfokus i årets ekonomiska riktlinje-proposition är ju inte alls på de ekonomiska riktlinjerna utan på tilläggs-budgeten – alltså på att lägga innevarande års budget till rätta. Den debatten hade vi i går. Hela den allmänna debatten och hela mediediskussionen har handlat just om tilläggsbudgeten. Det beror på att regeringen och dess stödpartier sitter med så akuta och kortsiktiga problem att man inte förmår att över huvud taget höja blicken över nästa årsskifte.

Detta är ett problem som har eskalerat genom åren men som nu har sin akuta bakgrund i den löfteskarusell som uppstod under valrörelsen och i de brutna löften som uppstått därefter. Det var ju – tyvärr är Bosse Ringholm, som sagt, inte här nu – inte förrän Göran Persson i en interpellationsdebatt här i kammaren förlöpte sig så mycket att han helt och hållet skyllde på Bosse Ringholm och sedan var tvungen att ta tillbaka det som Göran Persson över huvud taget gick med på att man hade svikit något enda litet löfte.

Du som sitter här vid sidan av regeringsplatserna – jag förmodar att du sitter här som representant för Bosse Ringholm – kanske kan hälsa honom. Jag skulle nämligen vilja veta vad Bosse Ringholm nu har att säga till den företagare som kanske faktiskt röstade på Socialdemokraterna därför att han litade på beskedet att det inte skulle bli förlängd sjuklö-neperiod – ett brutet vallöfte. Och vad säger man till den blivande pappa som kanske röstade på Socialdemokraterna därför att han trodde på er skrämselfpropaganda om att det med borgarna skulle bli höjda dagis-taxor?

Vad säger Bosse Ringholm till de gamla och till de barn som får sin hemtjänst eller sin dagisutflykt inställd därför att personalen är sjuk och hemtjänstens pengar och dagispengarna går till att betala sjuklönen?

Vad säger Bosse Ringholm till de småföretagare som i dag går i konkurs eller som lägger ned därför att de får ett stadigt försämrat företagsklimat när 3 000 miljoner kronor tas av skattebetalarnas pengar för att skickas in i statliga förlustbolag?

Fru talman! Konjunkturen är försämrad men det är inte orsaken till dagens problem. Konjunkturer kommer och går men systemfelen består.

Som jag brukar säga, fru talman, är hela Kungsträdgården full av bankekonomer som sitter och gör konjunkturbedömningar. Det är inte vår uppgift som politiker att försöka bräcka dem med att göra ännu bättre konjunkturbedömningar. Vår uppgift är i stället att se till att en sådan ekonomisk politik och en sådan budget för det här landet läggs fast att man inte är beroende av några tiondelar hit eller dit, vare sig på växelkurs eller på uppgångar i USA. Vi måste kunna lägga fast en ekonomisk politik som har sådana marginaler och sådan styrka att det egentligen inte spelar så väldigt stor roll om det vänder i oktober eller om det vänder i november eller i december.

Därför, fru talman, har vi lagt fram riktlinjer för den ekonomiska politiken, medan regeringen väl mest sitter och håller tummarna för att det ska vända i USA och att Greenspan ska kunna prata upp börsen eller någonting annat. Vi har lagt fram riktlinjer som innebär bättre, inte sämre, villkor för företagande, som innebär arbete i stället för bidrag för människor som i dag stängs ute, som innebär radikala grepp för att öppna Sverige för de invandrare som har fått komma hit och för att fler ska kunna komma hit, som innebär en skattereform som gör att det lönar sig att arbeta, spara och ta risker och att göra det i Sverige så att vi kan få stopp på företagsflykten.

Det är riktlinjer som innebär att vi kan pressa ned sjuktagen, inte genom att, som Dagens Nyheter föreslår, ha en självreglerande låg nivå på sjukpenningen och inte heller genom att, som regeringen föreslår, bara ta in pengar och vältra över kostnader, utan genom att faktiskt få ned sjuktagen genom livspusselreformer som gör att det går att kombinera arbete, ansvar för familj och att man kan få makt över sin arbetssituation, makt på jobbet, genom att garantera vård och rehabilitering och genom striktare regler för utnyttjande av sjukpenningen. Vi gör det genom riktlinjer för rättvisa villkor för kvinnor i det här landet, för en jämställd arbetsmarknad genom att bland annat bryta upp de offentliga monopolerna och se till att utnyttja all den kvinnokraft som faktiskt finns även om herrarna i ledningen för den ekonomiska politiken kanske inte alltid tror det. Vi gör det genom att se till att det blir ökade möjligheter för föräldrar att dela ansvaret för hem och barn.

Vi har lagt fram riktlinjer för lägre skattekvot, lägre utgiftskvot, för stabila statsfinanser genom att vi satt upp ett mål om balans i statsfinanserna, inte som regeringen och deras stödpartier som tycker att det räcker med att ha överskott i pensionssystemet.

Fru talman! Fredrik Reinfeldt nämnde förut den undersökning som den engelska tidningen The Economist har gjort. Det var kanske inte så mycket nytt, men det är ändå intressant att bland det man valde ut att fokusera på var just den havererade integrationspolitiken i vårt land och

behovet av att få den att fungera. Sveriges behov är inte att höja ribban för människor som vill komma hit utan precis tvärtom att se till att fler människor kan få komma till vårt land och att de kan få komma in på vår arbetsmarknad. En stor utmaning för framtiden är just finansieringen av välfärden, och det måste vi lösa genom att ha fler på jobben. Integrationspolitiken är nyckeln.

The Economist varnar också för främlingsfientlighet. Det tycker vi i Folkpartiet är väldigt viktigt att lyfta fram. Sverige är inte – det har vi trott länge – landet annorlunda där främlingsfientliga krafter inte skulle kunna slå rot. Vi har sett att det kryper omkring en hel del mörka krafter längst in i hörnen. Det är därför vi tar debatten med rasister och främlingsfientliga, och det är därför vi ser till att vi får en radikal omläggning av integrationspolitiken. Lösningen på Sveriges problem är inte, som Socialdemokraterna så ofta har tagit till, att ytterligare försöka försvåra för människor att komma in i vårt land och försvåra att komma in på arbetsmarknaden, utan det är att göra precis tvärtom.

Fru talman! När jag pratar om att låta människor komma in i vårt land handlar det väldigt mycket om att vi måste kunna blicka utåt. En av de mycket viktiga riktlinjerna i vår ekonomiska politik handlar om att Sverige fullt ut ska ta steget in i den gemensamma valutan så att vi kan dra nytta av det. EMU är inte lösningen på all världens problem, inte ens på fotsvett eller vad det nu var som Stefan Carlén föreslog, men det är en chans för oss att kunna dra ytterligare nytta av den gemensamma marknaden och kunna vara en stark kraft där.

Det pratas väldigt mycket om problem med stabiliseringspolitik. Men jag skulle vilja vända på steken och i stället se EMU och valutasamarbetet som en lösning och en möjlighet på tillväxtproblematiken. Nu är man väldigt fast, och det blir man i den svenska ekonomiska debatten på grund av den här regeringen, i konjunktursvängningarna. Men viktigare än hur det svänger är runt vilken nivå. Vi liberaler är helt övertygade om att den gemensamma valutan är en möjlighet för oss i Sverige att ha en högre nivå på den ekonomiska utvecklingen, även om det visst kan tänkas att det fortsätter att svänga precis som det gör nu.

Jag tycker att det är väldigt intressant att notera att på nej-sidan – förutom goda krafter där jag i för sig undrar hur de riktigt har kommit till den slutsatsen – förenar sig de vänsterpopulister som i alla tiden har varit emot allt konkret internationellt samarbete, till om med Nordiska rådet, med en bolagshöger som har varit emot varenda social och demokratisk reform sedan den allmänna rösträtten och den allmänna pensionen. Jag tycker att det borde vara ett frågetecken i kanten hur det kommer sig att de krafterna lierar sig till ett nej i stället för att som vi säga att vi måste se till att rusta den svenska ekonomiska politiken så att vi klarar oss starkt och bra i valutasamarbetet och se till att vi fullt ut kan utnyttja inte bara den europeiska integrationens utan hela globaliseringens möjligheter.

Fru talman! Vi har lagt fram våra riktlinjer för den ekonomiska politiken. De finns beskrivna i den gemensamma reservationen nr 1. Jag vill också yrka bifall till reservation nr 3 som gäller Folkpartiets riktlinjer för budgetpolitiken.

Fru talman! Vi diskuterar i dag de långsiktiga riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Vi blickar bakåt, och vi blickar naturligtvis framför allt framåt. Då måste vi konstatera att åtta år med socialdemokratiska riktlinjer för politiken har urholkat välfärden. Man har passivt låtit sjuk-skrivningar explodera, samtidigt som ni socialdemokrater faktiskt har minskat antalet vårdplatser i landet med 36 %. Ni har fått rehabiliteringen att praktiskt taget upphöra att fungera. Vårdköerna fortsätter att vara långa. Äldreomsorgen ropar efter resurser efter åtta år av socialdemokratiska riktlinjer för den ekonomiska politiken. Trots jättestora skattehöjningar ute i kommunerna förväntas underskotten i kommunsektorn öka.

Ni socialdemokrater fortsätter alltså att beskatta svenska låginkomsttagare hårdast bland låginkomsttagare i världen. Vi kan konstatera att ni har också lyckats pressa ned svenska industriarbetares och barnfamiljers köpkraft till bland de lägsta i industrivärlden. Men det socialdemokratiska regeringsmaskineriet har ingen vision. Regeringen presenterar inte heller i denna proposition någon strategi eller någon långsiktig inriktning för den ekonomiska politiken som förmår lyfta välfärden. Nej, den levererar blott och bart panikartade besparingar och ett snart sagt akrobatiskt budgettricksande. Företag och kapital flyr landet, medan statsministern ser på och gratulerar. Ni låter det svenska näringslivet successivt övertas av utländska ägare, samtidigt som svenskarnas direktägarande minskar. Den tragiska bakgrunden är att ni straffbeskattar just svenskt ägande. Trots det väljer ni socialdemokrater medvetet att låta både dubbelbeskattningen och förmögenhetsskatten vara kvar. Båda är lika förödande för välfärden i den globaliserade ekonomi som Sverige är en del av.

Er konfiskatoriska arvs- och gåvoskatt gör det hart när omöjligt för nästa generation att ta över framgångsrika familjeföretag. Samma arvs-skatt mellan makar i kombination med en drakonisk fastighetsskatt får tiotusentals inte minst pensionärer att gastkramas av oro inför tvånget att kanske behöva gå från hus och hem. Är det rättvisa och solidaritet? Ni socialdemokrater tycks inte ha några planer på någon förändring.

Ovanpå detta bromsar ni och motarbetar valfrihet och dynamik. Ni urholkar det kommunala självstyret. Ni lyckas pressa ned bostadsbyggandet till rekordlåga nivåer, och ni har eftersatt vägnätet kraftigt på ett nästan ofattbart sätt.

Den svenska grundskolan visar allt sämre resultat. Andelen underkända elever har ökat i åtta år och uppgår nu till 25 %. Man undrar: Var ska det här sluta?

Ni har minskat antalet poliser under dessa åtta år med 11 %. Människor känner sig otrygga på gator och torg, butiksägare blir alltmer uppgivna. Ni lovade stort i valrörelsen. Eftersom ni struntat i tillväxtpolitiken tvingas ni nu dra tillbaka även de satsningar som tidigare var inräknade i statsbudgeten. Svikna vallöften kantar rutschkanan i väljaropinionen.

Budgettricksande i stället för tillväxtpolitik har blivit högsta mode i Regeringskansliet. Sverige kommer enligt både Socialdemokraternas egna och OECD:s prognoser att fortsätta att halka efter. Sedan gör ni socialdemokrater ert bästa för att bortförklara de självförvållade problemen med svagheter i omvärldens ekonomier och med Irakkriget.

Vi kristdemokrater vill i stället fokusera på de strukturproblem som regering och riksdag kan göra någonting åt. Det handlar i huvudsak om sådana problem som har lett till att Sverige med Socialdemokraterna vid makten har sjunkit allt djupare i OECD:s tillväxts- och välbästandsliga.

Sverige är inte en gång för alla dömt att utvecklas sämre än omvärlden. Sverige är inte dömt att förbli Nordens fattigaste land. Därför inriktar vi kristdemokrater vårt ekonomiska alternativ på att stärka tillväxtkraften så att inte minst resurserna till sjukvård, äldreomsorg och skola ska kunna räcka till anständiga nivåer.

Vi har lagt fram riktlinjer för den ekonomiska politiken som ger nya förutsättningar för en bättre välfärdsutveckling genom strukturella reformer, strategiska skattesänkningar på arbete, sparande och företagande. Men vi tror också att det krävs en större satsning på forskning och på en kvalitetsinriktad skola och gymnasie- och högskoleutbildning. Vi vill ge Sverige förutsättningar för en uthållig ekonomisk tillväxt på åtminstone 3 %. Annars klarar vi helt enkelt inte utmaningarna med en åldrande befolkning i en globaliserad ekonomi.

Fru talman! Vad de ekonomiska riktlinjerna måste handla om är att det ska bli mödan värt att starta och driva företag. Det måste vara lönt att arbeta mer. Det måste löna sig bättre med utbildning. Det handlar också om att öka möjligheterna att påverka och känna trygghet i vardagen.

Det handlar om att få tiden att räcka till också för barnen, att kunna leva på sin lön och slippa bidragsberoendet, att kunna påverka sin arbetsituation, att känna att man behövs, att sjukvården fungerar när man behöver den och att man får det självklara förtroendet och rätten att välja barnomsorg, skola eller äldreomsorg efter sina egna önskemål.

Om det ska lyckas måste företagarklimatet förbättras rejält liksom infrastrukturen och bostadspolitiken. Konkurrensen måste stärkas. Polisen och det övriga rättsväsendet måste få avsevärt bättre möjligheter att bekämpa brottsligheten. För att klara det krävs det en politik som slår vakt om den statsfinansiella stabiliteten genom lägre utgifter, lägre skattetryck, sänkt skuldkvot och minskad statsskuld. På så sätt minskar vi den svenska ekonomins sårbarhet.

Vår politik ger bättre villkor för arbete och för företagande genom konkurrenskraftiga skattenivåer, ett bättre utbildningssystem, en reformerad lönebildning och krafttag mot ohälsa och sjukskrivningar. På så sätt kan den faktiska sysselsättning öka kraftigt och minska de regionala och sociala obalanserna. Sedan är det naturligtvis också så att politiken måste öka valfriheten och säkra både mäns och kvinnors kontroll över den egna tillvaron.

Fru talman! Det är sju politik- och budgetområden som vi kristdemokrater prioriterar i den ekonomiska politiken. På samtliga de områdena behövs det reformer i ordets verkliga mening.

- Det gäller att skapa långsiktigt goda tillväxtförutsättningar genom ett bättre investerings- och företagarklimat.
- Det gäller skattepolitiken för låg- och medelinkomsttagare.
- Det gäller valfriheten för barnfamiljer.
- Det gäller pensionärernas ekonomiska situation.

- Det gäller vården, omsorgen och skolan.
- Det gäller ett återupprättat rättsväsende.
- Det gäller en fungerande infrastruktur.

Prot. 2002/03:121

12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Sedan finns ett antal reformer som knappast kostar någonting alls. Regelförenkling kostar till exempel inte mer än att man på Närings- och Finansdepartementen tar ut Småföretagardelegationens förslag ur skrivbordslådorna och börjar genomföra detta. Ganska små satsningar på att förstärka Konkurrensverket och att skärpa lagstiftningen är också exempel på viktiga reformer som kanske inte bäst beskrivs i budgettabeller.

Det kan verka vara en dyster och mager sammanfattning eller bokslut över dessa år. En del ledamöter ler. Jag tror kanske att jag skulle hålla inne med det om jag var i er situation. Väljarna har börjat upptäcka detta. Det framgår alltmer i vardagen.

Fru talman! Det går inte längre att dölja att Socialdemokraterna har tappat greppet över den ekonomiska politiken och över den politiska agendan. Man regerar alltmer ur hand i mun. Den gamla fingertoppskänslan för konsten att regera verkar nu bortblåst. Självmålen och slarvet med själva regeringshantverket accelererar dag för dag.

Situationen börjar alltmer likna situationen både före valet 1976 och före valet 1991 ekonomiskt och politiskt. Ni socialdemokrater börjar nog ändå innerst inne inse att det är landningsbanan för regerandet som börjar synas därnere på marken.

Om välfärden ska klaras även i framtiden krävs en ny långsiktig tillväxtstrategi byggd på en etisk grund där det lönar sig att arbeta, att utbilda sig, att spara och investera, att starta företag och där skattesystemet tillåter och uppmuntrar nästa generation att också ta över.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen 4.

Anf. 5 LENA EK (c):

Fru talman, ärade ledamöter och ärade åhörare! Vi står nu i en tid där Sveriges skolbarn sjunger *Den blomstertid nu kommer* och lärarna får små blombuketter och där de unga studenterna sjunger att ”den ljusnande framtid är vår, hurra!”. Det är en väldigt härlig stämning i Sverige i början av juni månad. Då blir den debatt som vi för i dag en väldigt skarp kontrast till det stämningsläget.

Vi har av föregående talare hört en diagnos för det ekonomiska läget i Sverige. Utan att gå in på detaljer kan jag konstatera att den ekonomiska politik som har förts har resulterat i att landet har problem. De problemen landar hos alldeles vanliga medborgare.

Det är dessutom så att problemen är så stora att vi inte kommer att kunna reda ut dem inom de närmaste åren. Det innebär också att vi skjuter över ansvaret för betalningen av våra skulder – eller ska jag säga betalningen för den soppa som regeringen har lagat till – på nästa generation.

Det är de ungdomar som tar sin examen, kanske slutar på universitetet och som nu ska börja söka jobb. De upptäcker att det inte är så lätt. Arbetsmarknaden är hårt ansträngd i dag, och arbetslösheten har ökat. Det är heller inte så lätt eftersom trygghetssystemen är hårt ansträngda. Där sker stora besparingar.

Besparingsförslag kommer från alla partier, också från Centerpartiet. Men jag vill slå fast i den här debatten att ansvaret för den situation vi nu står i ligger hos Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det är de som har stått bakom den ekonomiska politik som har förts de senaste åren.

Det är de partier som inte kunde ta till vara fördelarna med den högkonjunktur som vi har haft och som inte kunde ta till vara fördelarna med den saneringspolitik som man kom överens om gemensamt mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet efter den förra stora krisen. Det är de som inte kunde hålla löftet: Så här ska vi inte göra igen. Nu står vi här igen, och det är regeringens ansvar.

Jag har suttit och lyssnat och sammanfattar den hittillsvarande debatten som den gamla historien om economichefen på det lilla företaget som sade: Ja, mina vänner och medarbetare, förra året när jag redogjorde för bokslutet sade jag att vi stod vid ruinens brant. I år är jag glad att kunna säga att vi har tagit ett stort steg framåt.

Det är där vi står nu.

Fru talman! Sverige behöver en ny ekonomisk-politisk inriktning. Den ekonomiska stabiliteten måste öka. Vi måste skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för att öka framtidstron hos företagare och medborgare och minska statsfinansernas känslighet. Förutom att vi nu har en svår statsfinansiell situation kommer vi om några år att möta en stor demografisk utmaning när pensionärsboomen kommer. Det är jätteroligt för alla oss som får behålla våra föräldrar och generationen bakom, men det kommer att kosta pengar. Nu vore den rätta tiden att spara, ordna upp saker och ting och genomföra de strukturreformer som behövs för att klara den oerhört stora utmaning som Sverige står inför. Vi har att välja mellan att göra någonting nu eller att bli tvingade tillbaka till den nivå som fanns på 50- eller 60-talet och som vi trodde att vi hade tagit oss förbi. Så stora kommer påfrestningarna att bli.

I vårt arbete att förnya vårt parti har Centerpartiet utpekat fyra reformområden. Det handlar om tillväxt och självbestämmande, tillväxt genom företagande, tillväxt genom hälsa och tillväxt och miljö.

När det gäller tillväxt och självbestämmande är vårt största förslag en inkomstkattereform som skulle göra att vanliga människor kan leva på sin alldeles vanliga lön. Detta ska göras i en ansvarsfull och balanserad takt samtidigt som man också genomför de reformer som behövs i socialförsäkringssystemen.

Den här inkomstkattereformen skulle innebära att skatten sänks för alla genom en skatterabatt. För en undersköterska med en vanlig inkomst som jobbar i en kommun skulle det innebära 1 600 kr mer i månaden efter skatt.

Behövs det då? Ja, det behövs. Oerhört många människor i Sverige i dag känner att de inte kan bestämma över sitt eget liv och sin egen framtid. Ett sätt att kunna bestämma och styra över sitt eget liv är faktiskt att kunna leva på sin lön. Jag förstår den desperation som har kommit till uttryck under den här våren genom Kommunals strejk. Jag förstår den mycket väl. Därför tycker jag att det är på tiden att man vågar fundera över hur vi alla kan bidra till att människor med låga inkomster kan leva på sin lön och själva bestämma över sitt eget liv.

Vi lägger reformförslag för barnfamiljerna och deras ekonomi. Vi vet att föräldrar i Sverige i dag är oerhört pressade, inte minst ekonomiskt. Vi vill höja grundnivån i föräldraförsäkringen till 200 kr för att studerande, arbetslösa och unga människor som inte har kommit i gång i yrkeslivet ska kunna klara sig också om de skaffar barn och slippa gå till socialen. Vi lägger knappt 300 miljoner på att höja taken. Vi tycker att solidariteten med de här systemen är oerhört viktig. Det är också en jämställdhetsreform att se till att pappor, som fortfarande i Sverige generellt sett har högre inkomst än mammorna, också kan vara hemma med sina barn.

För att öka självbestämmandet lägger vi också pengar till rättsväsendet. Man måste kunna vara trygg för att känna att man kan styra sitt eget liv.

Vi lägger väldigt mycket kraft på att försöka hitta ett reformpaket för företagande. Det är där jobben skapas, och det är där tillväxten skapas. Med all respekt för det viktiga arbete som utförs i den offentliga sektorn, blir man beklämd när man hör Sveriges finansminister i TV få frågan: Hur ska ni skapa ökad tillväxt? Och svaret blir: Genom fler jobb i offentlig sektor.

Det är väl den typiska inställning som regeringen och riksdagens majoritet visar gentemot företagandet. En företagare får två tredjedelar av föräldraersättningen om han vill vara hemma med sitt barn jämfört med en arbetstagare med samma lön. En företagare som blir bestulen på sitt lager får betala moms på det som tjuven har tagit. När man ska lösa det stora samhällsproblemet med de höga sjuktagen lägger man oproportionerligt stort ansvar på företagen.

Det finns oändligt mycket att göra för att underlätta för företagandet och därmed också underlätta för tillväxt. I går pressade riksdagens majoritet igenom ett förslag där arbetsgivarna får ta ansvar för en tredje vecka om arbetstagaren blir sjuk. De har inga möjligheter att hantera detta. Det finns inga pengar till rehabilitering eller hjälp för att få den här människan i slag igen och tillbaka till arbetet igen. Det är en typisk inställning.

Man kunde höra finansutskottets ordförande, pressad av desperata småföretagare alldeles på riksdagens trappa, säga: Nej, det är väl inte det mest idealiska förslaget.

Nej, det är det inte. Det kan vi vara överens om.

Vi lägger ett alternativt förslag byggt på företagarnas, FR:s, eget förslag. Det handlar om att arbetsgivarinträdet är anpassat efter antalet anställda med ett tak på 30 dagar och de sociala avgifterna på en nivå som motsvarar arbetsgivarinträdet. Det innebär ett stöd till småföretagarna, det innebär att arbetsgivarna får ta ansvar för den situation som finns och det innebär också att vi inte slår ihjäl småföretagen. Ni lägger ett förslag som alla protesterar emot, arbetstagare, arbetsgivare, funktionshindrades organisationer med mera. Vi har ett förslag som bygger på företagarnas eget förslag och som når samma nytta men skyddar småföretagen utan att bryta mot tvingande EU-reglering.

Vi lägger fram förslag som handlar om tillväxt genom hälsa och om tillväxt och miljö. USA genomför nu sin tredje största tekniksatsning genom tiderna på alternativt bränsle. I Sveriges riksdag bråkar vi om man kan ge dispens för ett år för tillverkning av biodrivmedel. Det är ett exempel på fnuttigheten i regeringens politik.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 9, Budgetpolitikens inriktning, som tar upp reformer på de fyra viktiga reformområden som jag här har nämnt.

Anf. 6 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag ska inledningsvis säga att jag inte på något sätt behöver försvara Bosse Ringholm. Det kan han mycket väl göra själv. Jag kan upplysa om att han faktiskt har regeringssammanträde på förmiddagen. Jag har förstått att det är många av oppositionens företrädare som också väldigt gärna skulle vilja vara på regeringssammanträde, men det är Bosse Ringholm som är där just nu.

I en liten blick bakåt kan vi se hur ekonomin har utvecklats. Där kan man ganska tydligt se att Sverige har haft en väldigt bra utveckling ekonomiskt, sysselsättningsmässigt, tillväxtmässigt och reallönemässigt under perioden från mitten av 90-talet och fram till och med i dag. Det är faktiskt en av de bättre perioderna tillväxtmässigt i modern svensk historia. Man får gå tillbaka till enskilda år på 60-talet för att hitta bättre tillväxtperioder.

När man hör oppositionens inlägg tidigare i dag kan man tro att man befinner sig på en annan planet, eller åtminstone att oppositionen befinner sig på en annan planet när den gör sin avspark i den diskussion som har varit. Det har egentligen varit en ganska retoriskt trist debatt. Jag tycker att man ibland kan brygga över lite och erkänna att det faktiskt finns saker som har varit bra under den period som har varit.

Det här är en väldigt viktig del. Det har pratats mycket om tillväxt och om förutsättningar för företag att kunna växa, och visst är många regler väldigt viktiga. Jag kan peka på att det gjorts ett antal justeringar i regelförenklingar i den anda som företagen förespråkade. Men så fort en regelförändring är genomförd är den glömd och nämns inte någonstans. I stället finns ett batteri av nya åtgärder som ska förbättra företagsklimat och annat. Jag kan ha respekt för det. Det tillhör uppgiften att försöka sträva vidare mot nya mål. Men för att vara sanningsenlig kan man ändå peka på att det faktiskt skett en del intressanta saker på regelförändringsområdet.

Om vi ser framåt är det viktigaste att hålla ordning på de offentliga finanserna. Det har också varit regeringens och samverkanspartiernas mål, vilket Lars Bäckström också nämnde i debatten i går. Det är ett viktigt statligt uppdrag för denna kammare att kunna göra det. Det är viktigt för finansutskottet, som har det yttersta ansvaret i riksdagen för att det förs en sådan politik. Det är inte för att vi ska kunna säga att vi nu har en budget som är i ordning – det är inget mål i sig – utan för att vi vet att om staten har ordning på sina finanser medför det oerhört många dynamiska och positiva effekter för samhällsapparaten.

Från det tidiga 90-talet, då de offentliga finanserna var i fritt fall, vet vi på vilket sätt det påverkade småföretagen. Det spelar ingen roll om vi har skattelindringar och förenklingar, som i och för sig kan ha effekt om de faller ut, ifall företagen inte samtidigt har order från sådana som vill köpa varorna. Då satt företagen med sina varor, men det fanns ingen som köpte dem. Det fanns ingen efterfrågan, ingen tilltro, och räntorna var skyhöga. Det skapar ett negativt företagsklimat.

En av de viktigaste saker vi kan bidra med härifrån är att hålla ordning på de offentliga finanserna. Och i nuläget finns, om vi ser på EU-området, tre länder som har överskott i de offentliga finanserna. Det är Sverige, Danmark och Finland.

Lena Ek säger att vi i fjol stod vid ruinens brant, och nu har hon tagit ytterligare ett steg framåt. Där står hon nu. Jag vet att Centern har en svävande politik, men att Lena Ek kunde sväva fritt i luften är mer än jag faktiskt trodde var möjligt. Och hon är dessutom glad för det.

Det gör mig lite ledsen att Lena Ek är glad när hon konstaterar att finanserna är i fritt fall. Om det vore så skulle det vara ganska tragiskt, för oavsett vilken politisk inriktning vi har så har vi ändå ett ansvar för att värna om vårt land och se till att vi får en god utveckling.

Dessbättre har Lena Ek fel. De offentliga finanserna är inte i fritt fall. Bakgrunden är just den som jag nämnde tidigare, nämligen att Danmark, Finland och Sverige är de länder i EU som har överskott i de offentliga finanserna.

Hösten 2002 diskuterades det mycket varåt konjunkturen lutade, om det var fråga om en uppgång eller nedgång och så vidare. Den här våren har i mångt och mycket präglats av ekonomiska besserwissrar av olika rang som sagt att det var väntat att det skulle bli på det här sättet och att regeringen var för optimistisk hösten 2002. En tillbakablick på alla de prognoser som gjordes visar att regeringen var den som var allra blygsammast i fråga om en positiv utveckling till våren 2002. Handelsbanken och till och med Svenskt Näringsliv bedömde då att tillväxten skulle bli kraftigare än vad som faktiskt blivit fallet.

Nu ser vi att världskonjunkturen inte vänt. Den har planat ut, och vi kan i talande stund också se att det inte finns några ordentliga signaler om en omedelbar vändning av konjunkturen. Tvärtom tyder signalerna från Europa och även USA på att konjunkturuppgången dröjer längre än vad som skulle vara önskvärt. Och det kan vi i nuläget inte göra särskilt mycket åt.

Irakkriget fördes ju fram som en faktor. När det väl var över skulle också konjunkturen vända. Det fanns dock de som sade att det kunde ta tid, och de fick ju rätt.

Vi vet inte heller hur den så kallade SARS-epidemin påverkar konjunkturen, men vi vet att människor rör sig mindre, de flyger mindre och handelskontakterna är förmodligen färre. Det påverkar också den allmänna konjunkturen i världen. Och där befinner sig Sverige tillsammans med övriga EU-länder. Vi är inte på något sätt utmärkande genom att vi skulle vara sämre än övriga länder i de här delarna.

Vi diskuterade ju tilläggsbudgeten i går, och jag ska därför inte gå in på den nu, men om vi tittar på den budget som är lagd ser vi att några saker också har bäring på budgeten för 2004. Ett problemområde som diskuterats, och som vi på intet sätt har mörkat, är naturligtvis de höga ohälsotalen. Dem måste vi göra någonting åt.

Jag konstaterar att mycket av det man säger i de gemensamma inläggen från oppositionens sida handlar om färre sjukskrivningar, bättre tillväxt, ökad sysselsättning. Vem vill inte ha det! Jag har emellertid läst era reservationer och motioner. Inriktningen på det man vill göra är ganska klar, men det sägs väldigt lite om hur man ska nå dit.

Jag kan naturligtvis skönja skattesänkningar på en rad områden. De ska i de flesta fall betalas av sjuka, förtidspensionärer och arbetslösa genom högre egenavgifter och lägre ersättningsnivåer. Man kan då fundera över vad det blir för tillväxt, och på vilket sätt efterfrågan kommer att öka, om man straffar en ganska stor grupp i samhället på det sätt som föreslås i bland annat Moderaternas motion och reservation på det här området. Det bekymrar mig lite grann.

För att gå tillbaka till ohälsoproblematiken och det som skett på det området vill jag säga att man inte får förenkla situationen. Ohälsan har sin grund i en rad olika faktorer. Jag tror att det har stor betydelse hur arbetslivet ser ut – vad det är för arbetsmiljö, vilka krav som ställs och vad som fördras av den enskilde. Då är också arbetsplatsen väldigt viktig. Man kan inte förneka att privatlivet och det som sker utanför arbetet, liksom den allmänna bilden av hur familjen ser ut, naturligtvis spelar in. Men det är klart att miljön på arbetsplatserna har betydelse.

Parterna har naturligtvis en roll i detta. Arbetsgivarna förfogar över arbetsplatserna och är givetvis med i den här diskussionen, precis som arbetstagarnas organisationer. Och om vi har ett jättebekymmer på detta område kan det i det korta perspektivet inte vara helt galet att båda parter är med och tar ansvar för den situation som råder. Det kan ske genom en något lägre sjukersättning och genom ett ökat ansvarstagande i form av förlängd arbetsgivarperiod, vilket vi föreslagit.

Jag kan bara göra den reflexionen, som svar till Lena Ek, att jag fortfarande inte tycker att det är den bästa lösningen på sikt, men det var den lösning som var möjlig i det korta perspektivet. Alternativet hade varit att nu inte göra någonting alls. Och då tror jag att kritiken hade blivit än värre, inte minst från oppositionen. Nu visar vi att det här är en allvarlig fråga, och vi gör någonting åt den. Vi arbetar för att ta fram ett bättre och robustare system som fler kan stå bakom.

Jag vill också säga några ord om att vi skulle vara sämst i Norden i de här delarna. Den undersökning som nämndes kan man vrida och vända på många olika sätt. OECD brukar inte vara känt för att föra en socialdemokratisk politik. De är ganska kritiska till rapporten då de menar att den väljer ut vissa parametrar på ett speciellt sätt i de delar som är aktuella.

Det som rapporten pekar på är att fler invandrare borde ut på arbetsmarknaden, och att det i dag finns hinder. Ja, det kan vi alla ställa upp på, och jag är den förste att ställa upp på det. Som ordförande i arbetsmarknadsutskottet har jag besökt jag vet inte hur många ställen med jobbgrupper där invandrare försöker söka jobb.

Jag minns särskilt när jag besökte en sådan grupp i Enköping. Där fanns en ung flicka som var född i Sverige, pratade klockren svenska, men hade ett utländskt namn. Hon hade sökt jobb på en rad olika företag och uppgett sitt namn. Från företagen sades att de skulle återkomma senare, vilket de dock aldrig gjorde. Hon gjorde om experimentet, men uppgav då att hon hette Lisa Larsson eller något annat svenskt. Hon fick omedelbart komma på anställningsintervju.

Med detta vill jag visa att vi här har en gemensam uppgift som politiker. Det finns en smygrasism ute i samhället. Den finns lite varstans. Vi såg allvarliga exempel på den i valrörelsen när politiker talade fritt. När de trodde att ingen hörde såg vi vad som kom fram. Jag tror inte att det

var fråga om några enstaka fall. Det förekommer i företagavärlden och i andra kretsar. Det förekommer säkert också i fackliga kretsar och så vidare.

Den gemensamma uppgift vi har är att se till att ingen utestängs från arbetsmarknaden på grund av annan nationalitet, annan hudfärg eller ett namn som inte klingar svenskt. Också företagarna får nog rannsaka sig själva lite grann med tanke på de rapporter som kommer. Riksdagen ska naturligtvis dra sitt strå till stacken, och regeringen sitt. Det fordras att vi alla gemensamt deltar i detta.

Till sist, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 7 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Sven-Erik Österberg är, inte oväntat, mycket mer nöjd med den ekonomiska utvecklingen än vad vi i oppositionen är. Jag tror nog att vi bättre gör oss till tolk för dem som i dag lider av resursbristen ute i kommuner och landsting än vad Sven-Erik Österberg gör, för att ta ett exempel.

Det är inte så att Sverige har haft en historiskt sett bra period om vi ser till omvärlden. Att vi haft det för svensk del är ju en ganska klen tröst. Om vi hade haft samma utveckling sedan 1994 som exempelvis vårt grannland Finland har haft, hade vår bruttonationalprodukt i dag varit ungefär 200 miljarder större. Vi hade alltså haft skatteintäkter som varit i storleksordningen 100 miljarder kronor större. Det är klart att det hade varit enormt mycket bättre.

Sedan är det också så, Sven-Erik Österberg, att Sverige gick från en femtondeplats i OECD:s välfärdsliga 1994, när ni tog över, ned till en nittondeplats år 2001. Och den senast tillgängliga statistiken för år 2002, som fortfarande är preliminär, indikerar att Sverige ligger någonstans mellan femte och sjuttonde plats. Det största fallet var faktiskt det som Socialdemokraterna lämnade efter sig hösten 1991. Från 1990 till 1992 föll vi alltså från en sjätteplats till en femtondeplats i välfärdsligan.

Bristerna finns i riktlinjerna för den ekonomiska politiken och i de mål som satts upp. Jag vill fråga Sven-Erik Österberg: Kan du vara nöjd med att samtliga de mål som regeringen har satt upp för den ekonomiska politiken nu av allt att döma inte kommer att kunna hållas? Man har inte ens kunnat klara det enda som länge såg ut att kunna klaras, nämligen att man inte skulle bryta igenom utgiftstaket.

Nu visar Riksrevisionsverkets rapport att budgettricksandet räddade er förra året från att gå igenom budgettaket med över 5 miljarder. För nästa år verkar det bli 7 miljarder. Är ändå inte detta ett tecken på att politiken har misslyckats?

Anf. 8 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Rapporter om att gå igenom utgiftstaket och så vidare är en följetong som har gått i repris så många år som jag kan tänka mig tillbaks, höll jag på att säga, men det har i varje fall kommit larmrapporter ett antal år. Senast var det hösten 2002 som man sade att utgiftstaket skulle spräckas. Det där är förutsägelser som har kommit på skam varje år, därför att utgiftstaket har inte spräckts. Vi kommer också under innevarande år att se till att inte utgiftstaket bryts.

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Sedan är det alltid prat om budgettricksande och så vidare. Så var det även i debatten i går. Men det är ju faktiskt riksdagen ytterst som bestämmer vad som är möjligt. Jag tycker att det är viktigt med regler i det här avseendet, men det är klart att det alltid måste finnas möjlighet till flexibilitet för en regering så att man kan röra sig inom rimliga gränser. Mats Odell kommer också att hävda att det är viktigt om han hamnar i regeringsställning någon gång.

När det sedan gäller tillväxtligan är Finland en speciell historia. Det går ju alltid att följa ett visst land under en viss period och jämföra det med sitt eget och sedan säga att vi har haft en betydligt sämre utveckling. Vad jag sade, vilket också Mats Odell höll med om, var att det faktiskt har varit en väldigt bra period för Sveriges del vad gäller tillväxt. Vi vet att Finland hade en väldigt låg tillväxt i början av 90-talet, faktiskt sämre än Sverige. Man har nu hämtat sig starkt under senare tid. Men vad finländarna faktiskt har lyckats mycket sämre med än vi är att bekämpa arbetslösheten. Man har fortfarande en betydligt högre arbetslöshet än vad vi har i Sverige, trots att man har en stark ekonomi. Där har de en läxa kvar att göra, tycker jag, som vi faktiskt har klarat bättre, även om vi också naturligtvis har en bit kvar.

Anf. 9 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Om vi då i stället jämför med de samlade mindre OECD-länderna som liknar Sverige, har vi halkat efter med ungefär 70 miljarder. Det är klart att Finland har en hög arbetslöshet, men de har samtidigt mycket lägre sjuktal än vad vi har. Jag vet inte om Sven-Erik Österberg har reflekterat över att om sjuktagen hade varit som de var 1997, så hade den svenska öppna arbetslösheten legat i närheten av 10 % i dag. Så jag tror inte att man ska dra alltför stora växlar på att Finland fortfarande har en högre arbetslöshet.

Sven-Erik Österberg svarade inte på detta om det inte är ett stort misslyckande att ni varken når målet för finansiellt sparande – frågan om utgiftstaket låter vi vara öppen – eller uppnår kommunernas balanskrav. Sysselsättningsmålet nås inte. Arbetslösheten ökar under hela 2003. Målet om högst 4 % arbetslöshet nås inte. Målet om halverad ohälsa nås inte. Målet om halverade socialbidrag nås inte heller under nästa år. Och skattekvoten stiger.

Sven-Erik Österberg, det här är väl ändå en beskrivning av ett fullständigt monumentalt misslyckande. Hur kan ni socialdemokrater vara så nöjda när det är så tydligt att ni inte kommer att nå något av alla mål som ni har satt upp?

Anf. 10 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att man kan känna sig hyggligt tillfredsställd med den utveckling som har varit om man sätter det i relation till övriga länder i Europa som faktiskt också har ett antal mål. Vi ser hur den internationella lågkonjunkturen har slagit till och drabbat många länder svårt, till exempel Tyskland och Frankrike. Mats Odell vet själv hur det ser ut i de olika länderna. Och, som jag sade, är Sverige, Finland och Danmark faktiskt fortfarande de enda länder som har överskott i de offentliga finanserna.

Alla dessa mål som Mats Odell oroar sig över på svenska folkets uppdrag, eller hur han ser det själv, vet vi inte så mycket om än. Det ska ju också läggas fram en höstbudget med åtgärder som ska vidtas i olika delar. I december ska vi förhoppningsvis diskutera dessa delar och hur det utvecklar sig vad gäller de mål som har satts upp.

Överskottsmålet är satt över en konjunkturcykel, och i den budget som vi diskuterar här i dag ser vi att under perioden 2001–2006 har vi ett genomsnittligt överskott i de offentliga finanserna på 2 %. Vi kommer att försöka se till att vi kan klara det här, inte bara därför att det är ett viktigt mål i sig utan också därför att det är viktigt att hålla ordning på de offentliga finanserna.

Sedan är sysselsättningsgraden i Sverige hög i internationellt hänseende. Även om vi nu ser att det kan vara svårigheter att nå målet 80 %, vet vi att vi ligger strax därunder, och det är väldigt högt vid en internationell jämförelse.

Sjuktalet är lägre i Finland, precis som Mats Odell säger. Vi har studerat det finska sjukförsäkringssystemet. Det är ett ganska hårt, krasst system. Ersättningen är 60 %, och det är en deadline efter 300 dagar. Endera måste man då vara frisk eller så blir man förtidspensionerad. Många ramlar också ur det finska systemet. Det är ett sjukersättningssystem som inte på något sätt kan jämföras med det svenska. Jag tror att det kan vara intressant att titta närmare på vad som finns bakom, så det är inte alltid så enkelt att göra jämförelser rakt över.

Anf. 11 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Sven-Erik Österberg säger att det är imponerande att utgiftstaken hålls varje år. Men det är ju inte så himla imponerande när man tar bort tillräckligt mycket utgifter för att komma in under taket och byter det mot inkomstminskningar. Då har man ju gjort skarpa tak och en god idé till mjuka tak och oklarhet om vad det står för.

Sven-Erik Österbergs anförande var väldigt traditionellt socialdemokratiskt. Här pratades om vikten av efterfrågan. Det konjunkturfunderades. Vikten av att hålla uppe efterfrågan har ju varit en socialdemokratisk ekonomisk filosofi under decennier.

Sedan berättade Sven-Erik Österberg om de goda resultaten i slutet av 90-talet. Jag skulle nog vilja hävda att det var just när man övergav den politik som Sven-Erik Österberg skissar – som ju ledde till ständigt stigande offentliga åtaganden och högre offentliga utgifter – och bytte ut den mot en låginflationsregim, mot avregleringar, mot svenskt EU-medlemskap och till och med vissa skattesänkningar under det tidiga 90-talet för att parera 80-talets effekter som Sverige kom starkare ut ur den krisen. Det lade en grund för möjligheter som vi har pratat många gånger om och som jag menar att Socialdemokraterna förslösade och prioriterade fel. I stället för att lägga grund för tillväxt och för starkare utveckling för Sverige dopade ni kommuner och uppmuntrade folk i alldeles för liten utsträckning att arbeta för att lägga en grund för fortsatt tillväxt. Det är detta som vi står med nu när vi blickar framåt och många ändå är väldigt bekymrade.

Det blir lite parodiskt när Sven-Erik Österberg ska skälla Moderaterna för någonting och tar till just lägre ersättningsnivåer i samma stund som Socialdemokraterna själva har föreslagit lägre ersättningsnivåer och

dessutom har lagt det i sina beräkningar som grund för att hävda att man ska bryta kostnadsökningarna när det gäller ohälsotalen i Sverige. Det må vara moderat politik, men det är numera också regeringens politik. Man får hålla isär de olika anförandena här så att man inte hoppar på sin egen svans, vilket finansutskottets ordförande just lyckades med.

Anf. 12 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Det finns grader också i ett visst ställe, som man brukar säga. Om jag tittar på de moderata förslagen om besparingar i storleksordningen 40 miljarder och ser efter var de tas så ser jag att hälften tas på sjukersättning, förtidspension och arbetslöshetskassa. Det är ett faktum, Fredrik Reinfeldt.

Samtidigt för ni ett resonemang om att ni vill ha en proportionell skatteskala så att man betalar samma procentskatt rakt över. Jag kan inte tolka en sådan politik på annat sätt än att man tar ganska rejält från de mest utsatta. Det kommer bara att gynna dem med höga inkomster. De som tidigare har betalt högre skatt kommer att få lägre skatt. Det är en kraftig omfördelning av välståndet mellan olika grupper i samhället. Jag kan inte tolka den politiken på något annat sätt.

I och för sig är det rätt att det här inte på något sätt är den optimala lösningen ur vår eller samverkanspartiernas synpunkt, vilket vi diskuterade i går. Men vi tycker ändå att det är rimligt när vi ser att vi har en enorm kostnadsstegring på ett visst område – från 50 miljarder för ohälsan och förtidspensioneringarna upp till drygt 120 miljarder från 1997 till 2002. Den delen måste också vara med när vi ska ta ett ansvar för den enorma kostnadsutveckling som har varit. Jag tycker att det skulle ha varit mer fel att lägga den besparingen på skolan eller någon annanstans om man ser att det är ett område som genererar en sådan väldig stegring.

Det är inte säkert att det blir bättre hälsa, men detta skärper en ordentlig diskussion om det hela. Om vi sedan kan följa upp den med ett bra system med ekonomiska drivkrafter som premierar låg sjukfrånvaro, bra arbetsmiljö och de delar som upplevs som stimulerande för både arbetsgivare och arbetstagare så har vi vunnit mycket på den process som har startat i och med detta.

Anf. 13 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Sven-Erik Österberg behöver inte upplysa mig om vad den tänkta strategin är med att sänka ersättningsnivåerna. Det kanske snarare är dina väljare som du ska berätta för att du tycker att detta är en riktig politik. De är nog lite mer häpna än vad jag är över att detta har kommit att bli också regeringens politik. Det är ju det här som utmålades som slutet på välfärden och anständigheten och allt det som vi alltid har fått höra, vi som föreslår sådant här före val och inte låter det dyka upp som en överraskning efter valdagen.

Detta fyller egentligen i den bild som jag har av socialdemokratiskt skäll på moderata besparingsförslag. Det ska nog inte ses som att de är så arga, utan det handlar mer om att de botaniseras i moderata motioner om det som snart blir regeringspolitik. Det är någon sorts förvarning. Det ringer på dörrklockan, och så är detta ett sätt att få veta vad som kommer närmast. Jag tror att vi kommer att få höra mer av detta av regeringen. Det

funderas nog på att ytterligare gå ned i ersättningsnivåer om statsfinanserna fortsätter att vara svaga, såsom vi ser i utvecklingen.

Det som ni missar är att Moderaterna förvisso talar om vikten av stramare ersättningsnivåer – vi tycker att det är viktigt att man kan leva på sin lön och att det ska finnas en utväxling för dem som jobbar och sliter. Men vi parerar detta med lägre skatter, med ett i övrigt företagarvänligt klimat och med en rad andra insatser som totalt sett ger en politik för växt. Det är alla de här andra bitarna som ni tappar bort. Det räcker inte att bara hämta inspiration från moderata besparingslistor. Man måste också ta till resten av politiken för att få en god utveckling i landet.

Anf. 14 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Det är alltid storvulet och mycket självbejakande att säga att man alltid ligger några år före i sin politik och att den kommer att bli sanning om några år. Jag vet inte om det är så om man tittar tillbaka i tiden, men Fredrik Reinfeldt kanske gör ett trendbrott just nu och tror att det kommer att bli så här framåt. Det är klart att det inte blir så om vi kommer att ha en socialdemokratisk regering.

Ersättningsnivåer med hygglig ersättning när man är sjuk och när man är arbetslös är en av de viktigaste ingredienserna i socialdemokratisk politik. Å andra sidan är vi väl medvetna om att ifall system blir använda i sådan grad att de riskerar att urholkas ekonomiskt så måste man vidta åtgärder. Det åvilar den ansvarsfulle politikern att också se att det inte går längre om det fungerar på det sättet. Då måste vi analysera och se efter var orsakerna ligger, och vi måste få fokus på själva problembilden. Det har vi faktiskt också fått genom den debatt som har förts under våren på det här området. Det har skapat en ordentlig debatt också ute i landet.

Vi kan se nu i sjukstatistiken att korttidsfrånvaron sjunker ganska kraftigt och att den har gjort det någon månad ganska tidigt under våren. Om man sammanfattar det nu så kan man säga att det är ett visst trendbrott. Däremot finns det en stock som fortfarande finns med och som det gäller att fokusera ännu mer på och få tillbaka i arbete. Det är klart att det finns en jättestor skillnad.

Jag noterar att Fredrik Reinfeldt med flera talar om svikna löften. Moderaterna gör ju en halvering av sina skattesänkningar jämfört vad de gjorde tidigare. Jag vet inte om de väljare som röstade på Moderaterna därför att de vill ha stora skattesänkningar känner sig svikna. Det är väl någonting som Fredrik Reinfeldt kanske får hantera längre fram under hösten och ta den diskussionen med dem.

Jag kan ändå notera att det är ett ganska kraftigt trendbrott som Moderaterna gör just på skattesänkningssidan. De är inte bäst i klassen när det gäller det här längre, utan den rollen har tagits över av Centern. Hur fantastisk det än låter så är det så. Det ser man om man läser motionerna.

Anf. 15 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! För att vara en representant för det som brukar vilja vara det statsbärande partiet så är det ganska fascinerande att Sven-Erik Österberg har vänligheten att övertydligt illustrera Socialdemokraternas nuvarande aversion mot begreppet staten. Det gäller då statens ekonomi.

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Han har också vänligheten att övertydligt illustrera Socialdemokraternas längtan efter en konjunkturvändning och hur man sätter hela sitt hopp just till konjunkturen, håller tummarna för den och för vad som ska hända.

Det som alla andra prognosmakare sade före valet var att statsfinanserna höll på att braka samman. Många gjorde fel i bedömningen av konjunkturen, men det var korrekta prognoser och rapporter om statsfinanserna. Det går ni runt och vill inte låtsas om. Nu säger Sven-Erik Österberg här att en av de viktigaste uppgifterna är att hålla ordning på de offentliga finanserna. Det är ständigt detta prat om de offentliga finanserna och om konjunkturen och inget prat alls om statsfinanserna.

De offentliga finanserna består av pensionssystemet och kommunerna och staten. Kommunerna har balanskrav. Vad gäller pensionssystemet så har vi ju gjort en pensionsreform i Sverige som vi ska vara oerhört glada över. Den har vi gjort tillsammans, även om Socialdemokraterna inte alltid precis var de pådrivande. Då ska vi väl inte göra den fördelen till en nackdel genom att underminera statsfinanserna! Vi har föreslagit att man ska ha ett mål för statsfinanserna och att de ska vara i balans. Det avfärdar Socialdemokraterna med att det inte behövs. Resultatet av det är att man nu har en systematisk försvagning av statsfinanserna och en uppbyggnad av statsskulden.

Jag skulle vilja be Sven-Erik Österberg förklara varför ni inte vill hålla ordning på statsfinanserna – det som är statens, regeringens och riksdagens främsta uppgift.

Anf. 16 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Vi har tittat ganska noga på det här och på vad som har föreslagits i en del motioner. Statens saldo är inte oviktigt på något sätt – det kan man inte säga. Men om man tittar på den modell som vi har valt att använda, de offentliga finanserna, och om man ser detta på sikt så vet vi att överskottet i pensionssystemet kommer att minska med tiden. Jag tror att det blir något slags trendbrott 2007 eller så. Om man tittar framåt så ser man att överskottet minskar. Om man bibehåller överskottsmålet på 2 % så kommer det att öka trycket på statens finanser. Om man har kvar bilden av ett pensionssystem med den demografiska utveckling som får ett mindre överskott så kommer trycket också att öka. Tillsammans med det så bibehålls det offentliga sparandet.

Om man skulle överge offentliga finanser och bara rikta in sig på något slags nollfas eller nollöverskott – en balans i statens finanser – och samtidigt inte titta på de andra delarna så kan det ha en negativ följd på sikt gentemot det gemensamma som man har sparat i offentlig sektor. Det är naturligtvis viktigt också för kommuners och landstings del, men siffrorna där är ju ganska små i förhållande till statens siffror och påverkar ju ganska marginellt åt endera hållet, även om vissa underskott i sig kan vara väldigt oroande i enskilda landsting. Men i det här sammanhanget har de ju en betydligt mindre del i det här och påverkar inte så mycket.

Jag trodde att vi alla hoppas på att konjunkturen ska bli bättre, även om det inte är för att vi ska få det lättare och bättre här. Till mitt uppdrag som riksdagsledamot är jag vald av svenska folket, det vill säga väljarna i min valkrets. Jag vill naturligtvis att vi ska kunna föra en politik där

människor kan få en så bra välfärd och ett så bra liv som möjligt. Det kan man ju faktiskt bara göra om man ser till att man har pengar så att man kan göra saker: förbättra system, förbättra sjukvård och äldreomsorg och andra delar av samhället. Då bidrar naturligtvis en högkonjunktur. Ökad tillväxt och mera pengar gör att det finns möjlighet att göra mera saker och tillfredsställa de behov som finns ute i samhället. Då är högkonjunktur naturligtvis ett ypperligt medel.

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Anf. 17 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag behöver just inte säga så mycket mer, egentligen, därför att Sven-Erik Österberg säger ju allting själv: Högkonjunktur är ett ypperligt medel! Men konjunkturer kommer och går. Det beslutar vi inte om här. Vi beslutar om de villkor för företagsklimatet och de villkor för ekonomin som ekonomin ska verka i oavsett konjunktur, och det kan vi påverka. Det är därför vi är valda. Vi är inte valda för att sitta och hålla tummarna för högkonjunktur. Den kommer att komma i alla fall, precis som det sedan kommer att komma en lågkonjunktur. Vi är valda för att se till att oavsett konjunktur ska vi ha en så god tillväxt som möjligt och så bra villkor för jobb och företagare som möjligt. Det är så vi ser till att man kan få bästa möjliga resurser både för privatekonomi och för att kunna långsiktigt finansiera sjukvård, äldreomsorg med mera.

Sven-Erik Österberg vill inte prata om statens finanser, nämligen de finanser som vi här har hand om och har ansvaret för – han vill inte ta orden i sin mun. Nu ger han ytterligare ett sådant här övertydligt besked, nämligen: Gör inte i dag vad någon annan kan göra åt dig i morgon. Håll inte ordning på statens finanser nu, utan lämna räkningen till dem som kommer sedan. Jag tycker att det både moraliskt och ekonomiskt är ett felslut, speciellt med tanke på att premiepensionssystemet omfattar grundlagsskyddad privat egendom, men det blåser ni upp nu. Sven-Erik Österbergs koalitionsbröder lovar också ut att om vi bara inte hade det här utgiftstaket skulle vi kunna använda detta till olika utgifter. Sedan någon gång, om tio år, då ska vi ha en överbeskattning, för då ska vi betala igen det vi nu inte orkar lägga grunden för.

Vi kan självklart diskutera formuleringar och utformning, men jag tycker att det här visar vikten av att vi sätter mycket tydligare fokus på statens finanser och statens budget, alltså det som vi har hand om, och inte bara skickar springnota till dem som kommer efter oss.

Anf. 18 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Karin Pilsäter gör en felaktig beskrivning. Jag pratar faktiskt en hel del om detta och är inte rädd att ta de orden i min mun på något sätt. Tittar vi tillbaka har vi faktiskt betalat av ett antal hundra miljarder på statsskulden. Det är lite kärvt just nu i den lågkonjunktur som råder, men planen är ju att när det här balanserar ut och det blir bättre tider kan man fortsätta betala av på statsskulden, därför att vi vill ha ned räntenivån.

Det är bra att Karin Pilsäter konstaterar att jag är en vän av budgettak och att de ska hållas. Det är det som är disciplinen i det hela och som gör att vi kan bli starka i dessa delar. Jag uppskattar alltså att Karin Pilsäter faktiskt har noterat att jag är en stark vän av detta.

Det är intressant med de offentliga finanserna. Målet 2 % inbakar också statens delar i det här. Det är ju det som är grundbulten i detta.

Till sist måste jag säga att jag inte i min vildaste fantasi kan tro att Karin Pilsäter inte tycker att det är bra att det blir högkonjunktur. Den gynnar ju landet och den svenska befolkningen. Jag sitter väl inte still och väntar på att den ska lösa alla problem, men det är klart att den gör att vi kan betala av på statsskulden och verkställa saker som vi tycker är viktiga för att förbättra välfärden där det finns brister. Det är ju så politiken fungerar. Det här är ju inte konstigare än privatekonomi. Får vi ökade inkomster av något skäl eller extra inkomster på något sätt så använder vi dem. Vi kanske spar dem till framtida behov så att vi ser att vi kan brygga över perioder då det är sämre. Det är precis på det sättet som det svenska budgetsystemet fungerar: Vi har en möjlighet att se de offentliga finanserna över en konjunkturcykel. Just nu expanderar vi lite mer ute i verksamheten än vad vi gjorde tidigare. Vi hade 4 % överskott för några år sedan. Det är ju som ett dragspel som gör att konjunkturen inte omedelbart slår ute i verksamheterna på ett sätt som skulle vara negativt.

Anf. 19 LENA EK (c) replik:

Fru talman! I april månad kom rapporten om kommunernas ekonomiska läge. Där säger ordföranden i Kommunförbundet, Ilmar Reepalu, så här: I rapporten konstateras att 1,8 miljoner människor i åldrarna 20–64 år inte är i arbete, till exempel på grund av sjukskrivning, förtidspension och arbetslöshet. Om en femtedel av dessa kom i arbete skulle det innebära ett resurstillskott på 100 miljarder kronor.

Det här är det stora problemet som vi diskuterar och som regeringens förslag försöker fokusera på – förgäves, skulle jag säga – och som vi försöker fokusera på i vårt alternativa förslag.

När det gäller sjukskrivningarna och det ansvar som läggs ut på olika grupper inom det här området, som Sven-Erik Österberg uttrycker det, har regeringen och utskottets majoritet nu tryckt igenom ett förslag som förmodligen inte skapar arbetstillfällen utan blir en återhållande faktor för småföretagen beträffande att anställa. Om hälften av småföretagen kunde anställa en eller en halv person skulle ju det mesta av de här problemen vara lösta.

Därför förstår jag att Sven-Erik Österberg säger att det här regeringsförslaget kanske inte är det mest idealiska. Men jag skulle vilja höra: Vilket är det mest idealiska? Hur tänker Sven-Erik Österberg sig ett sådant förslag som tar hand om problemen och fördelar ansvaret för dem men som faktiskt inte hindrar nya jobb hos småföretagen?

Anf. 20 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att jag nämnde det lite tidigare också. Jag tycker att parterna kan ha ett gemensamt intresse här. Det har förekommit en rad diskussioner, bland annat trepartssamtalen som skulle fokusera på vad man gör åt den stegrade ohälsan. Jag sade i går när jag blev intervjuad om det här, och jag kan säga det i dag igen: Spontant känner jag viss besvikelse över arbetsgivarsidan som väljer att hoppa av om man inte ensidigt får igenom bara de förslag som man har. I det här fallet handlar det om att man skulle sänka sjukersättningen för dem som är sjuka. Det

var den enda åtgärd man kunde se för att förbättra hälsoläget eller åtminstone minska sjukskrivningarna. Det är väl det som egentligen inträffar.

Nu tycker jag att parterna faktiskt har en rejäl chans. LO gillar inte att man får sänkt ersättning, och arbetsgivarna gillar inte att man får en vecka till. Det här är väl en rejäl och god chans att ta tag i det här och titta efter: Vad kan komma fram som vi tycker är ett optimalt system? Levererar man det tycker jag också att man kan ha ett öppet sinne och se de olika delarna i det här. Då skulle man kunna få ett robust system som parterna faktiskt står bakom. Vi behöver arbetsfred på svensk arbetsmarknad. Vi ska inte ha tvister mellan parterna. Vi ska inte ha tvister mellan regering och arbetsgivare. Det är aldrig bra på något sätt. Vi bör naturligtvis ha ett samarbetsklimat som främjar tillväxt i positiv riktning.

När det gäller de extra dagarna och jag tittar på Centerns förslag kan jag inte låta bli att konstatera, Lena Ek, att ett antal av de företagare som stod på Mynttorget i går förmodligen kommer att få fler dagar som man ska betala sjukersättning till sina anställda, eftersom ni säger att det är antal anställda, upp till 30 om jag läste rätt, som detta skulle gälla. Det är alltså ett antal som får fler dagar. Jag har inte hört att det skulle ha gått fram på något sätt i debatten. Det var också vad Jan Rydh föreslog.

Vi har tittat på det där. Problemet är administrativt. Försäkringskassan måste vid varje enskilt sjuktilfälle veta exakt hur många anställda varje företag har. Det kan låta som ganska enkelt när man uttrycker det verbalt men är inte helt okomplicerat när man ska ha in det i ett system som fungerar.

Anf. 21 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Om man tittar på verklighetsbilden så som den ser ut nu är det så att samtliga arbetsmarknadens parter på både arbetsgiversidan och arbetstagersidan har sagt att det här förslaget inte är bra. Så är det ju. Det är också så att företagen faktiskt är beredda att bära en del av bördan och svälja en del av den soppa som regeringen har lagat till på det här området. Då finns det ett förslag som är en kombination. Det bygger på Jan Rydhs förslag och har vidareutvecklats av Företagarnas Riksorganisation, och det utgör de bärande stommarna i det förslag som vi har lagt fram.

Det är mycket riktigt att det finns en ansvarsfördelning. Det finns en villighet att bära de här bördorna gemensamt. Men det alla är överens om är att man inte ska strypa de mindre företagen genom att ge dem denna extra börda. Den innebär en tröskel som gör att man inte anställer, och det är där som potentialen för nya anställningar finns. Det är där som vi kan få in de nya jobb som ger de nya svenskarna möjligheter, som ger arbetsskadade en chans att komma tillbaka eller som ger unga med en alldeles ny examen möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Det är där som den stora potentialen finns, och det är precis där som era förslag slår hårdast. Detta är arbetsmarknadens parter också överens om. Det finns här ett förslag som väldigt många tycker är intressant att titta på. Min fråga är då: Kan man inte tänka sig att fundera över FR:s modell, som faktiskt också har en uppslutning från stora delar av arbetstagersidan?

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Anf. 22 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Det fanns i ett tidigare skede under våren också ett förslag som stöddes ganska starkt av LO, TCO och SACO. Det diskuterades, men det var inte möjligt att ta fram det under den tidsperiod som stod till förfogande. Det gillades inte heller rakt över av alla.

Det som gläder mig i Lena Eks inlägg här är att Lena Ek faktiskt öppnar för en diskussion som jag tycker är intressant och som vi kan föra vidare. Hon inser att det är viktigt att båda parter gemensamt tar ansvar för den här frågan. Därvidlag tycker jag att Lena Ek skiljer ut sig lite grann från sina vänner i oppositionen i övrigt, som vill lägga bördan ensidigt på den enskilde som blir sjuk.

Jag tycker att vi ska använda den här öppningen och kunna diskutera den lite grann. Det finns inga låsningar när det gäller hur ett framtida system ska se ut utan jag tycker att vi ska kunna ha en öppen och bra debatt om det för att hitta ett system som blir optimalt och som parterna också tycker verkar i den riktning som man önskar. Det ska främja en god hälsa på arbetsplatsen och ge färre sjukskrivningar och mindre tryck på sjukförsäkringssystemet, så att vi kan behålla en bra försäkring även i framtiden och därmed också ge en god välfärd till dem som är arbetslösa.

Jag tackar för Lena Eks inlägg.

Anf. 23 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Jag har lyssnat på den borgerliga oppositionen, och jag tar fasta på vad Fredrik Reinfeldt sade, nämligen att en ensamstrategi inte är bra. Jag delar den uppfattningen. Samarbete och lagarbete är bra. Vi kunde i gårdagens fotbollslandskamp se att det var gynnsamt. Det är också så att samarbete med Vänsterpartiet är bra. Jag tänker också då på fotbollen, och på Bosse Ringholm. Utan Vänsterpartiet går det lite sämre. Det blev vinst för de borgerliga när de fick stöd av en enda vänsterpartist. Vänsterpartiet kan ibland utgöra skillnaden, framför allt i politiken.

Den här budgeten och de här ekonomiska riktlinjerna bygger på ett samarbete mellan tre partier. Det samarbetet inleddes egentligen mellan oss i Vänsterpartiet och regeringen redan 1994. Sedan låg det nere ett tag, vilket var synd, men vi har nu i fem år haft ett ganska fast samarbete.

Fru talman! Samarbetet utesluter inte olika åsikter. Tvärtom: Ett bra samarbete kräver olika åsikter, för då uppstår en dynamik, en spänning och en tävlan som gör att man får fram bättre förslag.

Man måste också ha en opposition som opponerar och kritiserar. Även det stimulerar majoritetspolitiken. Det är precis som med den gamla reklamen för de två bilföretagen Hertz och Avis, där det ena företaget sade: När man bara är nummer två anstränger man sig lite mer.

Oppositionen har också ansträngt sig och lagt fram sina alternativ. Vi har studerat dem och kommit fram till det här betänkandet, där vi har skrivit in varför vi inte tycker om oppositionens alternativ. Jag tycker dock att det är konstigt när oppositionen här går upp och väldigt hårt och ibland elakt för att inte säga kalfatrande – fast ibland också milt i tonen – granskar budgetpolitiken, som redovisas på s. 81–110.

Man tycker att oppositionen kunde gå upp och bemöta vårt nej, men det gör den inte. Oppositionens företrädare går upp och säger ungefär som åsnan Ior i Nalle Puh: Det är dåligt nu. Det ska bli värre, och vi kommer att få äta tistlar. Om det skulle gälla väderleken skulle det låta

ungefär så här: Det är regnigt nu. Det har regnat i maj. Kommer det någonsin att bli sol denna sommar?

Det är ungefär så det låter när man beskriver den ekonomiska verkligheten. Men det är ingen som känner igen den bilden, och då är det inte någon bra bild, även om den kanske är vacker. Den fungerar inte.

Det är inte så dåligt som ni säger. Tidskriften *The Economist* säger att det är ganska hyfsat. Ni har i Sverige gått från "en storlek för alla" och arbetar nu mer med tanken "solidaritet i frihet". Jag tycker att det är bra. Vi tar till oss en del av kritiken. Vi har på vänstersidan ibland varit lite för stela. Om vi tar till oss det blir vi mer dynamiska. Det är bra att vi tar till oss kritiken. Kan vi inte få berömma oss av att vi lyssnar på varandra?

Vi har i Sverige lyckats bra under de år som har gått. Var stolta över det! Målar man i svart kan man bli lite marknadspåverkande. Men tro inte att det bara beror på oss i de samverkande partierna. Det beror framför allt på människorna ute i produktionen, företagsledarna, men också på att vi i Sverige har haft en bättre tillväxt. Vi är inte med i EMU utan har både vår krona och vår egen ränta. Vi har haft en bättre tillväxt. Den har varit dubbelt så hög som i euroområdet och högre än i de övriga OECD-länderna. Vi har dubbelt så starka finanser som man har i euroområdet, och man har där dubbelt så hög arbetslöshet som vi.

Vi har lyckats bra. Men det beror naturligtvis inte bara på oss. Att det har gått så fort uppåt beror ju framför allt på att det var så eländigt dåligt i början på 90-talet. Om vi har haft en jättehård vinter märks det väldigt tydligt när det blir vår. Att det går bättre för oss beror på att det var så jämrans dåligt i Sverige i början på 90-talet.

Att Finland har lite bättre tillväxt än vi beror på att Finland haft en ännu djupare nedgång än vad vi har haft, och då går det lite lättare att växa till. Det är så det ser ut. Vi ska inte tillgodoräkna oss allt som är bra.

Det är inte bra att slarva med statsfinanserna, och det gör vi inte, men det gör ni i den borgerliga politiken. Ni slarvar med statsfinanserna. Ni lovar ut för mycket av reformer och förbättringar och därtill stora skattesänkningar. Tänk på den skattesänkning som ni rullar ut nästa år! Moderaterna föreslår runt 20 miljarder. Folkpartiet föreslår omkring 35 miljarder eller ca 29 miljarder beroende på hur man räknar. Centerpartiet är nu för tiden värstingen och föreslår uppemot 40 miljarder. Ni är hialösa i det här statsfinansiella läget.

Kristdemokraterna är så att säga lite mer moderata och försiktiga och föreslår nettoskattesänkningar om kanske runt 5 miljarder. De växlar obligatoriska avgifter mot sänkt skatt. Det är samma sak men påverkar inte lika tufft som de andras förslag.

Ni försöker sedan trola bort detta. Ni står också för ett jättestort budgettricksande med a-kassan, med trafikförsäkringar och med jättelika besparingar som skulle slå sönder regionalpolitiken och Arbetsmarknadsverkets arbetsmarknadspolitik. Det är jättemycket som ni försöker dölja. Det är därför som ni inte utvecklar era alternativ, som är så svaga. I stället väljer ni att kritisera.

Vi var i går budgetpoliser, och sådana behövs, men vi kan inte begränsa vår politik till att agera budgetpoliser. Vi måste göra mer.

Vad gäller frågan om vi är nöjda vill jag säga att det är klart att vi inte är nöjda med att vi, som det just nu ser ut, inte når alla våra mål. Därför skriver vi också att vi måste göra mer för att få en bättre tillväxt. Vi

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

måste minska utgifterna för ohälsan. Jag sade också i går att vi måste få ett system som kan accepteras av politikerna, av arbetsgivarna och av löntagarna, av dem som jobbar med vården.

Reinfeldt sade att det fel som vi nu har gjort är att vi inte har lyssnat tillräckligt mycket på varandra och på parterna. Vi ska till hösten lägga fram förslag som kan vara förankrade på arbetsmarknaden, inom vårdsektorn och i politiken. Det är det grundläggande för ett bättre system än det som vi tvingades ta i går.

Det är helt sant att vi framför allt måste få bättre tillväxt. Vad ska vi då göra för att få det? Vi ska naturligtvis vårda våra inkomstkällor, men vi kan inte höja skatterna speciellt mycket. Vi höjde dem i början på 90-talet för att sanera ekonomin, men jag tror inte vi kan höja dem mer. En sak är dock att vi kan ta in de skatter som borde komma in. Vi kan minska fusk och avancerat skatteundandragande.

Jag tycker att den borgerliga oppositionen har rätt i att vi måste göra mer för forskningen och innovationsutvecklingen. Det är viktigt att göra mer för den produktnära forskningen. Det finns just nu väldigt stora problem med detta, och dem måste vi göra något åt. Jag tror att vi ska försöka avveckla lärarundantagandet, så att vi fortare kan få ut patent i produktion och så att högskolor och universitet kan få del av vinsterna. Det är en bra samverkansform.

Vi kan ha offentlig sektor som en tillväxtfaktor och se till att det blir bra transporter, kommunikationer och forskning.

Vad hade Ericsson varit utan den samverkan som en gång var mellan Televerket och gamla LM Ericsson? Det var det som utvecklade grunden för AXE-växlarna. Det kan uppstå oerhört positiv samverkan. Statliga företag kan vara en tillväxtfaktor om de drivs rätt.

Vad vill ni på den borgerliga sidan göra? Jo, ni vill nästa år sälja ut 30–45 miljarder i ett jättedåligt börsläge. Det skulle också dränera riskkapital ute på marknaden. Det är inget bra ägarskap. Vad gör du som ägare? Jag säljer.

Vi kan ju i stället utveckla detta genom att vi börjar besöka de statliga bolagsstämmorna och tar upp idéer och kritiserar. Vi kan vara ett slags ägarnas representanter på allvar och inte bara överlåta det på några få på Näringsdepartementet.

Så kan vi utveckla det statliga ägandet i stället för att bara sälja.

Vi kan se över regelverket. Det är ett bra uppslag som de borgerliga alltid kommer med. Men läs i betänkandet. Vi har ju tagit upp mycket av det. Vi kan göra mer.

Jag har personligen skrivit till näringslivets organisationer och bett dem lämna förslag till mig med konkreta idéer. Jag bad dem ge mig tio förslag på regelförenklingar som vi kan ta itu med och som är enkla att göra och är till väsentlig hjälp. De har redan svarat: Det ska vi göra, Bäckström. Vi ska leverera tio sådana förslag.

Jag har lovat att höra av mig till dem. Vi ska göra en lista och så pratar jag med mina vänner, Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Sedan kan vi bit för bit ta bort alla tio punkterna och lägga till nya. Vi ska jobba konkret med det här.

Vi ska jobba konkret med tillväxten för att få mer resurser till den offentliga sektorn så att vi kan börja minska de oerhört ohemula skillnader-

na mellan kvinnors och mäns inkomster i lönebildningen. Där har ju arbetsmarknadens parter ett ansvar att ta, och sedan gör vi vårt.

Den offentliga sektorn måste framför allt ha mer pengar. Det kan man få genom tillväxt och dynamik och fler arbetade timmar.

Vi kan göra mer när det gäller forskningen genom bättre regler och genom att vara aktiva ägare till det vi äger. I en annan debatt visade vi 15 förslag för ökad tillväxt. Vi ska diskutera tillväxten. Vi ska sätta fart på den, men framför allt ska vi driva rättvisepolitik. När man känner trygghet vågar man möta förändringar i löntagarkollektivet.

Nu är min tid ute – inte i politiken, men för detta inlägg. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 24 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Man måste tyvärr skaka om Lars Bäckström och säga: Nej, Lars, du sitter inte i regeringen hur gärna du än vill tro det och hur mycket Vänsterpartiet än använder sitt oppositionskansli, som det heter, här i ledamotshuset till att utverka stormande tal till regeringens försvar.

Det är väl inte så lätt i Vänsterpartiet. Det är ett parti som ingen vill leda, eller som möjligen alla vill leda – det är litet oklart hur man ska uttolka vad som försiggår. Dessutom har man fört en faktisk politik efter valdagen som inneburit sänkta ersättningsnivåer och en lång rad försämringar som ingen har hört någon enda vänsterpartist tala om vid något tillfälle före valet.

Frågan gäller inte vad ni vill göra, Lars Bäckström, utan mer: Vad kommer ni att ställa upp på i fortsättningen? Vad är det som väntar i förlängningen i den samverkan ni har med de andra partierna? Det tror jag att väljarna är ganska intresserade av. Var går smärtgränsen? Ska det till ännu mer neddragningar på ersättningsnivåerna? Vad är det för besparingar ni tittar på i ett läge där ni efter sommaren samlas till nya budgetförhandlingar där det mesta pekar på att utgiftstaket för nästa år inte kommer att mötas och att det finns behov av ytterligare utgiftsminskningar? Snart sagt varje underliggande utgiftsprognos som majoriteten bygger sina finanser på betraktas av de flesta som ganska fantasifulla, men knappast realistiska.

Vi bör notera att majoriteten räknar med att det inte ska ske någon vidare ökning av kostnaderna för ohälsan – snarare tvärtom – och att kostnaderna för arbetslösheten ska gå ned i ett läge där arbetslösheten växer.

Det enda som händer med den typen av underliggande prognoser är att de inte slår in, och så sitter ni där och budgetförhandlar. Var går smärtgränsen, Lars Bäckström?

Anf. 25 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Den går ungefär där Fredrik Reinfeldt beskrev den. Det kommer inte att hända. Bosse Ringholm är en mycket skicklig och driven politiker. Bosse Ringholm tänker inte gå till val nästa gång på 78 % ersättningsnivå, på en tredje vecka för arbetsgivarna i sjukförsäkringen. Då kommer Bosse Ringholm att ge öppet mål för oss i Vänsterpartiet på 15 %.

Vi kommer att klara av att återställa detta eftersom vi kommer att driva en tillväxtpolitik. Vi ska inte göra något mer. Det här var en panikåtgärd, kan ni beskriva det som. Jag kan säga att det var en nödgärd

för att hålla budgeten i balans när vi inte klarade av att få en samsyn om hur vi skulle attackera ohälsan. Det är riktigt.

Vi hade andra bättre förslag. Jag kan redogöra för dem. Men vi fick inte gehör för dem. Socialdemokraterna försökte, men fick inte tekniska lösningar som fungerade. Då tvingades man till de här åtgärderna. Vi ska inte göra om det, utan vi ska göra ett nytt och bättre system.

Vi har arbetsgrupper för detta. Vi ska inte vänta till hösten. Vi sitter redan nu och arbetar med de här frågorna.

Vad väntar i framtiden? Jo, fler förslag för tillväxt. Det väntar regel-förenklingar för mindre företag. Det väntar förslag för att stärka forskningen för att driva på produktutvecklingen i näringslivet. Det väntar ökade resurser till den offentliga sektorn för att börja minska skillnaden mellan kvinnors och mäns löner.

Det är vad som väntar. Det kommer vi att leverera, eller också kommer vi inte att ha något samarbete. Den vägen är kristallklar. Men vi kommer att ha samarbetet eftersom det gynnar båda sidorna.

Vi är lite vassare när det gäller jämställdhetspolitiken, lite vassare när det gäller tillväxtpolitiken. Regeringen är kanske lite vassare än vi när det gäller budgetpolitiken. Vi har olika starka sidor. Men vi är de som hårdast driver tillväxt- och jämställdhetspolitiken.

Anf. 26 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Lars Bäckström gjorde det riktiga påpekandet att Vänsterpartiet hade inflytande över fotbollsframgångarna under gårdagen. Ibland är det lite svårt att se vilket inflytande ni egentligen har över regeringspolitiken.

Vi lärde oss att en borgerlig anfallspolitik den här gången kunde stödjas av en duktig vänsterpartistisk vänsterback.

Det är lite svårt att se övergången Lars Bäckström gjorde när han sade att ni därmed också är en grund och ett stöd för den här regeringskonstellationen. Men vi förstod nu uppdelningen. Ni är duktiga på jämställdhet och sossarna är duktiga på besparingar.

Det kanske är en bild som också börjar sätta sig hos väljarna att Socialdemokraterna nu kör en ursinnig nedskärningspolitik som de brukar skylla andra för. Det har gett en viss chockverkan hos väljarna.

Man brukar klaga på att det inte sägs så mycket i de här debatterna, och att det låter som det brukar låta. Jag vill bara påpeka att vi har fått ett väldigt intressant besked av Lars Bäckström här i dag, nämligen att det inte blir mer av samma. Det här var den gång som det blev neddragningar för att möta de problem som den här konstellationen har. Mer av detta blir det inte. Det var väl ett väldigt viktigt besked, eftersom de flesta prognoser visar att problemen för den här majoriteten inte är över. Tydligt ska den socialdemokratiska skutan segla vidare ensam in i de problem som majoriteten har lagt grunden för. Det ska bli intressant att följa den utvecklingen.

Anf. 27 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! När jag säger det grundar det sig lika mycket på en analys av mitt eget parti som av det socialdemokratiska partiet. De är begåvade politiker. De vet att om man fortsätter att skära ned och ta steg åt den moderata systemförändringen och ha låga ersättningsnivåer kommer

inte väljarna att se någon skillnad mellan höger och vänster i politiken. Då finns en möjlighet – eftersom många tror att ni är bättre på tillväxt – att de börjar gå över till er. Vi måste bevisa att vi är bättre på tillväxt och fördelning. Vi ska inte bara dela kakan, vi ska bevisa att vi är bättre på att baka den.

Jag sade en gång till Bo Lundgren, Moderaternas partiledare, att vore det så att den borgerliga sidan alltid var bättre på tillväxt skulle jag till och med fundera på dem. Jag sade att jag självklart delar hellre orättvist på en tårta än rättvist på en bakelse. Om ni alltid kunde leverera mer att dela på, skulle det till och med bli mer med ert bak till den fattige – totalt. Men det blir det inte. Ni har inte visat att ni är bra på tillväxtpolitik. Jag menar att Vänsterpartiet – och det är inte många som har insett det, det ligger lite i att vara nummer två – försöker lite mer, lyssnar lite mer.

Jag lyssnade med glädje i går på demonstranterna på Mynttorget. Jag var besviken över att vara tvungen att vara där. Det hade varit bättre om de hade varit hemma i sina företag och jobbat. De känner oro. Min uppgift är att lyssna på dem och förklara varför vi har gjort som vi har gjort, att vi tar vårt ansvar för statsfinanserna, men också ser till att hitta en gemensam lösning mellan löntagare, arbetsgivare, politik och vårdgivare för att finna bättre system att minska ohälsan.

Jag tror att en bra idé hade varit att lägga in en arbetsmiljöavgift på företagen, samtidigt sänka den allmänna löneavgiften och sedan låta parterna på arbetsmarknaden på varje lokal arbetsplats använda de resurserna för arbete mot ohälsa. Den idén diskuterar vi. Vi har tillväxtidéer. Att det inte kommer att bli fler neddragningar beror inte bara på Vänsterpartiet, det beror lika mycket på Bosse Ringholm. Vi tar vårt ansvar för statsfinanserna genom att bringa fler folk i arbete.

Anf. 28 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Snart fattas bara att Lars Bäckström går på händerna här inne för att bevisa hur regeringsduglig han är. Han har med sig några partikamrater, till exempel Per Rosengren, som är i samma bransch. Han förekommer i den rosa affärspressen med ganska generösa förslag. Men faktum kvarstår: Ute på era partiexpeditioner hänger Marx och Lenin kvar på väggarna. Hur ser receptet ut för denna tillväxtkaka? Hur ska den bakas? Är det det vetenskapligt grundade recept som de allra flesta ekonomer, OECD, EU-kommissionen och så vidare, rekommenderar för Sverige?

Vi talade om detta i går, Lars Bäckström, och då sade du att vi skulle återkomma i dag. Kommer de ideologiska skygglapparna att göra det omöjligt för er att bejaka att förmögenhetsskatten måste avvecklas? Kan det ske i ett rum där Karl Marx blickar ned från väggarna? Ska dubbelbeskattningen på svenskt aktiesparande avvecklas, eftersom det är en straffskatt på svenskt sparande som gör att svenska företag säljs ut i en rasande takt till utländska intressen?

Red gärna ut det här! Hur pass smal är receptsamlingen för denna tillväxt? Vi har anledning att få besked på den punkten.

Anf. 29 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag vill bara erinra om att jag har sagt att det vore bra om de borgerliga redovisade sina alternativ och inte bara kritiserade.

Jag ska svara på frågan. Jag tror att jag har någon bild hemma på Karl Marx. Jag är modern marxist. Han har tillfört mycket i den politiska analysen. Jag är stolt över att vara marxist. Till och med Lenin tyckte om tillväxt ibland. Ni vet; den nya ekonomiska politiken. Han hade sina klara stunder, även om han var icke-demokrat. Det var hans stora fel.

Vad ska vi göra för att driva på en ny ekonomisk politik? Jag sade det tidigare. Vi måste förbättra forskningsinsatserna, den produktionsnära forskningen, innovationsforskningen.

Ta undan lärarundantaget. Driv ett aktivt ägarskap på den statliga sidan. Gör miljödrivna insatser. Det stärker efterfrågan på en viktig tillväxtsektor. Se över skattesystemen. Vi har fört diskussioner. Jag kan inte alltid avslöja vem som har sagt vad. Det är till exempel 3:12-reglerna och andra saker vi har tagit upp.

Det finns inskrivet sedan länge i kammarens protokoll att en av dem på vänstersidan som tidigast sade att vi ska ta bort förmögenhetsskatten på arbetande kapital hette Lars Bäckström. Bo Lundgren är mitt sanningsvittne i frågan. Vi har tagit initiativ och har drivit igenom punkter. Vi kommer att fortsätta med det.

Jag tror att vi kan minska skatteuttaget på vissa delar av företagssektorn, men vi kan också öka det på vissa delar. Jag kan inte lova något allmänt sänkt skatteuttag, men jag kan lova att vi gör det mer effektivt för produktion och sysselsättning. Det kan jag lova.

Anf. 30 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Det var ändå en ganska mager receptsamling. Lars Bäckström svarar inte på frågan om det finns några ideologiska blockeringar för de vedertagna recept för ekonomisk tillväxt som presenteras av de flesta fackekonomer, OECD, EU. Lars Bäckström säger då att forskningen är för. Han sade i sitt första anförande att det nu väntar regel-förenklingar. Javisst, det har väntat i åtta och ett halvt år. Vårpropositionen är den nittonde proposition som regeringen lägger fram sedan valet 1994 där det här fortfarande saknas. Det väntar.

Det här är ganska skrämmande. Lars Bäckström nämner 3:12-reglerna. Det är väl ändå höjden! Här har man utlovat att det ska komma något. Ännu en gång är det ”skott kommer”. Inte ens lösplugg får ni i väg på det här området. Det är ynkligt, Lars Bäckström. Ni måste försöka rycka upp er om ni ska vara något slags påtryckare i tillväxtfrämjande riktning. Där har ni i så fall totalt misslyckats.

Herr talman! Jag vill passa på att ändra mitt bifallsyrkande i mitt huvudanförande. Jag sade då att jag yrkar bifall till reservation 4. Jag vill ändra det till att i stället yrka bifall till reservation nr 8.

Anf. 31 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! I betänkandet finns en del att läsa i de här frågorna. Tiden medger inte allt, men se på s. 61, rubriken Regelverket för företagen. Man kan summera till ungefär 25–30 åtgärder som är vidtagna. Sedan heter det: Ni gör ingenting.

På s. 62 står följande: ”Under 2001 har 29 myndigheter tillsammans infört och ändrat i 377 föreskrifter med bäring på små företag. Myndigheterna har samtidigt upphävt 136 föreskrifter och allmänna råd.”

Jag har inlett en dialog med Sveriges företag om att ta fram tio konkreta förslag på ändringar. Vilka tio konkreta förslag har Mats Odell? Han talar allmänt om att ta bort alla krångliga regler. Självklart ska vi göra det. Men ange då fem konkreta förslag till ändringar. Vill du sitta med i min arbetsgrupp som jag har inlett med företagarna? Jag har begärt att de ska komma med tio konkreta förslag. Ni får inte alltid vara med, Mats Odell, men ibland kanske vi kan ha ett gemensamt möte. Jag har börjat arbeta konkret med detta i stället för att tala i svepande generella termer.

De allmänt vedertagna råden om tillväxt är faktiskt med vetskapen om att politik inte kan styra detta. Det här är ingen planekonomi. Men politik kan bidra. En av de viktigaste bidragen är sunda statsfinanser, att inte slarva med statsfinanserna. Ett annat viktigt bidrag är att satsa på utbildning och forskning.

Läs i det dokument vi, Socialdemokraterna och Miljöpartiet har skrivit ihop om den svenska konkurrenskraften. Läs på s. 63. Läs i EU-kommissionens rapporter. Där framgår att Sverige har det hyfsat gott – bättre än de flesta andra länder. Det spelar ingen roll om företagarna inte upplever det tillräckligt väl. Därför måste vi fördjupa kommunikationen med företagarna, diskutera och vara lyhörda, men inte bara med dem utan också med löntagarna. Det här kan aldrig få ske i konfrontation med löntagarna. Det gör ni med er urholkade arbetsrätt.

Anf. 32 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Det var roligt när Lars Bäckström nämnde åsnan Ior från sagan om Nalle Puh – att äta tistlar. I det sammanhanget tänker jag på att det enda sättet att få åsnan att faktiskt ta ett steg framåt mot sin vilja – han vill helst stå still – är när någon sätter fast svansen och han får ett häftstift i den aktre regionen.

Det är ungefär så det har varit med sjukfrågan. Sedan 1997 har kostnaderna ökat varje år. Det har inte hänt någonting. Sedan kommer en handlingsplan som inte innehåller en enda skarp åtgärd. Sedan – pang, bom – kommer ett förslag, som alla de ingående parterna säger inte är bra. Arbetsmarknadens parter säger att det inte är bra och att det har varit kort tid – frågan kom upp på allvar 1997! Det förslaget har nu drivits igenom i riksdagen. Nu har Sven-Erik Österberg, ordförande i finansutskottet, sagt att förslaget inte är idealiskt och att det finns funderingar på att ändra det.

Då blir min fråga till Vänsterpartiets representant i den här debatten: Är det här förslaget idealiskt? Vad är det för ändringsförslag ni funderar på i så fall? Det skulle vara väldigt intressant att höra. Jag tycker att det är ett idiotiskt förslag. Det finns andra, bättre förslag, som kommer från arbetsmarknadens parter, som ger en bördefördelning och som skyddar småföretagen på ett helt annat sätt. Vad är det idealiska förslaget?

Anf. 33 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det finns andra förslag som kommer från arbetsmarknadens parter. Centern har ju valt att ta en part på arbetsmarknaden, företagarna. De är inte ens en avtalsslutande part.

Jag tror att den situationen aldrig kommer att uppstå där Vänsterpartiet står i rak konfrontation med Landsorganisationen, TCO och SACO.

Men jag tror också att det är en sådan situation att de fackliga löntagarorganisationerna aldrig kan diktera politiken. Det är ett tagande och ett givande.

Det ideala förslaget för min del – det antydde jag tidigare – har vi redovisat i motion. Vi tror att man skulle ha en sanktion som sätts in på de arbetsgivare som inte fullföljer sitt rehabiliteringsansvar. Vi har försökt lyssna in vad arbetsgivarna säger. De säger att de tycker att det låter rimligt. Räcker det? Det är det vi diskuterar.

Sedan har vi i Vänsterpartiet diskuterat om man kunde ha en avgift och samtidigt sänka den allmänna löneavgiften och låta det finnas för parterna att hantera i ohälsöarbetet. Det är det vi har föreslagit.

Men sedan får vi lyssna på andra. Jag sade att ingen part kan diktera det här. Alla måste ha lite vetorätt, men alla måste få med något av sina idéer. Det tror jag att vi kommer att lyckas med.

Centern har fastnat för en idé. Jag tror att det är farligt att så ensidigt fastna för en idé. Det kan ställa till problem när man har den lyssnande dialogen.

Vad har man inte gjort? Jag får då återigen säga: Läs sidan 45 i betänkandet! Där står det redovisat vad som är gjort och vad som är på gång att göra nu. Tiden medger inte att jag säger mer. Läs sidan 45! Det är svar nog.

Anf. 34 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Lars Bäckström säger att han är en lyssnande person. Det må så vara att han har den inställningen, men han är i så fall tämligen lomhörd. Arbetstagarparterna har sagt att det här förslaget inte är bra. Arbetsgivarparterna har sagt att det här förslaget inte är bra. Organisationer för funktionshindrade har desperat sökt så många riksdagsledamöter som möjligt och sagt att det här förslaget är jättefarligt för deras möjlighet att delta på arbetsmarknaden. Invandrарorganisationer har sagt att det här gör det svårare för dem att komma in på arbetsmarknaden. Det är inte vad jag menar med att lyssna. Ska man lyssna, ska man ju ta till sig något.

Det förslag som vi har lagt är ett förslag, ett alternativ. Det är ett förslag som ganska många tycker är intressant.

Jag vill konstatera, eftersom det här är min sista replik till Lars Bäckström, att hittills är det två parter av de tre som står bakom det här förslaget som har sagt att det inte är bra. Det är en ganska ironisk ordning att det är precis det förslag som inte är bra som företagare och människor på arbetsmarknaden ska leva efter i fortsättningen.

Anf. 35 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag har ju lyssnat. Det förslag som företagarna har framfört har löntagarorganisationerna inte ställt upp på. Det finns inte ens på arbetsgivarsidan enhällighet om det. Svenskt Näringsliv är kritiskt till det här förslaget. Det är bara en part, som inte ens är en avtalspart. Det är ett lite bräckligt underlag.

Vad vi har lagt fram är just att vi ska lyssna på parterna och resonera, och vi har en arbetsgrupp som arbetar med det här.

Jag tror att det är bra om vi till hösten kan få ett system där även några av de borgerliga partierna kan säga att de ställer upp på vissa grundläggande drag i det här systemet. Jag tror att det är bra.

Vi har också beskrivit att vi håller på att arbeta. Det här är inte vägs ände. Det är inte slutpunkten. Det är inte nirvana i kampen mot ohälsan. Nej, det är det inte. Kan man vara mer lyhörd än så?

Vi tog det här för att värna budgeten. Vi hade misslyckats med några andra tekniska lösningar.

Ni kritiserar det här, men ni tar inte ert ansvar för budgeten, Lena Ek. Det är extrema skattesänkningar ni lovar ut. Det visar att man inte står i mitten i politiken, utan Centerpartiet står i dag på en ganska extrem ytterkant när det gäller löften om sänkta skatter. Då kan man också lova att inte göra tuffa budgetsaneringsaker, för man har lämnat det fältet till andra.

Anf. 36 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Vi har här hört Lars Bäckström säga att man inte kommer att göra fler neddragningar. Han hänvisar då inte bara till sig själv, att det ska vara ett besked från honom själv att det inte blir fler neddragningar, utan även till Bosse Ringholm. Då kan man bara påminna: Varför ska man lita mer på Lars Bäckström än vad man kan lita på Bosse Ringholm? Han sade ju före valet att utgiftstaket ska klaras med tekniska justeringar och att det inte blir några besparingar i budgeten och inte några inställda vallöften.

Det vore nog bra om Lars Bäckström på något sätt förklarade varför hans egen trovärdighet nu skulle vara mycket större, speciellt som han hänvisar till Ringholm.

En annan sak som jag funderar på är att han sade att det behövs en spänning i samarbetet. Det kan man hålla med om, att det alltid är väldigt spännande att se vad som kommer ut ur det utifrån vad ni säger i förväg att det ska komma ut.

Han säger att man efter det att man har granskat talar om varför man säger nej till alla oppositionens förslag.

Sanningen är den att när väl er proposition kommer hit till riksdagen är allting redan låst.

Bäckström förde ju in Nalle Puh på egen hemmaplan. Ni har väl snarast läst våra budgetförslag eller våra riktlinjer som Nalle Puh brukar läsa. Han säger att han tyvärr har fått lite vatten i ögat och måste lämna över till Kanin. Ni lämnar över det till finansutskottets kansli som får skriva varför det är fel på alla våra förslag.

Om jag till sist får fortsätta med Puhfrågan när det gäller ert förslag om sjuklönen är detta oerhört märkligt. Ni själva är alla emot det. Det är ungefär som när Nalle Puh ska fånga heffaklumpen och sätter ned en kruka med honung, och han hoppar själv ned och äter upp den. Det är ungefär så ert sjuklöneförslag är. Det handlar inte om att ni ska komma till rätta med själva sjukfrånvaron utan om att ni ska spara i er egen statsbudget, den som ni skulle lösa med tekniska justeringar.

Lars Bäckström! Säg någonting om varför vi ska tro på dig i dag!

Anf. 37 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Man ska inte bara tro på mig i dag. Man ska tro på mig alla dagar. Möjligtvis skulle jag teoretiskt kunna tumma lite grann på hela sanningen i privatlivet, men aldrig i politiken. Det beror inte på min höga moral, men det är så osmart att tumma på sanningen i politiken.

Jag säger att vi inte hamnar i den här situationen en gång till med ohälsofrågan och budgettaket. Det fanns ett förslag tidig höst om medfinansiering. Då sade Riksförsäkringsverket: Det går inte. Sedan fanns det ett annat förslag om medfinansiering. Då sade samtliga remissinstanser: Det går inte. Sedan fanns det ett annat alternativ som diskuterades – det hörde ni i debatten. Sedan gick det inte tekniskt att lösa det. Vi gillade inte de här förslagen, utan vi hade våra. Till oss sade de: Era förslag går inte tekniskt sett.

Man trampar ju inte i samma grop två gånger om man är en något så när durkdriven politiker. Säg vad man vill, men Bosse Ringholm är en durkdriven politiker. I den delen vill jag säga att han kan vara skickligare än vad jag är på att göra politiska bedömningar. Han inser mycket väl, liksom jag gör, att om vi gör om det här en gång till löper vi allvarliga risker att förlora nästa val.

Det är det som är det fina med demokratin. Diktaturer kan göra misstag gång på gång och driva sina länder rakt ned i moras. Men demokratin är i någon mening självkorrigering.

Ni ska veta att jag har fått mycket kritik av personer när jag är ute och handlar, när jag går in på Konsum och Maxi. Jag får kritik av människor som ringer till mig på kvällarna. Jag skäller tillbaka ibland – man ska inte alltid bara ta åt sig allting. Men jag lyssnar in kritiken. Jag säger att nu har vi tänjt lojaliteten så långt vi kan tänja den, och nu måste vi se till att få andra åtgärder, som håller budgetstabiliteten.

Men budgetstabiliteten ska vi klara också. Men vi har ännu inte satt något utgiftstak för 2005.

Anf. 38 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Det är möjligt att man ska tolka det som står i höstbudgeten om att ni inte satte ett utgiftstak därför att ni inte hann och att det i vårbudgeten bara står att ni ska återkomma i höst, just som den spänning som pågår mellan er om på vilken nivå ni ska sätta det här utgiftstaket.

Det är klart att det alltid är en väldigt enkel lösning att klara utgiftstaket genom att höja det, men det är ju inte det som är meningen. Det är därför som vi här i riksdagen har fattat beslut om att vi ska ha riktiga riktlinjer för den ekonomiska politiken, men det klarar ni inte av att leverera.

Lars Bäckström säger att anledningen till att vi ska tro honom är att Bosse Ringholm är en sådan durkdriven politiker. Om det är orsaken till att vi ska tro på Bäckström vill jag bara säga att Bosse Ringholm väl också vet att det, om man har trampat riktigt rejält i klaveret en gång, kan bullra lika mycket när man drar upp foten. Då kan det vara bra att ha den stående kvar. Nalle Puh visste att det kunde vara lika bra att sitta kvar i heffaklumpsgropen och äta upp all honungen, ända nere i botten, när han en gång hade hoppat ned i gropen.

Jag tror inte att det är så enkelt som att Bosse Ringholm kommer att göra en bättre politik i framtiden för att inte lämna det här öppna målet,

som du sade, så att ni skulle kunna gå till val på att ni ska riva upp de beslut som är flagranta brott mot er egen politik och era egna vallöften. Vem kommer att tro på Lars Bäckström om ni ska gå till val på att ni vill riva upp det ni själva har genomfört? Och skulle Bosse Ringholm släppa fram det?

Jag tror att vad vi ser här inte bara är ett sönderfall i den ekonomiska politiken, utan det är ett totalt sammanbrott i hela tankeverksamheten i ert samarbete. Ja, det är spänning, men jag tror att det är helt fel volt i den spänningen.

Anf. 39 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag har inga problem i denna fråga. Ingen av de samverkande parterna har sagt att det här är en ideal lösning. Vi ska göra bättre lösningar. Det har vi redovisat klart och tydligt, och när vi har gjort det och har stabila statsfinanser finns det ingen anledning att ha kvar den här lösningen.

Det är bara en vanlig hederlig demokratisk process och ett ansvar. Det är det som ni inte visar i era budgetalternativ. Det är därför som ni väljer att inte ens försvara er när jag i mitt huvudanförande kritiserar er för ert budgettricksande. Ni lovar ut skattesänkningar i klassen runt 30 miljarder, och samtidigt anklagar ni oss för att inte hantera statsfinanserna.

Ni säger att vi inte ska ha ett tvåprocentigt överskottsmål, utan vi ska nöja oss med ett mål om balans i statens finanser. Men det innebär att man får ett försämrat totalt offentligt sparande i ett medellångt perspektiv. Det är ni som har den politiken, och varför har ni det målet? Jo, för att ni av principiella och ideologiska skäl vill driva kravet på sänkt skatt. Det är det här ansvaret som ni inte tar. Ni fuskar och tricksar med vaga löften om hur det ska finansieras. Trafikförsäkringen ska överta kostnaderna. Det är oklart hur det ska göras och vad detta ska ställa till med när det gäller avtalen. Det talar ni över huvud taget inte om. Ni vill slå sönder resurserna till arbetsmarknadspolitik, som skulle leda till oerhörda problem i matchningen och när det gäller minskade flaskhalsar. Detta svarar ni inte på.

Ni säger att det ska bli ökad egenfinansiering i arbetslöshetsförsäkringen. Det är ett förslag som är budgettekniskt totalt omöjligt, eftersom ni inte har satt er in i hur det fungerar. Det är inte alls så att man kan öka egenfinansieringen och då minska statens utgifter. Egenavgifterna går rätt in i statsbudgetens inkomstsida. De går inte till kassorna. Men ni har inte läst på tillräckligt mycket.

Ni vill inte försvara er, utan ni går bara till angrepp. Jag försöker redogöra för våra motiv. En politisk offentlig debatt kan inte bara vara att ni står, som i Dreyfusprocessen i Frankrike, och bara anklagar – *j'accuse*. Dreyfus var oskyldig.

Anf. 40 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Gröna prioriteringar fick genomslag i besparingsbudget. Så rubricerade vi uppgörelsen om vårbudgeten mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tidigare i år.

Medan tidigare budgetuppgörelser handlat om reformer i en tid av god ekonomisk utveckling fördes vårbudgetsamtalen i ett nytt ekono-

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

miskt läge. Utgiftstaken för staten riskerade att överskridas med 10 miljarder redan i år samtidigt som kostnaderna blev större och intäkterna lägre.

Många tidigare utlovade reformer fullföljs samtidigt som besparingar föreslås för att klara utgiftstaken 2003 och 2004. Grunden läggs för att man i höstbudgeten ska kunna föreslå inriktningar och prioriteringar för resten av mandatperioden.

Våra prioriteringar inför budgetförhandlingarna var att värna dem med låga inkomster och biståndet, öka resurserna till kommunerna och samtidigt genomföra besparingar på försvaret och nya motorvägar.

Jag vill nämna ett antal punkter som belyser hur vi har lyckats i den ambitionen.

När det gäller biståndet säkerställs ökningen.

Vår målsättning var att de planerade höjningarna av biståndet till 0,82 % av BNI, 16 miljarder, i år och 0,86 % av BNI, 20 miljarder, år 2004 skulle ligga kvar.

Resultatet blev att höjningen för 2004 finns kvar i sin helhet, men att 400 miljoner som inte rör planerad biståndsverksamhet skjuts från 03 till 04 och 05. Detta kommer inte att påverka Sveriges bidrag till FN:s verksamhet eller möjligheten att ge katastrofbistånd. Det som i första hand kommer att beröras är Sveriges bidrag till internationella finansiella institutioner som Världsbanken och regionala utvecklingsbanker.

Vi sade också nej till höjda tak men ja till höjt golv i föräldraförsäkringen.

Vi ansåg att det inte fanns ekonomiskt utrymme att genomföra de planerade höjningarna av taken i sjuk- och föräldraförsäkringen för dem med inkomster över 24 000 kr i månaden. Vi prioriterade i stället att höja golvet i föräldraförsäkringen, vilket gynnar dem som har låga inkomster och många gånger tvingas till socialbidrag för att klara sig.

Resultatet blev att inga höjningar av taken sker under 2003 och 2004. Men höjningen av golvet i föräldraförsäkringen från 150 till 180 kr om dagen genomförs som planerat.

Mer pengar till kommunerna tryggar den kommunala ekonomin.

Vår linje var att inga besparingar skulle göras på kommun- och landstingsbidragen då dessa pengar behövs inom skola, vård och omsorg.

Resultatet blev att inga nedskärningar görs på planerade bidrag till kommun- och landstingssektorn detta år. Och år 2004 tillförs kommuner och landsting ytterligare 4,3 miljarder utöver vad som tidigare var planerat.

Militären får vänta med inköp av vapen.

Ett grönt krav i budgetförhandlingarna var besparingar på det militära försvaret och inköpen av vapen.

Resultatet blev att inköp av vapen för ett värde av 1 miljard 2003 skjuts på framtiden, och ytterligare 400 miljoner kronor för inköp av vapen skjuts upp 2004.

Sedan gäller det mindre pengar till vägar och uppskjuten citytunnel i Malmö.

Vi drev besparingar på nya vägar. Resultatet av förhandlingarna blev att 1,2 miljarder investeringar i vägar, främst nya vägprojekt, skjuts på framtiden. 275 miljoner kronor ytterligare sparas genom att starten av Citytunneln i Malmö skjuts upp till tidigast 2005.

Naturvård och biologisk mångfald värnas.

Vår linje var att planerade satsningar på inköp av naturreservat och på miljöforskning ska ligga kvar.

Resultatet blev att besparingar på miljöområdet i stället görs på marksanering och klimatinvesteringsprogrammet för kommunerna.

När det gäller trängselavgifterna i Stockholm tog vi ett steg framåt mot genomförande.

Vi ville att staten skulle ge ekonomiska garantier för investeringar i kollektivtrafik i samband med införande av trängselavgifter i Stockholm, så att dessa satsningar ska kunna göras snabbt.

Resultatet av förhandlingarna blev en text om att denna princip ska gälla men att den exakta utformningen beslutas efter att Stockholmsberedningen presenterat sitt förslag.

I övrigt finns det tre för oss små men viktiga satsningar. Det handlar om att 5 miljoner anslås till information om ny diskrimineringslagstiftning för att få en bra efterlevnad. Det handlar om 5 miljoner till antidiskrimineringsbyråernas verksamhet, vilket är mer än en fördubbling jämfört med i dag. Och det handlar om 10 miljoner till åtgärder för att bekämpa rovfisket och bland annat inrätta ett internationellt fiskesekretariat som ska arbeta med att påverka internationellt för en hållbar fiskepolitik.

Med anledning av de anföranden som har hållits här i dag hittills vill jag ställa en fråga till Fredrik Reinfeldt. Du talar om oss samarbetspartier. Vi sitter inte i regeringen. Jag tänkte fråga vad Moderaterna hade accepterat, om ni hade accepterat att vara samarbetsparti utan regeringspost om Miljöpartiet, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern hade utgjort regeringen. Hade ni accepterat en sådan roll?

Fredrik Reinfeldt sade att oppositionen kan ta över. Jag kan inte riktigt få ihop det. Oppositionen utgör ingen majoritet i riksdagen vad jag vet. Alltså kan inte Fredrik Reinfeldt säga att oppositionen har ett alternativ. Det skulle möjligtvis vara om han har ett hemligt budgetförslag ihop med Vänstern. Då kan det bli majoritet i riksdagen. Men då borde det ha presenterats här.

Lena Ek talar om att det finns ett förslag om att ta över och att politiken från oppositionen finns redovisad. Frågan är snarare varför Centerpartiet efter valet i höstas inte orkade att bilda en annan regering med ett annat regeringsunderlag än den som nu finns. Det låter lite ihåligt när Centerpartiet talar om att det skulle finnas andra alternativ. Ni hade chansen i höstas att skapa en annan regeringsmajoritet än den som i dag finns med ett samarbetsparti som till exempel Moderaterna som bas. Varför gjorde ni inte det? Varför klarade ni inte det?

Anf. 41 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Moderaterna är inget stödparti för att leverera dålig miljöpartipolitik. Det skulle vi inte ha varit i något läge. Vi är mycket tydliga med vår avsikt och vårt parlamentariska arbete. Vi är en del av ett borgerligt regeringsalternativ och hoppas kunna bilda majoritet för det i valet 2006. Det är också så jag beskrev det faktum att vi är alternativet inför valjarna till den politik som nu förs, ett alternativ som vi också hoppas kunna gå till val på.

Det blir lite komiskt. Under dagen har vi hört om den regeringspolitik som förs. Först var det någon sorts grad i helvetet som vi inte fick säga

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

men som det ändå handlade om. Det var något annat som var väldigt problemtyngt. Så kommer Miljöpartiets representant och börjar berätta om en massa satsningar och att det har delats ut pengar. Då har vi just lyssnat till företrädare som har gråtit krokodiltårar över att det var så oerhört svårt att ta beslutet om sjuklöneförslaget och andra besparingar, att det var mycket smärtsamt. Jag vet inte om ni har varit på samma övning. Det blir lätt komiskt.

Då var det alltså bara tomt prat allt som sades i går om att det inte fanns några andra alternativ till företagare och andra som kände sig drabbade. Här har vi fått en lång lista på en massa satsningar som majoriteten har ställt sig bakom. Det känns lite märkligt.

Mikael säger att de sade att det inte skulle vara några besparingar på kommunerna och att det också blev resultatet. Berätta då för Guds skull vilket av de tre samarbetspartierna som föreslog besparingar på kommunerna och som ni lyckades stoppa i förhandlingarna! Det är ju en oerhört viktig information till väljarna som jag hoppas vi kan få här.

Anf. 42 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Moderaterna inte hade accepterat rollen som stödparti. Fredrik Reinfeldt har hela tiden talat om samarbetspartier. Jag betraktar Moderaterna som ett samarbetsparti om det hade blivit en annan regeringskonstellation i höstas. Det är också ett besked till väljarna. Då var det alltså ganska fruktlöst från oss i Miljöpartiet att försöka få ihop andra konstellationer riksdagsmajoritetsmässigt. Det hade aldrig Moderaterna accepterat. Hade det inte kunnat vara ett bättre alternativ än det som Fredrik Reinfeldt nu har att möta, det vill säga Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet? Det är också ett besked till väljarna.

Jag har valt att tala om satsningar. Vi hade uppgiften att klara utgiftstaken och att då göra besparingar. Men vi utlovade också ett antal olika reformer i höstas efter vår uppgörelse med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det är de reformerna vi avser att finansiera. Det leder rimligtvis till att vi tar ett antal besparingar.

Det hjälper knappast att jag står här och ondgör mig över att det är besvärligt, jobbigt och så vidare. Det spelar ingen roll för företagarna. De får det här. Jag tror knappast att det hjälper dem. Det är bättre att stå rakt upp och säga att det är det här vi genomför nu för att vi vill göra något annat.

Anf. 43 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att med tanke på hur röstningen har gått i vår så hade en rösts marginal varit lite tajt. Samtidigt kan jag precis som Mikael Johansson konstatera att det var väldigt konstruktiva och vettiga diskussioner som vi har haft nytta av i en del av utskotten under våren och som jag faktiskt tror att vi kan fortsätta att ha nytta av framöver. Det är ganska intressant att föra den här diskussionen. Då blir det politiska samtalet mer livaktigt. Det tror jag är nyttigt för demokratin.

Jag skulle vilja ställa samma fråga till Mikael Johansson som jag ställt till de andra. Anser Mikael Johansson att förslaget om arbetsgivarinträde och lösningen av sjukproblematiken är ett bra förslag? Om det

inte är ett idealiskt förslag, vilka är i så fall Miljöpartiets idéer om hur den här problematiken ska lösas?

Prot. 2002/03:121
12 juni

Anf. 44 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att jag kan ta orden i min mun och säga att det är bra förslag. Jag kan heller inte säga att det är dåliga förslag. Det är förslag som vi genomdriver. Sedan är det andra som värderar det. Jag kan bara konstatera att vi har gjort dem.

Jag hoppas och ser också som en möjlig framtid under den här mandatperioden att det på de punkter där vi inte är överens med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet kan finnas olika konstellationer av riksdagsmajoriteter för att driva politiska frågor framåt. Det kan gälla villkoren för småföretagen. Vi har också visat genom ett antal så kallade vågmästarvoteringar att vi kan göra gemensamma förslag. De samtal som skedde i höstas efter valet var positiva ur den aspekten. Vi fann ett antal olika beröringspunkter som vi nu har utvecklat och antagligen kommer att utveckla ännu mer inför framtiden.

Anf. 45 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Det sistnämnda vill jag inte alls protestera mot, tvärtom. Däremot kan jag konstatera att samtliga tre partier som har lagt fram det här förslaget om den tredje veckan arbetsgivarinträde tycker att det inte är något bra förslag. Ändå är det en verklighet som funktionshinderade arbetstagare, nyutexaminerade unga, arbetslösa och arbetsskadade som vill in på arbetsmarknaden och företagen får leva med framöver. Det är synd.

Anf. 46 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan inte göra annat än att göra samma konstaterande som Lena Ek att det är de förslagen som de har att leva med.

Anf. 47 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Debatten i dag visar att det finns en tydlig gräns i svensk politik. På ena sidan står vi socialdemokrater som är beredda att ta ansvar för Sveriges ekonomi i en internationellt svår tid. Vi är beredda att ta ansvar tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet för att fullfölja en god ekonomisk politik.

På andra sidan står fyra borgerliga partier, splittrade som vanligt i olika reservationer med olika syn på budgetpolitiken, finansieringen av budgeten och hur skatterna ska utformas och vilket skatteschema man ska ha framöver.

Det är en borgerlighet som vi har sett så många år och årtionden, som har svårt att samsas och att ens i finansutskottet komma överens om gemensamma budgetriktlinjer för helheten utan som kivas och har lite olika inriktning.

För att summera kan man säga att de tre borgerliga partierna tävlar sinsemellan. De tävlar om vem som är bäst på överbudspolitik. Just nu är Folkpartiet ledare när det gäller överbudspolitik. De tävlar om vem som är bäst på luftbesparingar. Där är förmodligen Moderaterna överlägset bäst för tillfället. De tävlar om vem som är bäst på att sänka skatten.

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Detta har ju varit Moderaternas paradgren, men nu har de fått se sig omsprungna av både Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna. Det kanske är en ny situation för Moderata samlingspartiet att plötsligt se att de tre övriga borgerliga partierna lovar ännu mer skattesänkningar, i varje fall för 2004, än vad Moderaterna gör i dagsläget.

Man kan konstatera att Kristdemokraterna inte vinner någon av de här tre grenarna. Å andra sidan är de definitivt alltid bäst på att hitta på nya namn för gamla begrepp. De avskaffar fastighetsskatten och inför en fastighetsavgift, och så tror de att någon människa låter sig luras av så enkla ting. Det är en form av försyndelse som Kristdemokraterna länge har ägnat sig åt och konsekvent fullföljer också i de här reservationerna.

De motioner som de borgerliga har lämnat i anslutning till vårpropositionen visar att de inte är beredda att ta det ansvar som krävs i en ekonomiskt svår tid internationellt.

Vi har i vårpropositionen visat att vi fullföljer de vallöften som vi från socialdemokratiskt håll ställde ut i höstas. Vi har inte brutit några vallöften och kommer inte att bryta några vallöften. Under förra mandatperioden infriade vi alla våra vallöften. Vi gjorde till och med mer än vad vi lovat. Vi hade inte lovat några skattesänkningar men genomförde ändå skattesänkningar för löntagare och pensionärer i stor omfattning, för att ta ett exempel från förra mandatperioden.

Vi har också varit försiktiga nog att i vårt valmanifest markera två saker mycket tydligt. Det ena är att vi tar ansvar för ekonomin. Vi kommer aldrig att medverka till en urgröpning av svensk ekonomi. Det andra är att vi har varit försiktiga med utfästelser om vilka reformer som kan komma att genomföras åren framöver. Men vi har ändå kunnat starta denna mandatperiod med att genomföra reformer för nästan 20 miljarder kronor, och vi gör det tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det är en väldigt bra början på ett genomförande av hela mandatperiodens vallöften.

Låt mig ett ögonblick påminna om utgångsläget för den vårproposition som vi nu diskuterar. De ekonomiska förutsättningarna i världen förändrades kraftigt i höstas och vintras. Överallt internationellt fick land efter land revidera ned sina tillväxtprognoser och se betydande svårigheter. Vi har fortfarande en internationell ekonomi som är väldigt splittrad. Det finns positiva tecken, men det finns lika många negativa tecken. Ingen kan med säkerhet säga att ekonomin på något sätt har passerat en vändpunkt.

Jag kan hålla med Lars Bäckström om att det gör skillnad om Vänsterpartiet är med i den ena eller den andra konstellationen, i varje fall när det gäller fotboll. Det är riktigt att det var en vänsterpartist som förstärkte det borgerliga laget i går. Jag tyckte dock att det var en ovanligt högerfotad eller till och med ensidigt högerfotad vänsterpartist, och det kanske inte är så bra i det här sammanhanget, Lars Bäckström.

Jag tycker att det finns skäl att se ut i omvärlden. Man kan konstatera att de länder som klarar sig bra är de nordiska länderna. Det är Danmark, det är Finland och det är Sverige. Vi har alla ordning på de offentliga ekonomierna. Vi är de tre enda länder som har ett offentligt överskott. Finland, EMU-landet av oss tre, är det land som har de allra största överskotten. Finland har alltså lyckats utomordentligt väl och har naturligtvis haft nytta av sin EMU-anslutning i sammanhanget.

Vi har sett en problembild under senare tid som inneburit att vi satt upp några viktiga mål. Regeringen hade tillsammans med samarbetspartierna i vårpropositionen tre mål. Det första var att hålla fast vid de budgetpolitiska målen, att se till att utgiftstaket hålls och att överskottsmålet hålls och ligger fast. Det klarar vi. Vi ser vidare till att reformpolitiken fortsätter med de många reformer som nu genomförs med resurser till barnfamiljer, till sjukvården, till skolan samt inte minst till kommuner och landsting så att de kan trygga sin sysselsättning. Det tredje är att vi ser till att försöka bryta utvecklingen på ohälsoområdet.

Det är intressant att höra diskussionen här. Alla diskuterar enskildheter, vare sig det handlar om den tredje sjuklöneveckan eller någonting annat, och har synpunkter på det. Men det handlar faktiskt om helheten. Vem vill hävda att vi skulle ha undvikit att se till att bromsa utgiftsutvecklingen? Vem tycker att vi skulle ha varit passiva och sagt: Ja, det blir 10 miljarder kronor mer i kostnader och utgifter än vad vi räknat med? Det hade naturligtvis varit fullkomligt ansvarslost. På den punkten kan man säga att inte ens de fyra borgerliga partierna försöker argumentera på det sättet utan inser hur viktigt det är att hålla kontroll på utgifterna. De om några har ju faktiskt egen erfarenhet av hur man ställer till det för sig när man inte håller utgiftstaken, som i början av 90-talet. De har alltså all anledning att också försöka bidra till att värna våra utgiftsmål och vår utgiftskontroll.

Då måste man se helheten. Det är viktigt att bromsa de 10 miljarder som vi i annat fall hade kunnat överskrida våra utgiftsmål med i år. Hur innehållet ser ut kan man alltid diskutera. Jag tycker dock att det fokuseras väldigt lite på helhetsbilden, på hur viktigt det är att man har den samlade utgiftskontrollen. Det är lätt att kritisera sönder enskilda förslag, men det är väldigt viktigt att ha alternativa förslag som man kan komma fram med i den här debatten.

Jag är egentligen mest förvånad över och har väldigt lite förståelse för att man från borgerligt håll tycker att det är just de mest utsatta människorna i vårt samhälle som i det här läget ska drabbas av de stora skattesänkingslöften som de borgerliga partierna tävlar om att ställa ut. Det handlar om löften om skattesänkningar i storleksordningen bortåt 40 miljarder kronor som Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna, Moderaterna kanske hälften, ställer ut. Dessa skattesänkningar ska betalas i första hand av de sjuka, som ska få 70 % i ersättning enligt vad en del borgerliga partier föreslår. De ska betalas av de arbetslösa, som ska få ännu lägre ersättning, högre a-kasseavgift och ännu färre möjligheter att få jobb.

Jag har väldigt lite förståelse för varför skattesänkningar för dem som har de bästa inkomsterna och som har förmögenheter ska betalas just av dem som är sjuka och arbetslösa. Varför ska just våra invandrare, som har en högre arbetslöshet än andra grupper, få mindre möjligheter att få nya jobb därför att det är viktigare att den som tjänar 50 000 eller 100 000 kr får en skattesänkning? Varför ska våra invandrare få sämre möjligheter att få en bra utbildning så att de kan skaffa sig ett jobb på arbetsmarknaden därför att det är viktigare att sänka förmögenhetsskatten? Det är två frågor som jag tycker att de borgerliga partierna har skäl att gemensamt fundera på.

Vad är det för prioriteringar man gör på borgerligt håll? Varför ska just sjuka, arbetslösa och barnfamiljer, inte minst, betala den sänkta skatten för höginkomsttagarna och för dem som har förmögenheter? Varför ska just de arbetslösa invandrarna få sämre möjligheter till jobb? Det är en fördelningspolitik som jag tycker är mycket avslöjande för de fyra borgerliga partierna och som visar att den solidaritet och rättvisa som präglar vårpropositionen är ganska främmande värderingar för dem.

Om de borgerliga partierna är splittrade i sina förslag när det gäller skatter, utgifter, budgetpolitik och så vidare har de i varje fall ett gemensamt kitt: De gillar inte solidaritet. De gillar inte rättvisa. Det gillar inte att stå upp för de svagaste grupperna i samhället. De gillar inte att värna de utsatta grupperna i vårt samhälle. Det är väl detta som håller ihop borgerligheten, i den mån det går att hålla ihop fyra splittrade partier som har olika reservationer på nästan alla punkter i vårpropositionen.

Anf. 48 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Till sist kom då Bosse Ringholm, och så där som bara Bosse Ringholm kan göra börjar han sammanfatta en debatt som han själv inte har hört. Det är ju en fantastisk mänsklig egenskap.

Sedan fortsätter det på samma sätt: Moderaterna har tydligen "luftbesparingar" med vilka man inte sänker skatten, en mycket märklig teknik som jag aldrig har hört talas om tidigare. Vidare har vi tydligen gjort satsningar på nästan 20 miljarder, och samtidigt ska vi förklara varför vi gör kraftiga nedskärningar som gör att det läggs ut sjuklöneperioder och sänkningar av ersättningsnivån som väl nu med Bosse Ringholms retorik har drabbat de svaga grupper som Bosse Ringholm ansåg att andras politik skulle vältra över bördorna på.

Jag tror att det bara är Bosse Ringholm som kan hålla på så här. Det är helt fantastiskt.

Samtidigt ges besked till alla de företagare som undrar var satsningarna blev av på tillväxtförutsättningarna, på de skattesänkningar de behöver, på de regioner som tycker att infrastrukturen behöver byggas ut, på de brottsoffer som skulle vilja ha ett rättsväsende som fungerar, på de utsatta som inte tycker att psykiatri fungerar och som inte tycker att det finns stöd för dem som är väldigt svaga i Sverige.

Ni har alltså enligt egen utsago haft gott om resurser. Miljöpartiet hade rätt, det har funnits stora resurser att dela ut. Men de har liksom inte gått till dem som har fått de här löftena och hört att det kommer snart. Det är andra som har fått ta emot resurserna. I stället kommer neddragningar, besparingar och de eviga diskussionerna om fördelningspolitiken.

Jag tror att ingen väljare går på detta. Det är till och med ett kraftigt väljarras till följd av att den politik Bosse Ringholm anklagar andra för att föra numera är regeringspolitik. Titta dig själv i spegeln, Bosse Ringholm! Det går inte med den här typen av fräckheter.

Anf. 49 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! I ett avseende har naturligtvis Fredrik Reinfeldt rätt. Det finns inget parti som vill sänka välfärden för de många så mycket som Moderata samlingspartiet. På den punkten är de definitivt Sverigeledande.

Men de är också traditionellt Sverigeledande när det gäller att föreslå skattesänkningar som är ofinansierade. Nu har de sett att de tre övriga borgerliga partierna i varje fall tillfälligt, för 2004, har föreslagit större skattesänkningar än Moderata samlingspartiet. Men det långsiktiga målet ligger ändå kvar för Moderata samlingspartiet. Det är om det man kan säga att det inte finns mycket av finansiering. Man kan verkligen konstatera att det i långa stycken är luftbesparingar, det vill säga oprecisa antaganden om hur skattesänkningarna skulle kunna betalas.

Det som har varit den ledande tråden bakom vårpropositionen är ju att försöka stärka tillväxtkrafterna i svenskt näringsliv och i svensk ekonomi. Det är därför vi har bakom oss en period där vi har haft en högre tillväxt, Fredrik Reinfeldt, inte bara högre än den borgerliga regeringen hade i början av 90-talet – det är inte så svårt, höll jag på att säga, eftersom det gick med minus i stort sett varje år för de borgerliga – utan de senaste åren har vi haft en högre tillväxt än omvärlden. Vi har fortfarande en högre tillväxt.

Första kvartalet i år har vi enligt den senaste statistiken 2,2 % tillväxt. Det är inte många länder, kanske något enstaka land i Europa, som har en så kraftig tillväxt. Det är ett uttryck för att vi i vår politik har värnat välfärdssamhället och samtidigt stärkt de krafter som kan skapa nya företag, som kan skapa arbete och sysselsättning. Då är det viktigt med den eviga diskussionen om fördelningspolitiken, Fredrik Reinfeldt. Det är många människor som känner att rättvisa och solidaritet och ett samhälle som stöder dem också är det bästa sättet att skapa nya företag och nya jobb. Det kan då skapa en god tillväxt på det sätt som vi har haft under senare år i Sverige.

Anf. 50 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Bosse Ringholms konstaterande görs så att säga till eko av tävlan om hur mycket man ska skriva ned tillväxtprognoserna för innevarande år. Jag blir lite svaret skyldig.

Får jag bara påpeka att vi har en mycket tydlig linje i vår ekonomiska politik som pekar på att vi måste rikta insatser mot att öka arbetskraftsutbudet. Där tror vi att marginalskatterna, som har krupit uppåt på senare år, spelar stor roll. Där tror vi att det faktum att det lönar sig dåligt för många människor att gå från bidragsberoende eller försörjning från olika försörjningssystem till arbete påverkar viljan att arbeta negativt. Vi tror att det faktum att företagares växtmöjligheter hålls tillbaka av att beskattningen ligger så tung på ägande i Sverige påverkar viljan att växa. Många väljer att inte växa med sina företag och därmed får vi för lite efterfrågan på jobb, på ny arbetskraft som skulle kunna dämpa de problem som Sverige har.

Vi har varit mycket konkreta i en ekonomisk politik som lägger grunden just för tillväxt. Vår kritik mot den här regeringen är dels att den för en politik som den inte har berättat för väljarna om, dels att ni för en ekonomisk politik som präglas av att ni inte når era egna målformuleringar, hart när ingen som det nu ser ut. Dessutom tummar ni på ramverket för den statsfinansiella stabiliteten, delvis genom att göra skarpa tak mjuka och att hålla på med en massa operationer som gör att ni inte lägger ut skarpa tak för kommande år, det som ändå har kännetecknat det budgetsysteem som vi har haft sedan mitten på 90-talet.

Allt det där kan sammanfattas enkelt: Ni har inte grepp om statsfinanserna. Ni gör ingenting för att skapa er grepp om statsfinanserna och ni för en politik som inte lägger grund för tillväxt. Värre än så kan inte kritiken vara.

Vi kännetecknas snarare av att vi har varit väldigt tydliga med hur man skulle kunna föra en alternativ politik. Det kan knappast beskrivas som dimmiga besparingar, eller vad det nu var.

Anf. 51 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! I det socialdemokratiska valmanifestet var huvudlinjen att vi ska se till att värna den svenska ekonomin och inte urgröpa våra offentliga finanser. Det kommer att vara vägledande för regeringens arbete hela den här mandatperioden. Och det är det vi samarbetar med Vänsterpartiet och Miljöpartiet om. Det har varit mycket framgångsrikt under den förra mandatperioden. Jag är säker på att det kan bli framgångsrikt den här gången också.

Om man har värnet om ekonomin som den främsta uppgiften är det naturligtvis viktigt att man också är försiktig med sina löften. Och vi var försiktiga med våra löften. Men vi har ändå kunnat börja infria de löften som vi ställde ut till barnfamiljer, till pensionärer, till studerande, till kommuner och landsting, till sjukvården och till många andra. Vi gör det därför att vi tror att vi i fortsättningen också kan ha en bra tillväxtutveckling, även om det just nu är knackigt i den internationella ekonomin.

Vi har ett relativt lågt och försiktigt antagande om tillväxten för innevarande år på 1,4 %. Vi har siffror som är mycket högre för första kvartalet, 2,2 %, men vi drar inga växlar på det just nu. Vi får se hur utvecklingen ser ut och framför allt hur det ser ut i vår omvärld under den närmaste tiden.

Jag tycker att det är lite märkligt att Fredrik Reinfeldt försöker argumentera på två olika sätt som är lite motstridande, dels genom att säga att vi inte försöker göra någonting åt tillväxten, dels säger han att vi inte har någon som helst kontroll på utvecklingen. Vi sätter ju in ett antal aktiva insatser för att just visa att vi vill ha kontroll på statsfinanserna. Då får vi kritik för att vi gör det. Vi sätter in ett antal aktiva insatser för att värna jobb och sysselsättning och skapa nya företag. Då kritiserar Reinfeldt oss för det också.

Jag ställde frågan förut, men Reinfeldt berörde den inte ens: Varför ska just de sjuka, arbetslösa och barnfamiljerna betala den sänkta skatten för dem som har goda inkomster och för dem som har förmögenhet?

Anf. 52 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Låt mig börja med den sista frågan, som lika gärna kunde ha ställts till Kristdemokraterna. Varför ska vi ha kvar en skatt på förmögenhet som vi snart är ensamma om och som Riksskatteverket konstaterar har drivit ut ca 500 miljarder kronor av svenska hushålls sparkapital till oredovisade konton i utlandet? Vi drar visserligen in 5 miljarder kronor, men jag vill faktiskt ställa frågan: Är det så, Bosse Ringholm, att förmögenhetsskatten har ett ideologiskt värde? Ni kommer att slå vakt om den. Jag får nästan det intrycket när jag lyssnar på Bosse Ringholm.

Annars säger alla ekonomer, OECD och EU-kommissionen att Sverige bör ta bort detta för att klara av välfärden i en globaliserad ekonomi. Vi kristdemokrater brukar säga: Avskaffa förmögenhetsskatten för de oförmögna skull! Det är därför vi har sådan brist på resurser ute i kommuner och landsting. Pengarna försvinner ur landet. Företagen försvinner ur landet.

Svara på de frågorna, Bosse Ringholm! Är detta en ideologisk princip? Kommer ni att hålla fast vid den? I så fall tycker jag att finansministern ska läsa P.-O. Edins, LO:s före chefsekonom utredning om detta som kommer fram till att förmögenhetsskatten är en av de mest skadliga skatter som detta land har.

Det här bevisar varför regeringen inte lägger fram några långsiktiga riktlinjer för den ekonomiska politiken. Ni har alltså större ideologiska skygglappar än åtminstone Vänsterpartiets Lars Bäckström har, om jag nu tolkar finansministern rätt.

Finansministern berömmar sig också av att det nu är sådan ordning på statsfinanserna. Häromdagen kom Riksrevisionsverkets årliga rapport för 2003 till regeringen. Där skriver man att Riksrevisionsverket vill uppmärksamma regeringen på att med en bruttoredovisning enligt lag om statsbudgeten även för ovan nämnda poster skulle utgiftstaket överskridits med 5 051 miljoner kronor i stället för en redovisad marginal om plus 363 miljoner kronor. Där rycktes täcket av syndarna.

Hur är det, Bosse Ringholm, klarar ni utgiftstaket? Är det den här typen av åtgärder som kritiserar av det högsta revisionsorganet i landet?

Anf. 53 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Mats Odell kan vara lugn. Vi har hittills klarat utgiftstaket. Jag tror att jag har lättare för att klara utgiftstaket än Mats Odell har för att klara tidsgränsen i debatterna här.

Jag tror att de insatser vi nu gör för att hålla tillbaka kostnadsutvecklingen är ett uttryck för att vi också kommer att hålla ett utgiftstak inom de ramar vi har för innevarande år, på samma sätt som det har varit de senaste sju åren. Jag har svårt att se hur man ska förklara för en lågbetald ensamstående mamma som är undersköterska eller för en arbetslös invandrare varför de ska få det sämre för att Mats Odell ska kunna sänka skatten för dem som har stora förmögenheter. Varför ska just de som har de lägsta inkomsterna i samhället betala skattesänkningar för dem som har höga inkomster och ordentliga förmögenheter, Mats Odell? Det är faktiskt motsatsen till solidaritet.

Den svenska regeringen har under lång tid arbetat för att i EU-sammanhang få till stånd en bättre kontroll över det kapital som finns i andra länder. Vi har nyligen nått en stor framgång i och med att EU har enats om ett stort skattepaket. Det är en effektiv väg att få till stånd ett gemensamt europeiskt ramverk för att kontrollera just den typ av skatteflykt som vi diskuterar här.

Låt mig till sist ställa en fråga till Mats Odell: Varför ska just de arbetslösa betala era skattesänkningar genom att de ska få mindre chanser att få jobb? När vi har en växande arbetslöshet i Sverige minskar Kristdemokraterna i sina förslag insatserna mot arbetslösheten. Förklara detta den som kan!

Anf. 54 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Man blir verkligen inte klok på Bosse Ringholm. Är han så inskränkt som han här ger intryck av?

Var inte Bosse Ringholm själv föredragande i regeringen när man tillsatte Egendomsskatteutredningen under Jan Bergqvists ledning, som utredde just dessa saker? Om det är så solklart från början att det är osolidariskt, varför har man då tillsatt två statliga utredningar om det? Den ena leds av LO:s före chefsekonom P.-O. Edin och har utrett just förmögenhetsskattens effekter för folkhushållet, för de svagaste i samhället. Någon ordning får det väl vara! Om detta är osolidariskt, varför låter man då utreda det? Svara på det, Bosse Ringholm!

Ringholm sade i sitt inledningsanförande att Kristdemokraterna döper om fastighetsskatten. Det vi gör, herr talman, är att vi avvecklar den statliga fastighetsskatten, som i dag i kombination med förmögenhetsskatten driver människor från hus och hem. Vi ersätter den med en kommunal fastighetsavgift på maximalt 2 600 kr per år för en villa och 800 kr för en lägenhet. Det andra elementet i finansieringen är att vi höjer reavinstskatten från 20 % till 30 % – som det är på övriga tillgångar – som man betalar när man har sålt huset och har pengar i handen. Det drabbar inte alla de människor som i dag gastkramas av oro inför att kanske behöva lämna det hus som de har bott i hela livet. Det är sanningen, Bosse Ringholm!

Anf. 55 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Jag föreställer mig att det för en kristdemokrat är pinsamt att tumma på sanningen. Men det är just vad Mats Odell hela tiden gör. Han förtiger sanningen eller berättar i bästa fall halva sanningen.

Knepet att säga till fastighetsägarna att de slipper den statliga fastighetsskatten och sedan tyst lägga till att ni ska införa en kommunal avgift och höja andra skatter så att de får betala minst lika mycket är ett knep som jag inte tror att någon går på. Jag tycker att det verkligen är att tumma på sanningen.

På samma sätt säger Mats Odell att P.-O. Edin i sin utredning har föreslagit slopad förmögenhetsskatt. Så glömmer han att P.-O. Edin faktiskt har föreslagit en finansiering av denna slopade förmögenhetsskatt genom att ta bort avdragsrätten för pensionsförsäkringar. Det upplyser Mats Odell ingen om. Det är faktiskt den andra delen i P.-O. Edins förslag. Om Mats Odell gillar den delen av förslaget också är jag beredd att diskutera förslaget i dess helhet, om det är en kombination som ur kristdemokratisk synpunkt är acceptabel.

Jag tycker att den fördelningspolitiska aspekten är den avgörande. Varför ska just de arbetslösa och låginkomsttagarna betala skattesänkningar för dem som har goda inkomster och bra förmögenhet? Det är inte särskilt kristligt och inte särskilt solidariskt att driva en sådan linje.

Mats Odell, om nu arbetslösheten i vår omvärld har stigit kraftigt och även i Sverige stigit något under senare tid, varför ska vi då minska insatserna mot arbetslösheten? Vad är det för logik i att säga till den arbetslöse metallarbetaren, invandraren eller vårdbiträdet att det inte går att få ett jobb för att vi just nu måste spara på arbetsmarknadspolitiken för att kunna sänka förmögenhetsskatten? Vad är det för logik i det? Det är

ingen logik om man vill predika solidaritet och rättvisa, men ganska mycket logik om man vill predika det omvända.

Prot. 2002/03:121
12 juni

Anf. 56 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Bosse Ringholm inledde sitt inlägg med att säga ”debatten i dag visar ...”. Därmed har han på något sätt själv satt nivån för sitt eget inlägg: Det han säger behöver inte ha något som helst samband med det som händer vare sig i denna kammare eller ute i verkligheten. Det han säger om våra förslag behöver inte ha något samband med vad som faktiskt står i förslagen, och det han säger om hur det står till i Sverige behöver inte ha något samband med det heller.

Från de andra företrädarna för regeringskonstellationen har vi fått höra att era förslag till viss del är sådana som ingen av er vill ha, men ni lägger fram dem ändå. Jag tycker faktiskt att det är lite värre än om fyra partier som inte har jämkat sig samman har olika förslag. Ni genomför förslag som ni själva kallar för ”grader i helvetet” och ”klavertramp”. Det tycker jag faktiskt är lite värre.

Herr talman! Bosse Ringholm går från klarhet till klarhet. Det är lite lustigt att just han säger att det är pinsamt för andra att tumma på sanningen. Det är tydligen inte pinsamt för honom själv. Han säger rakt upp och ned att de inte har brutit några vallöften. Sanningen är ju den att till och med Göran Persson i denna kammare har erkänt detta.

Utgiftstaket ska klaras med tekniska justeringar, det blir inga besparingar i budgeten och inga inställda vallöften, sade Bosse Ringholm den 31 augusti. Det är samma Bosse Ringholm som står där nere i talarstolen med grå kostym. Nu anklagar han oss. Vem hävdar att vi skulle ha undvikit kostnadsutvecklingen? Det var viktigt att bromsa med de här 10 miljarderna. Det är precis samma pengar som Bosse Ringholm pratade om den 31 augusti och som inte skulle sparas. Samma pengar säger han nu indignerat att det var helt riktigt att spara.

Frågan är: Varför ska någon enda människa lita på att det Bosse Ringholm säger i dag för framtiden har något högre värde än allt vad Bosse Ringholm har sagt hittills?

Anf. 57 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Det är ganska enkelt. De vallöften som vi från socialdemokratiskt håll ställde ut förra mandatperioden genomfördes fullt ut. Vi genomförde dessutom en rad ytterligare reformer och en del skattesänkningar utöver vad vi hade lovat. Det var finansierade skattesänkningar, vilket är viktigt för borgerliga öron att lyssna till.

Vi är beredda att genomföra de få löften vi har ställt ut för hela den här mandatperioden. Vi har startat med nästan 20 miljarder av reformer den här mandatperioden. Och vi håller det allra viktigaste av våra vallöften, nämligen att hålla ordning på samhällsekonomin.

Jag är beredd att ta ansvar för alla de förslag som finns i vårpropositionen. Jag är beredd att ta ansvar för helheten. Är man inte beredd att ta ansvar för helheten går det att skjuta sönder ett eller annat förslag och säga att vi inte vill ha det. Då kan naturligtvis ett oppositionsparti säga att man vill ha någonting annat. Men det har varit väldigt svårt för de fyra borgerliga partierna att enas om vad detta andra skulle vara. De har lagt förslag från fyra olika håll med fyra olika tekniker – det gäller hur skatte-

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

sänkningar, indragningar i arbetsmarknadspolitik, indragningar i pengar till kommuner och landsting och indragningar i pengar till kommuner och landsting och indragningar i pengar till vården, skolan och omsorgen ska ske i förhållande till allt annat.

Folkpartiet skröt i slutet av valrörelsen över att de tog tillbaka en del av sina vallöften. Vad gör de nu, efter valet? Jo, de höjer sina krav på olika områden. De vill sänka skatterna dubbelt så mycket som Moderaterna. De är värst av alla partier när det gäller att fördärva arbetsmarknadspolitiken. Det finns inget annat parti som vill försämra för de arbetslösa så mycket som Folkpartiet. Där är Folkpartiet *outstanding*. 14 miljarder kronor vill man ta bort från de arbetslösas möjligheter att få utbildning, att få ett nytt jobb.

Vad är det för invandrarfientlighet från Folkpartiets sida att säga till invandrarna: Ni ska inte få jobb eftersom det är viktigare att sänka för-mögenhetsskatten?

Anf. 58 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag förstår att Bosse Ringholm nu känner sig mycket trängd. Nu går han nämligen till sådana överlöpningar som jag tycker är helt ovärdiga för den här riksdagen och den svenska demokratin. Jag tycker faktiskt att det är helt ovärdigt. Och jag tänker inte bemöta anklagelser om invandrarfientlighet från representanter för Socialdemokraterna. Jag tänker inte heller lägga ned min tid på att kommentera den lögn som Bosse Ringholm för femtiotolftte gången utslungade när han påstod att vi vill skära ned på själva arbetsmarknadspolitiken med 14 miljarder kronor.

Jag bara konstaterar att Bosse Ringholm före valet sade att ert viktigaste vallöfte var att ni inte tänkte låna till reformer. Efter valet lånade ni till 13 av de 19 miljarderna. Nu lånar ni till 21 av dessa 19 miljarder. Ni lånar till alla 19 miljarder och 2 miljarder till. Och det är själva sanningen.

Jag tror att det som Bosse Ringholm nu skulle göra inte är att känna sig pressad att komma med ännu fler dumheter och överlöpningar utan att ta fram den artikel som han skickade ut på nyårsafton 2001, där det stod att den politiska debatten skulle vinna på om alla partier redovisade sina förslag öppet och ärligt, och läsa den och funderade på det. Sedan kommer vi tillbaka i höst och diskuterar den ekonomiska politiken utifrån de riktlinjer som Bosse Ringholm skrev i sin nyårsartikel 2001.

Anf. 59 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Folkpartiet föreslår att 14 miljarder kronor tas bort från arbetsmarknadspolitiken. Folkpartiet föreslår att ett stort antal arbetsförmedlingar läggs ned. Folkpartiet föreslår att tusentals arbetsförmedlare som i dag hjälper arbetslösa, inte minst arbetslösa invandrare, att få jobb ska tas bort. Jag tycker att det är ganska fientligt mot de arbetslösa. Det är fientligt mot de arbetslösa invandrarna. De arbetslösa invandrarna behöver vårt stöd. Vi måste se till att mer av resurserna i arbetsmarknadspolitiken går till våra invandrare. Då säger Folkpartiet tvärtom, att man ska rusta ned arbetsmarknadspolitiken och ta bort 14 miljarder kronor från arbetsmarknadspolitiken. Där är Folkpartiet värst av de borgerliga partierna med att försöka minska arbetsmarknadspolitiken. Det vitt-

nar inte särskilt mycket om någon solidaritet med de arbetslösa. Det vittnar inte särskilt mycket om något patos om rättvisa i vårt samhälle.

Det är så, Karin Pilsäter, att Sverige tillsammans med Danmark och Finland är de enda länderna i EU som har ett offentligt överskott. Det är ett uttryck för att vi håller ordning på samhällsekonomin.

I den här vårpropositionen ser vi också till att hålla kostnadskontroll över statens utgifter. Det höll på att bli utgifter på 10 miljarder mer än vi hade planerat, vilket vi bromsar. Folkpartiet är kritiskt mot enskildheter i detta. Men Folkpartiet har inga motförslag som biter, bortsett från att man vill finansiera sina sänkningar av skatter för höginkomsttagare och för de förmögna genom att de arbetslösa ska få ännu sämre möjligheter att få jobb. Det är en omvänd rättvisepolitik som Folkpartiet för på detta område. Jag förstår Folkpartiets upprördhet. Folkpartiet har ju övertagit en del av de väljare som Moderaterna hade förut. Och det var väl inte någon större sympati för arbetslösa invandrare bland Moderaternas väljare och inte heller bland Folkpartiets väljare nu.

Anf. 60 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Vi hade en ganska sansad och konstruktiv diskussion med finansutskottets ordförande innan finansministern kom till kammaren om det nya sjukförsäkringsförslaget och om den tredje veckan av arbetsgivarinträdet. Sjuktalet och därmed kostnaderna för dem började öka 1997 och har accelererat i en ganska jämn kurva från en kostnad på 50 miljarder då till en kostnad på 120 miljarder nu. Det är en del av bakgrunden till de besparingsförslag som finns från olika partier i detta sammanhang.

Representanter för samtliga tre partier som har ingått denna överenskommelse och som tvingade igenom regeringens förslag i kammaren i går har sagt att det inte är något idealiskt förslag och att det finns andra förslag. Det var någon som sade att detta inte är någonting som varar för evigt. Jag ska inte referera alla olika inlägg i den här debatten. Men jag är intresserad av att höra finansministerns åsikter om det här förslaget.

Jag har också en annan fråga som gäller diskussionen om att samla kommunernas skatteinkomster i statskassan för att utjämna dem mellan åren. Jag skulle vilja höra om det är ett förslag som finansministern står bakom på samma sätt som biträdande finansminister Lars-Erik Lövdén.

Anf. 61 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Det som Lena Ek pekar på är vårt kanske största samhällsproblem just nu, nämligen de kraftigt stigande kostnaderna för ohälsan, för sjukersättningar, för sjukpenning och för det som tidigare kallades för förtidspensioneringar. Dessa kostnader har fördubblats på några få år. För att man ska få ett begrepp om vad fördubblade kostnader är på området kan jag säga att 50 miljarder kronor som ohälsan och sjukförsäkringen i dag kostar jämfört med för några år sedan är mer pengar än vad hela vårt försvar kostar. Det är dubbelt så mycket pengar som exempelvis hela vårt barnbidrag kostar. Vi skulle kunna höja barnbidragen till 3 000–4 000 kr om vi inte hade dessa gigantiska kostnader för sjukförsäkringen.

Därför har regeringen tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet satt upp ett mål som riksdagen har godkänt, att vi ska försöka halvera sjuktalet fram till 2008. Alla kan hålla med om hur viktigt det är att

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

halvera sjuktalet. Jag tror att alla i Sverige vill att vi ska halvera sjuktalet. Men frågan är hur vi går till väga. Jag tror inte att det finns några ideala förslag i den bemärkelsen att alla säger: Hurra, det var precis vad vi väntade oss. Det här är ett mödosamt arbete som vi kommer att få hålla på med, en mödosam resa varenda år fram till 2008 då vi kommer att lägga fram förslag efter förslag för att minska kostnaderna på olika områden. Vi ser gärna att det sker i samverkan med arbetsmarknadens parter. De gillar inte alltid alla förslag. Men å andra sidan är det en skyldighet för den som inte gillar ett förslag att presentera egna förslag som ger samma ekonomiska effekter. Och där har uppslagsrikedomen inte varit lika stor. Därför kommer vi från regeringens sida tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet att lägga fram nya förslag i höst, exempelvis om ekonomiska drivkrafter, för att på så vis få ned ohälsotalen och se till att vi också klarar kostnadsbilden bättre i fortsättningen.

Anf. 62 LENA EK (c) replik:

Herr talman! I samverkan med arbetsmarknadens parter, säger finansministern. Men faktum är ju att LO, SACO och TCO tycker samlat att detta förslag inte är bra. De funktionshinderorganisationer liksom invandrarorganisationer säger att detta förslag inte är bra. Och arbetsgivar sidan säger att detta förslag inte är bra. Och hittills i debatten har väl de flesta instämt i att det inte är ett idealiskt förslag. Ändå är det nu de facto genomfört, och det är det som alla ska leva med. Och när man säger att man samverkar med arbetsmarknadens parter så stämmer ju inte det, därför att de tycker inte om det här förslaget.

Det som man har skylld på i debatten är att man har haft en sådan tidspress. Men kostnaderna har ju ökat i en ganska rak kurva sedan 1997, och nu, vårterminen 2003, kör man igenom ett förslag under stor brådska. Det är till och med sådan brådska att när vi begärde en extradebatt om detta i kammaren för att belysa konsekvenserna av detta fanns det inte tid till en sådan debatt, vilket är synd eftersom detta är ett oerhört genomgripande förslag som gör att småföretagen funderar en extra gång innan de anställer. Det innebär att den potential som vi har för reellt nya arbetstillfällen i Sverige försvinner i och med detta förslag. Det är väl därför som arbetsmarknadens alla parter har sagt att det inte är bra.

Då måste jag återigen säga att det är tragiskt att man genomdriver ett förslag som ingen tycker är bra och att man inte tar sig tid för att hitta något bra.

Fortfarande undrar jag vad finansministern avser att göra med förslaget om kommunernas skatteintäkter. Det är en ganska viktig fråga som berör kommunernas självstyrelse.

Anf. 63 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! För alla som vill halvera ohälsotalen gäller det att vara kreativ och konstruktiv och att försöka hitta bra metoder. Jag är övertygad om att där vill både arbetsgivare och fackliga organisationer hjälpa till. Ett sådant väldigt bra arbete pågår ute på många arbetsplatser, och jag har besökt många av de arbetsplatser som varit framgångsrika när det gäller att bekämpa långtidssjukskrivning och ohälsa. Det har skett i partsamverkan mellan samhälle, fack och arbetsgivare. Vi ska naturligtvis gå vidare på den vägen.

Samtidigt är jag medveten om att inte alla förslag som väcks kommer att omfattas av alla i alla olika situationer. Är man kritisk mot den tredje sjuklöneveckan eller mot en lägre ersättningsnivå eller någonting annat är man naturligtvis också skyldig att presentera ett alternativ. Både arbetsgivare och andra är välkomna om de kan finna alternativ som har samma statsfinansiella effekter som det vi har föreslagit och som har samma effekter på sjukdomsbilden, på hälsobilden, som det vi nu har föreslagit. Där kan vi ha en fortsatt aktiv diskussion.

Jag har sett det som väldigt positivt att LO, TCO och SACO har öppnat en diskussion om en form av medfinansiering i vad som kallas för ekonomiska drivkrafter där man tycker att det är viktigt att arbetsgivare som gör bra insatser kan premieras. Jag gillar förslag som är sådana att vi kan uppmuntra arbetsgivare som gör goda insatser för att få ned sjuktagen så att de också kan få lägre kostnader. Det system som vi har i dag ger inte utrymme för detta. Därför hoppas och tror jag att vi tillsammans i höst, som det står i vårpropositionen, kan lansera ett förslag som uppmuntrar och stimulerar arbetsgivare till att i ännu större utsträckning hjälpa till med att få ned sjuktagen i fortsättningen.

Till sist, Lena Ek, vill jag säga att jag naturligtvis delar Lars-Erik Lövdéns uppfattning att det finns skäl att se hur vi kan skapa goda betingelser för våra kommuner och landsting så att man får en jämn inkomstutveckling. Det är inte bra att ena året ha höga och andra året mycket låga skatteinkomster, utan det är bättre om vi kan få en jämnare utveckling på det området.

Anf. 64 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har ju förmånen att samarbeta, och det är bra. Synd bara att vi inte kunde samarbeta i fotboll. Bosse Ringholm, allra bäst är väl de spelare som är både höger- och vänsterfotade.

Nu ska vi in på ett annat spår. En gång samarbetade Centern med Socialdemokraterna. Per-Ola Eriksson satt till vänster om mig, lite längre bak här i kammaren. Han ställde följande fråga till den dåvarande finansministern: Vilket förslag i den här budgeten tycker finansministern är allra bäst? Det tycker jag är en lite för målgivande och enkel passning, så jag vänder på frågan: Vilket förslag i den här propositionen tycker finansministern är allra sämst? Den aspekten kan också vara belysande.

Hur tänker man då? Vi lägger ju inte medvetet fram dåliga förslag. Var skulle vi helst vilja göra mer? Jag ska också svara på frågan så att det blir lite hederligt. Viktigast tycker jag är

1. jobben och tillväxten,
2. att få bort sänkningen till de 78 procenten och den tredje veckan,
3. att höja taken,
4. lite mer pengar till kommunerna när vi fått i gång jobben och
5. att då också rätta till lönegapet med tanke på kvinnorna.

Det här är de områden där jag vill göra mest och där jag tycker att vi hittills har lyckats sämst. Men visst har väldigt mycket bra också gjorts. Vad tycker finansministern?

Anf. 65 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! En skicklig retoriker ställer den typ av frågor som Lars Bäckström här ställer. Det är ju en gammal klassisk fråga hur ofta man slår sin fru. Den frågan ställer inte jag till Lars Bäckström. Däremot ställer jag frågan: Finns det inte skäl att värna helheten i vårpropositionen? Där tror jag att Lars Bäckström och jag och även Miljöpartiet är helt överens. Det är ju helheten som det handlar om. Det gillar jag allra bäst i vårpropositionen. Jag finner inte något skäl att delta i någon tävling om huruvida det skulle finnas något i den här propositionen som absolut inte är i världsklass. Det är möjligt att det finns någonting sådant. I så fall ska vi se till att vi där når världsklass i höstens budgetproposition.

Anf. 66 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Jag har ju antytt de fem grenar där jag tycker att vi ska bli i världsklass. Egentligen är vi nog överens.

Angående min fru är svaret: Aldrig att några slag utdelas.

Beträffande den andra retoriska frågan ska vi inte ta det spåret mer. Det var en felsägning av finansministern som inte bör utnyttjas.

Jag går nu över till en annan fråga. Finansministern sade att det går bra för de nordiska länderna, och det gör det. Vi är bäst när det gäller tillväxt. Vi är bäst när det gäller offentlig ekonomi. Det går bra för våra tre länder. Men på ett område skiljer det. Två länder är inte med i det tredje steget. Danmark och Sverige är ju inte med. Däremot är Finland med.

Kan man då se någon skillnad mellan våra tre länder? Ja, det kan man. Siffrorna över arbetslösheten visar på 4,3 % för Sverige, 5,1 % för Danmark och 9,2 % för Finland. Finland har haft god nytta av sitt medlemskap i valutaunionen. Så är det kanske, men det har inte hjälpt dem vad gäller arbetslösheten. Där ligger vi i de två länder som står utanför tredje steget väsentligt bättre till. Jag kan inte svära på att det finns ett direkt samband, men jag kan konstatera att Finland har misslyckats när det gäller arbetslösheten. Sverige och Danmark har lyckats mycket bättre. Det är något att tänka på. Trots vårt samarbete finns det vissa oenigheter i frågan som är betydande.

Jag tror inte att man ska överdriva betydelsen av Finlands medlemskap i valutaunionen. Om det finns ett samband i sammanhanget blir det väldigt jobbigt eftersom arbetslöshetsbekämpningen står högt i kurs hos både mig och finansministern.

Anf. 67 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Lars Bäckström sade i sitt anförande att han aldrig tummar på sanningen i den offentliga debatten. Möjligen, sade han, kunde det gälla privatlivet. Det var mot den bakgrunden som jag inte ställde frågan om hur ofta han slår sin fru.

Lars Bäckström, jag är medveten om att det finns många saker i vårpropositionen som vi gemensamt ska försöka förkovra under de närmaste månaderna fram till budgetpropositionen. Vi har alla olika insikter om

vilket ekonomiskt utrymme som finns för denna förkovran. Grunden är säkerligen för såväl Lars Bäckström och Miljöpartiet som för mig att vi kan hålla ordning på ekonomin framöver och att vi kan lyfta tillväxttalen.

Om vi ser oss om ute i Europa kan vi konstatera att det är de nordiska länderna som har varit duktigast på att sköta sina offentliga finanser.

Vad gäller den EMU-aspekt som Lars Bäckström senast tog upp kan jag säga att Finland har sänkt sin arbetslöshet från närmare 20 % till runt 10 % i dagsläget. Ändå är arbetslösheten alldeles för hög – ja, oacceptabel. Oavsett om Finland var med eller inte i EMU är det oacceptabelt med så hög arbetslöshet. Däremot kan jag konstatera att Finland har ett betydligt bättre ränteläge än Sverige. Det hänger naturligtvis ihop med EMU. Det är detta bättre ränteläge som jag efter den 14 september vill ha även för Sverige så att vi kan främja tillväxt, företagsamhet och nya jobb i Sverige.

Anf. 68 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! I gårdagens debatt belystes de problem som kommuner och landsting i dag brottas med. Utifrån den debatten kan jag konstatera att oförståelsen för den situation som våra kommunpolitiker befinner sig i är stor – alltför ofta en situation som skapas via beslut i denna kam-

mare. Kommun- och landstingspolitiker ska erbjuda en bra service. Samtidigt ska man klara en ekonomi i balans, det så kallade balanskravet. Vi i Centerpartiet ser kravet på en ekonomi i balans som något som uppfyller kravet på en god ekonomisk hushållning. Men samma krav bör gälla också för staten. Det är rimligt att de som ställer kraven också uppfyller kravet på god ekonomisk hushållning.

Överskottsmålet om i genomsnitt 2 % av bruttonationalprodukten över en konjunkturcykel är ett rimligt mål. Som det nu ser ut har regeringen utnyttjat det samlade överskottet i de offentliga finanserna för att medvetet budgetera för underskott i statens finanser.

I andra sammanhang förespråkar vi förtroendevalda att likhet ska råda. Det är ett rimligt krav även i det här fallet. De tre demokratiska nivåerna bör ha lika krav på budgetprocessen. Att så sker är, som jag ser det, ett renlighetskrav. Regeringen bör därför skyndsamt utreda införandet av ett balanskrav för statens budget motsvarande vad som gäller för kommuner och landsting.

Balanskravet på kommunerna har stramat upp den kommunala ekonomin och kommer på sikt att förbättra kommunernas möjligheter att ge sina invånare en bra service. Balanskravet innebär att underskott i den egna budgeten ska kompenseras under en tvåårsperiod.

I ett kortsiktigt perspektiv är det här oerhört arbetsamt, men det skapar på sikt bra resultat. Om staten ställs under samma krav som kommunerna kommer förmodligen, jag säger förmodligen, insikten att öka om att det inte går att ålägga andra uppgifter utan att betala för de uppgifter som man kräver – alltså det man ständigt utsätter kommuner och landsting för.

Statens oskick att inte tillämpa finansieringsprincipen, att inte kompensera för kostnadsökningar i statsbidragen utan tillämpa ett nominellt budgetsystem samt att skapa regelsystem inom statsbidragen som bakbinder politikerna i deras kamp att klara de av staten uppställda balans-

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

kraven undergräver kommunernas möjlighet att ge kommuninvånarna en bra service. Nu är det dags för staten att pröva samma medicin. Förmodligen blir situationen bättre för alla om man gör så.

Centerpartiet drar slutsatsen av statens hantering av överskottsmålet och regeringens tricksande med budgettaken att det är hög tid att skärpa kraven på statens finanser. En utredning om införande av ett statligt balanskrav bör därför göras.

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag inte bifall till detta förslag i det här skedet utan bifall till reservation 9.

Anf. 69 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Nu är ordningen i denna kammare återställd genom att finansministern har avvikit igen eftersom han inte behövde höra vad någon annan hade att säga. Jag vill inte gå i polemik med Jörgen Johansson utan vill instämma i det han sade. För att återställa ordningen även i voteringen tar jag tillbaka mitt yrkande om bifall till reservation 3 och yrkar bifall till reservation 7 i stället.

Anf. 70 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att vi är överens och har inget att tillägga.

Anf. 71 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tänkte bara säga vad jag sade tidigare i debatten när vi diskuterade saldomålet. Jag tycker att Jörgen Johansson ska titta lite närmare på vad ett balanskrav i statens ekonomi får för konsekvenser i förhållande till målet om 2 % överskott i de offentliga finanserna och beaktat att det i överskotten i pensionssystemet inträffar en förändring efter 2007. Behåller man tvåprocentsmålet faller automatiskt tyngden hårdare också mot balanskravet i statens finanser. Överger man det här målet och samtidigt målet om överskott i pensionssystemet kan det på sikt göra att den totala delen blir försvagad i de offentliga finanserna, inklusive statens del. Det tycker jag är allvarligt.

Jag skulle vilja skicka med att ni tittar på det innan ni ensidigt vill byta system på den här punkten.

Anf. 72 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Vårt förslag innebär att vi vill ha en utredning på det här området. Vi har inte de klara svaren på alla frågor. Vad vi är ute efter är att skapa en likhet mellan kommuner, landsting och staten som innebär att man också får förståelse för de problem som staten ständigt sätter kommun- och landstingspolitiker i. Det är utan tvekan så att om man ställer ett krav på en ekonomi i balans samtidigt som man drar bort ekonomiska resurser från kommuner och landsting så gräver man djupa hål i deras ekonomi. De får med andra ord svårt att uppfylla de krav som vi bland annat ställer från den här kammaren.

Anf. 73 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jörgen Johansson förklarar nu lite bättre vad utredningen ska innefatta, och det är till viss del en helt annan sak.

Det här är ett system för hur staten får ordning på sin ekonomi – of-fentliga finanser, budgetsaldot och också balans mellan statens utgifter och inkomster. Den utredning som Mats Svegfors leder håller på och tittar på vem som ska göra vad, hur det hela ska fördelas och hur den kommunala självstyrelsen fungerar. På den punkten är Jörgen Johansson egentligen bönhörd, den utredningen har faktiskt startat.

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Riktlinjer för den
ekonomiska politiken
och budgetpolitiken*

Anf. 74 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Den Svegforska utredningen kan givetvis ta upp de här frågeställningarna, men det kvarstår trots allt faktum att vi från den här kammaren ålägger kommuner och landsting att göra vissa saker samtidigt som vi också ställer krav på en ekonomi i balans. Det här går inte ihop. Det kan vi konstatera från de rapporter som Kommun- och Landstingsförbunden har gett såväl för att halvår sedan som för en månad sedan. Den kommunala ekonomin undergrävs på grund av de förhållanden som vi i dag har. Det är den situationen som vi försöker komma till rätta med genom bland annat det här kravet.

Anf. 75 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Herr talman! Det känns lite märkligt att komma in så här efter de tunga ekonomiska talesmännen och tala om ett enskilt objekt. Men det är min enda chans, och jag tänker ta den och tala några minuter om Citytunneln i Malmö, hur viktigt det är att den verkligen blir byggd och byggd på utsatt tid. Det finns nu tecken på att man från regeringens sida tvekar.

Citytunneln är en angelägenhet för hela Sverige, det är alls ingen lokal trafiklösning. Malmö centralstation var tidigare slutstationen för de allra flesta tågen söderut, men efter Öresundsbrons tillkomst blev det en säckstation. Det innebär att alla tåg måste göra två rörelser: De ska in och vända och ut igen på samma spår. Därmed slog man snabbt i kapacitetstaket för Malmö central. Det bromsar nu utvecklingen av tågtrafiken i hela södra Sverige.

När man byggde Öresundsbron var det med inställningen att tåget skulle prioriteras framför bilen, och på den punkten har politikerna blivit bönhörda över hövan. Medan biltrafiken inte har utvecklats i den takt som man trodde har tågtrafiken blivit en succé och slagit alla rekord. Men nu är det stopp. Malmö central bromsar effektivt all vidare utveckling av tågtrafiken.

I dag angörs Malmö central av 136 Öresundståg per dygn, tåg som ska in, tömmas på passagerare, lokföraren ska förflytta sig från den ena ändan till den andra, tåget ska fyllas igen och sedan åka ut därifrån. Man har sju minuter på sig för detta. Det går alltså inte att trycka in ett enda tåg till. Dessutom är det meningen att Öresundstågen ska fortsätta vidare upp i Skåne och i södra Sverige, men det har också blivit stopp på grund av kapacitetsbristen på Malmö station.

Förutom alla Öresundstågen kommer alla övriga tåg från Sverige dit. I dag är det 36 tåg i timmen som angör Malmö station, 36 tåg som ska ut och in på samma spår. Det är fullt nog. Det går inte längre.

Någon har sagt att man ska bygga en ny station och flytta den. För det första är det vansinnigt, och i stort sett är det lika dyrt som att bygga Citytunneln. För det andra, herr talman, ska persontåg ju gå från city till

city. Det är tågets enda chans att konkurrera med flyget. Då ska man inte lägga en centralstation ute på en åker.

Utan Citytunneln kommer 250–300 tåg per dygn att köra i 180 kilometer per timme genom en fjärdedel av Malmös bostadsområden. Det är en ohållbar situation, förutom att man inte vidare kan utveckla tågtrafiken. Man räknade med en ökning när bron kom av tågtrafiken i regionen med 3 %. Det blev 12 %. Det är naturligtvis en oerhört glädjande utveckling. En tågresenär är ju en person som har ställt bilen till förmån för tåg.

Herr talman! Jag delar den oro som Malmö kommunstyrelse känner och som man har gett uttryck för i ett brev till regeringen. Det finns tecken som tyder på att man nu från regeringens sida försöker backa från det avtal man har skrivit med Malmö kommun och region Skåne om att Citytunneln ska stå färdig år 2008.

Det skulle kännas härligt om jag kunde åka hem till den skånska sommaren och ha med mig ett klart och rejält löfte från en företrädare för regeringspartiet om att Banverkets besparingar inte kommer att drabba Citytunneln, för det vore ett dräpshot mot tågtrafiken i södra Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

6 § Ändring i riksdagsordningen

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU22
Ändring i riksdagsordningen (prop. 2002/03:100 delvis).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 9 §.)

7 § Åtgärder för att stärka den finansiella ställningen i SJ AB

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2002/03:NU13
Åtgärder för att stärka den finansiella ställningen i SJ AB (prop. 2002/03:86).

Anf. 76 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Riksdagen ska nu ta ställning till regeringens förslag om att göra ett kapitaltillskott till SJ AB på drygt 1,8 miljarder kronor och att bevilja SJ AB en låneram i Riksgäldskontoret på ytterligare 2 miljarder kronor. Jag vill inledningsvis yrka avslag på regeringens proposition, det vill säga bifall till reservation 1 i näringsutskottets betänkande. Jag ska strax återkomma till varför.

SJ:s affärer framstår som exempellösa. I slutet av maj förra året lämnade näringsminister Pagrotsky över regeringens skrivelse till riksdagen med den årliga redogörelsen för verksamheten i de statliga företagen. I

den skrivelsen antyddes inga som helst problem för SJ AB. I skrivelsen framhöll näringsministern att för statliga ägda företag är kravet på genomlysning en demokratifråga eftersom företagen ytterst ägs av svenska folket. Affären SJ uppvisar det mesta utom just den genomlysningen.

Så sent som i augusti förra året avgav styrelsen för SJ AB sin delårsrapport för första halvåret 2002. Då angavs bolagets egna kapital till 766 miljoner kronor, och framtidsutsikterna för företaget beskrevs som goda. Mindre än tre månader senare fann bolagets styrelse plötsligt att man hade skäl att anta att bolagets egna kapital understeg hälften av det registrerade aktiekapitalet. Ytterligare två veckor senare, när vi är framme i början av december, har hela det egna kapitalet och lite till, inalles bortåt 1 miljard kronor, förbrukats och SJ AB är plötsligt konkursmässigt.

Huvudorsaken till detta och till den här redovisningsskandalen var att den nya ledningen i SJ AB velat reservera pengar för förlustavtal som historiskt hade ingåtts när SJ lagt anbud på järnvägstrafik i konkurrens med andra intressenter.

I december 2002 genomförde näringsutskottet, trafikutskottet och finansutskottet en gemensam hearing med ledningen för Näringsdepartementet. Vid den tidpunkten var kontrollbalansräkningen som SJ AB hade att upprätta enligt bestämmelserna i aktiebolagslagen hemligstämplad och uppvisades inte för riksdagen ledamöter förrän i samband med hearingen.

Jag tycker att man kan göra två iakttagelser som en följd av detta. Den ena iakttagelsen är att den här redovisningsskandalen aldrig hade kunnat inträffa i ett privat börsnoterat företag. Hade detta hänt ett företag noterat på Stockholmsbörsen hade vi haft en svensk motsvarighet till Enronskandalen i USA.

Den andra iakttagelsen man kan göra är att näringsministern och regeringen bär ett väldigt stort ansvar. I få statliga bolag har Näringsdepartementets ledning varit så operativt involverad i handläggningen och skötseln av företaget. Statssekreterare Claes Ånstrand från Näringsdepartementet var till och med under en tid ordförande i bolagets styrelse.

I syfte att rekonstruera bolaget har regeringen nu lagt sina förslag på riksdagens bord. Vi har från de borgerliga partierna i oppositionen kunnat konstatera att vi inte heller i detta ärende har fått ett beslutsunderlag värt namnet.

Vi har fått en proposition från regeringen som avhandlar SJ:s affärer på sex sidor där inga konsekvensanalyser finns, där inga handlingsalternativ beskrivs och där ingen motivering ges till varför man ska välja den av regeringen föreslagna lösningen.

Inga yttranden har inhämtats. Inget remissförfarande har skett. Det har inte behövts. Man skriver rent ut att den normala och sedvanliga propositionsberedningen har ersatts med överläggningar med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jag har i dag tillsammans med Eva Flyborg, Folkpartiet, Maria Larsson, Kristdemokraterna, och Åsa Torstensson, Centerpartiet, till konstitutionsutskottets kansli inlämnat två granskningsanmälningar. Vi vill pröva om näringsminister Leif Pagrotsky har handlagt beredningen av detta ärende och tre andra ärenden rörande statliga bolag i enlighet med regeringsformens bestämmelser.

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

Vi menar att vi med det underlag som näringsministern har tillhandahållit riksdagen inte kan fullgöra vår uppgift som valda företrädare för Sveriges folk. Vi ser naturligen mycket allvarligt på detta.

En central fråga vid bedömningen av kapitaltillskottet till SJ är om det förslag som regeringen har lämnat står i överensstämmelse med de statsstödsregler som finns i Europeiska unionen. Den frågan är helt central. Den avhandlas i propositionen på 16 rader samtidigt som regeringen till EU-kommissionen inlämnar flera hundra hemligstämplade sidor utredningsmaterial i just detta ärende. Men ingenting av detta redovisas i propositionen.

Vi har från de borgerliga partierna i sakfrågan kommit till lite olika slutsatser. För Moderaternas del har vi nöjt oss med att konstatera att det på grundval av regeringens avgivna proposition över huvud taget inte är möjligt att ta ställning i ärendet. Mot den bakgrunden yrkar vi alltså avslag på näringsministerns förslag om kapitaltillskott till SJ AB.

Anf. 77 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! I propositionen föreslår regeringen att riksdagen ger regeringen bemyndigande att tilldela SJ AB ett ägartillskott samt vidta andra åtgärder för att förhindra att bolaget försätts i likvidation.

Folkpartiet anförde redan i samband med omvandlingen av Statens järnvägar till aktiebolag en rad principskäl mot statliga bolag. Det staten äger ska styras demokratiskt och med full öppenhet och insyn för medborgarna. Det finns dessutom mycket som staten över huvud taget inte ska ägna sig åt och som i dag sker i viktiga statliga bolag. Staten ska enligt vår mening sätta upp spelreglerna men inte spela själv.

Vi i Folkpartiet kunde endast godta en bolagisering av SJ under vissa villkor. För det första att riksdagen beslöt om en avreglering av all järnvägstrafik i Sverige. För det andra om det tydligt uttalades att en bolagisering av SJ skulle ses som ett första steg mot en utförsäljning. För det tredje att SJ:s verksamhet koncentrerades till kärnområdena och att verksamhet som inte direkt handlade om järnvägstrafiken skulle säljas av.

I fall de villkoren inte uppfylldes ansåg vi i Folkpartiet att förslaget om bolagisering av SJ borde avstyrkas. Tyvärr fick vi inte då gehör för våra krav. Det hade varit bra om så hade skett.

Som framgår av regeringens proposition är de problem som SJ nu står inför vållade dels av en överskattning av de till bolaget överförda värdena för såväl kapital och trafikverksamhet, dels av flera ingångna trafikavtal som visat sig vara olönsamma. Kostnaderna för underhåll av rullande materiel har underskattats och därför blivit bristfällig. Driften har varit ineffektiv och inte kunnat anpassas till den nya affärssituationen.

Utvecklingen som lett fram till dagens situation föranleder inte oss i Folkpartiet liberalerna att ändra vår principiella kritik av bolagiseringen. Riskerna och svårigheterna med att genomföra processen underskattades. Verksamheten lyckades inte anpassa sig till den nya verklighet i vilken den skulle bedrivas och finnas.

Herr talman! Statens främsta näringspolitiska uppgift är trots allt att ange ramar och regelsystem för näringslivets verksamhet och bidra till att skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt. Om staten samtidigt uppträder som ägare, utförare och utformare av de regler som gäller för näringslivet uppstår en rad problem bland vilka följande kan nämnas: risk

för konkurrenssnedvridning, risk för inoptimala investeringsbeslut och svårigheter att tillföra kapital till företag som behöver det för sin expansion och verksamhet.

Nej, grundprincipen måste enligt vår mening vara att konkurrensutsatt verksamhet *skall* bedrivas i privat regi. Aktiebolagsformen lämpar sig mycket dåligt för offentlig verksamhet. Organisationsformen är avsedd för privat verksamhet i en affärsmässig miljö som bedrivs i vinstsyfte. Därför uppstår konflikten mellan behovet att kunna agera på en marknad utan att konkurrenterna får kännedom om affärsstrategi och överväganden i förväg och kravet på att tillgodose en demokratisk öppenhet och insyn. Denna konflikt är ofrånkomlig, herr talman, men den är inte heller acceptabel i en situation som denna. Folkpartiets åsikt är att statliga bolag bör och ska privatiseras. Försäljningen av de statliga företagen ska ske på ett ansvarsfullt sätt. De berörda företagen ska bli starkare och mer konkurrenskraftiga efter en slutförd privatisering. Det är målet och syftet.

Herr talman! Information som kan vara avgörande för riksdagens bedömning av SJ:s finansiella ställning på längre sikt bedöms vara en affärshemlighet inom bolaget och kan därför inte ingå i det offentliga beslutsunderlaget, detta trots att staten är ensam ägare samt att SJ AB har en relativt skyddad ställning på marknaden som gör företaget mindre utsatt för konkurrenstryck. Propositionens beslutsunderlag ger inte stöd för slutsatsen att de föreslagna åtgärderna är tillräckliga för att lösa SJ:s strukturella och finansiella problem.

Regeringens metod att hantera kapitaltillskottet genom att be om ett bemyndigande att skjuta till kapital från ett konto i Riksgälden till vilket statliga bolag ska skjuta till sammanlagt 3 miljarder kronor har flera svagheter. För det första minskar återigen riksdagens inflytande över de statliga bolagen när regeringen ges frihet att agera utan riksdagens uppdrag. För det andra är vi i Folkpartiet helt avvisande till konstruktionen som innebär att medlen fonderas utanför statsbudgeten, vilket öppnar för att kringgå utgiftstak och budgetlag.

Herr talman! Syftet med själva budgetlagen är ju faktiskt att främja ett långsiktigt sunt ekonomiskt handlande. Att regeringen nu vill inrätta och använda sig av fasta sätt att kringgå dessa regler kan bara leda till en försvagad ekonomisk ansvarsfullhet.

En grundläggande invändning är trots allt att förslaget står i strid med budgetlagen och är konstitutionellt mycket tvivelaktigt. Den nuvarande ordningen, det vill säga att riksdagen inom ramen för den ordinarie budgetprocessen beslutar om i vilken utsträckning skattebetalarnas pengar ska användas för statliga bolag, menar regeringen "begränsar ägarens handlingsmöjligheter på ett olämpligt sätt". Herr talman! Det är fel. Ägaren, det vill säga i förlängningen medborgarnas företrädare, det vill säga riksdagen, har fullständig handlingsfrihet. Däremot begränsas regeringens handlingsfrihet, vilket faktiskt är själva avsikten med den gällande förordningen. Vi anser att det ur demokratisk synvinkel är angeläget att den här ordningen består, och det är oroväckande att en av motiveringarna till förslaget är att riksdagens medverkan i beslutsprocessen anses hämma statens förvaltning av bolagen.

Herr talman! Jag talade tidigare om att konkurrensen kunde snedvridas. Regeringens jämförelse om att man är en privat företagsägare är helt

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

irrelevant i det här förslaget, dels av det uppenbara skälet att regeringen inte är en privat företagsägare, dels eftersom ett flertal statliga företag är mycket speciella, bland annat genom att ha lagreglerade monopol. Man hänvisar till att man har en marknadsekonomisk investeringsprincip, men det saknas helt en redovisning av grunden för den här bedömningen.

Regeringen säger också att insatserna ska användas för att vidareutveckla en väl fungerande verksamhet som kräver ytterligare kapital. Jag upprepar: Enligt regeringen ska de här insatserna användas för att vidareutveckla en väl fungerande verksamhet som kräver ytterligare kapital. Enligt vår mening är inte de verksamheter som åsyftas, SJ till exempel, någon väl fungerande verksamhet.

Herr talman! Man har i propositionen inte ens övervägt någon annan väg än rekonstruktion utan bestämt sig för ett alternativ redan innan genomlysningen av SJ har påbörjats. Man har avstått från en normal hantering i beredningen av ärendet som vi hörde tidigare, det vill säga man har inte inhämtat yttranden och upplysningar från myndigheter, organisationer eller företag utan ersatt detta med det som man i propositionen kallar samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det här ger naturligtvis upphov till den mycket allvarliga frågan om man faktiskt från regeringens sida fullt ut respekterar de demokratiska spelreglerna. Det finns beredningskrav som näringsministern säkert väl känner till. Varför har man frångått dem?

Herr talman! Regeringens resonemang om att kapitaltillskottet är förenligt med EG-fördragets regler om statligt stöd är inte heller övertygande. Regeringen lyckas inte övertyga om att situationen är den som faktiskt beskrivs. Man säger så här: Det är troligt att en sådan investerare – som har en mer långsiktig syn på verksamheten, vill jag anmärka – skulle satsa kapital för att säkra överlevnaden för ett företag som drabbas av tillfälliga svårigheter men som beräknas bli lönsamt igen. Som framgår av vår motion är vår bedömning att de ekonomiska svårigheterna och de strukturella problemen är långt allvarligare än regeringen säger, och det föranleder en annan slutsats, en slutsats som EG-domstolen mycket väl kan tänkas komma fram till.

I omstruktureringsreglerna står det så här: Lånefinansiering via Riksgäldskontoret på annat än marknadsmässiga villkor eller – här kommer något som man glömt att ta med i propositionen – där Riksgäldskontoret är den enda tillgängliga långgivaren är alltid att anse som statsstöd. Nu är näringsministern upptagen med en annan diskussion, men det här är en väldigt viktig fråga som jag hoppas att han kan svara på senare. Min fråga är egentligen: Har regeringen glömt detta? Har man inte sett det? Kan man ha utelämnat detta ur propositionen med avsikt? Eller är det det här som man misstänker att EU-kommissionen skulle vilja prata om, det vill säga att Riksgäldskontoret är den enda tillgängliga långgivaren och att det då alltid är att anse som statsstöd? I så fall måste SJ betala tillbaka pengar, som man i och för sig ännu inte har fått. Det kommer att påverka situationen högst märkbart. Jag vill hemskt gärna ha ett svar från näringsministern, om han uppfattade frågan, annars får jag ställa den igen senare.

På längre sikt, herr talman, är det möjligt att de strukturåtgärder som SJ:s ledning beslutat om kan komma att förbättra lönsamheten för företaget, men vi gör bedömningen att de här åtgärderna inte kommer att lyck-

as vända de grundläggande problem som SJ har utan ytterligare insatser. SJ:s strukturproblem beror på den mycket oklara situation som ett statligt ägt före detta monopolföretag har på en bara delvis avreglerad marknad. Tilltron till att ledningen kan öka affärsmässigheten utan att företaget helt och hållet är utsatt för konkurrens är överdriven. Som framgår av propositionen är bedömningen av kapitaltillskottets storlek avhängig av de åtgärder som beslutats och att den affärsplan som antagits för perioden 2003–2007 kan genomföras utan att nya finansiella risker kommer under affärsperioden. Med andra ord, herr talman, är bedömningen att SJ från och med nu har förmåga att uppträda strikt affärsmässigt där man förut inte hade det. Ja, det finns ett ordspråk som lyder: När fan blir gammal blir han religiös.

Herr talman! Det är inte enstaka olycksfall i arbetet som har lett till att SJ har skrivit olönsamma trafikavtal. Flera gånger har SJ:s hantering ifrågasatts. Attityden mot andra aktörer har varit mycket kallsinnig, och SJ tycks präglas av en vilja att slå ut konkurrenter, kosta vad det kosta vill. Nu visar det sig, herr talman, att kostnaden överstiger om inte viljan så i alla fall kapitalet. Det vore illa om det skapas en bild av att ett statligt bolag, till på köpet en före detta monopolverksamhet, som betar sig oansvarigt kan få hjälp att lösa kriser och frånträda ingångna avtal. Det skulle etablera en norm som säger att man kan manövrera ut andra aktörer genom underbudspolitik och sedan få påfyllning i kassan när konkurrenterna försvagats eller helt dragit sig ur spelet. På mer normal svenska kallas det för dumpning.

Sammanfattningsvis finns det alltså flera omständigheter som föranleder oss i Folkpartiet att ifrågasätta de föreslagna åtgärdernas tillräcklighet eller lämplighet. Vår mening är därför att regeringens proposition bör avslås. SJ får löpa linan ut. SJ träder i likvidation senast den 15 september 2003, och en likvidator förordnas med uppdrag att omstrukturera och sälja verksamheten under ordnade förhållanden.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation 2, och jag ser fram emot näringsministerns svar på den fråga jag ställde. Jag hoppas verkligen att han uppfattade den och inte ägnade sig åt annan verksamhet i kammaren.

Anf. 78 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Välkommen, näringsministern! Jag gläds åt och uppskattar att näringsministern vill delta i kammarens debatter. Jag förutsätter att han lyssnar noggrant hela tiden. Jag hoppas också att näringsministern kan övervara nästa ärende, som handlar om svensk exportkredit, också det ett intressant ärende där det finns många frågor i luften.

Herr talman! I dag är det examen. Ämnet som föreligger för examination är statliga bolag i allmänhet och Statens järnvägar och Svensk Exportkredit i synnerhet. Det finns bara ett betyg att dela ut. Regeringen får underkänt. Man har för skattebetalarnas räkning skött ett statligt bolag på ett sätt som lämnar mycket i övrigt att önska vad gäller ägarstyrning, bonusar, strategiska beslut och så vidare. Man har gentemot det beslutande organet i riksdagen underlåtit att tillhandahålla nödvändig information för att vi över huvud taget ska kunna ta ställning till ärendet.

Jag vill därför, herr talman, redogöra för hur en maktfullkomlig regering hanterat ett obekvämt ärende. Det är intressant, inte minst ur demokratisynpunkt.

Sent förra året kom beskedet att SJ hade förbrukat mer än hälften av sitt aktiekapital och alltså stod på konkursens brant. Vi kristdemokrater begärde då att via departementet få underlaget för bolagiseringen av SJ för att tidigt kunna göra en självständig bedömning. Detta visade sig omöjligt. Det mesta var hemligstämplat. Vi förde kontinuerliga samtal med departementet, men beslutet sköts hela tiden upp. Inte ens kontrollbalansräkningen gick först att få ut. Två månader efter det att vi begärt handlingarna utlämnade fick vi beskedet att vår begäran avslagits.

Kristdemokraterna begärde då en aktuell debatt i riksdagen med anledning av krisen i SJ – sannerligen en aktuell fråga. Detta nekades av talmannen med hänvisning till det tajta schemat före juluppehållet. I stället blev det en hearing med näringsutskott, trafikutskott och finansutskott, utan möjlighet för pressen att närvara under själva utfrågningen av Pagrotsky och statssekreterare.

När jag på hearingen ställde frågan varför kontrollbalansräkningen var hemligstämplad svarade näringsminister Pagrotsky att det var den inte alls utan den fanns i lokalen. Plötsligt hade man bestämt sig för att häva hemligstämplingen för just denna handling. Övriga handlingar fick vi fortfarande inte ta del av.

När propositionen kom var den 16 sidor tunn. Där saknades, som vanligt verkar det, både konsekvensanalys och alternativa handlingsvägar. Det som regeringen stadgat i sin egen propositionshandbok efterlevs inte alls.

Kristdemokraterna försökte i detta skede begära ut de handlingar som fanns som bakgrundsmaterial. Vi gjorde det till och med innan propositionen kom. Vi nekades. Då försökte vi i stället via SJ:s ledning få uppgifter om sådant som vi behövde ha som underlag för att kunna göra en rimlig bedömning. Vi fick beskedet att SJ:s ledning inte kunde träffa oss. Det ansågs från departementshåll inte lämpligt. Det är allvarligt om regeringen lägger munkavle på statliga bolagsledning. Det är alarmerande.

Så småningom kom de hemligstämplade handlingarna till näringsutskottet – två dagar innan motionstiden gick ut. Det visade sig vara sex A 4-pärmar fulla med papper. Alla hade varit hemligstämplade! Det finns naturligtvis inte en chans att på två dagar göra en grundlig genomgång av sex A 4-pärmar fulla med papper, dagar som för oss ledamöter oftast är fullbokade med möten. Vi fick inte heller använda handläggare för att gå igenom mängden papper. Det är enbart ledamöterna själva som får ta del av dem, trots att det på departementsnivå säkert finns åtskilliga tjänstemän som hanterar papperen.

Det finns uppenbarligen, herr talman, en rutinmässig hantering på departementet som innebär att man hemligstämplar utan eftertanke och analys. Många av dessa dokument kan knappast anses som särskilt farliga ur affärsmässig synvinkel.

Herr talman! Jag är inte särskilt konspiratoriskt lagd. Men det finns uppenbart ett intresse hos sittande regering att kraftigt försvåra för såväl riksdagens opposition som för medierna att göra den genomlysning som är ett måste för att i sak kunna ta ställning till hur SJ:s problem ska lösas.

Så tystar en maktfullkomlig regering en opposition. Så uppträder en regering som alltid tror sig veta bäst. Och så urholkas demokratin bit för bit.

Jag hörde förra veckan professor Lennart Lundquist säga i TV att han gjort samma iakttagelse. Regeringen bryr sig inte längre om att fråga någon annan, utan ikläder sig ett auktoritärt förhållningssätt. När statsministern talar om att brännmärka svenskar som talar illa om Sverige utomlands är det det yttersta beviset på att demokratin har fått ge vika för en självutnämnd elit som satt ekonomismen före demokratin, och där också massmedierna slutat utföra den demokratiska kontrollen. Demokratin ägnas inget intresse. Det finns ett självändamål med att då och då byta regering – just för att ingen ska sjunka så djupt ned i tronen att makten överskuggar demokratin.

Sittande regering är en demokratisk fara!

Herr talman! Jag går så över till sakfrågan. Vi har trots regeringens totala ovilja att förse oss med uppgifter arbetat seriöst med frågan, och kommit med konkreta och konstruktiva förslag till lösning på SJ:s finansiella kris. Vi har lagt ned mycket tid och arbete på detta just därför att vi tycker att järnvägstrafiken ska fungera väl i det här landet.

Vi har yrkat avslag på regeringens förslag till lösning – det lilla man kan läsa ut av de undermåliga sidorna. Man borde ha strävat efter en långsiktig lösning och då också genomfört nödvändiga strukturella förändringar. I stället förhindrar man med detta beslut en sund utveckling på järnvägsmarknaden.

Vi vill se en fortsatt avreglering av järnvägsmarknaden. Vi vill i stället skapa förutsättningar för att bilda ett fristående vagnbolag som på sikt minskar SJ:s affärsrisk. Vi har ett annat förslag till finansiering som innebär att man ger SJ eftergift av den leasingskuld de har gentemot affärsverket Statens järnvägar mot att SJ återlämnar alla leasade fordon till affärsverket. Vårt detaljerade förslag till lösning finns att studera i reservation 3, som jag härmed yrkar bifall till.

Jag ska inte gå in på alla detaljer här, men det skulle skapa ett SJ som konkurrerar på mer lika villkor, ett SJ med 40 % högre soliditet och med mindre affärsrisk – kort sagt ett SJ med överlevnadskapacitet. Med regeringens förslag till lösning är det högst troligt att SJ behöver knacka på dörren igen för att få ett nytt kapitaltillskott.

Vi kristdemokrater anser inte heller att den ekonomiska lösning som regeringen med stödpartier valt är bra. Dels är det ett statsstöd som ger SJ bättre förutsättningar än konkurrenterna eftersom de knappast kommer i åtnjutande av lån från Riksgälden. Dels hyser vi stora farhågor för att detta inte kommer att godkännas av EU utan kommer att klassas som just statsstöd. Uppenbarligen har regeringen också fått kalla fötter. Man hemligstämplade missivskrivelsen till kommissionen, men där framgår att de känner att de är ute på hal is.

Det här kommer att prövas i samband med att företagen har anmält det, och det är bra. Jag fick för en timme sedan del av ett mejl som kommissionen har skickat till departementet. Där meddelar man att man anser att det här stödet bör notifieras, vilket indikerar att man kommer att klassificera det just som ett statsstöd. Det är uppenbart att regeringen har missbedömt situationen. Man har nonchalerat att faktiskt göra den notifiering som hade varit en test på hur EU betraktar det här.

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

Det här kan bli dyrt för svenska skattebetalare, och det är ett nonchalant och klantigt uppträdande från regeringens sida när det gäller skattebetalarnas pengar. Det mesta har gått fel när det gäller SJ. Till och med är det så att ohälsotalen i SJ – ohälsan diskuterades ju flitigt här i riksdagen i går – ligger på 10 %, medan genomsnittet i landet ligger på 5,5 %. Det går inte rätt i SJ. Det mesta går fel.

Herr talman! Det är en allvarlig examensdag. Ja, det är rent av en sorglig examensdag, då vi tvingas konstatera att regeringen med stödpartier förflackar demokratin i Sverige genom att undanhålla och hemligstämpla och genom att tillhandahålla mycket bristfälliga propositioner. Det är min förhoppning att vi får en stor debatt kring regeringens nonchalans mot de folkvalda.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till reservation 3.

Anf. 79 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Är du beredd att offra hela svenska folkets järnväg? Ja, den frågan hänger i luften, och den frågan har ställts till mig, framför allt från socialdemokrater. Jag måste förtydliga att det inte är svenska folket som har ställt frågan. Den frågan kommer antagligen att ställas i slutet av den här debatten. Men, herr talman, den som är svaret skyldig är Sveriges regering och Sveriges näringsminister.

Vad har näringsministern gjort för att hela Sveriges järnväg inte skulle hamna i denna situation, i en konkurssituation? Och vad har näringsministern gjort för att Sveriges riksdag skulle erhålla ett gediget, välgenomarbetat och välgenomlyst underlag med analyser av olika alternativ för att man just skulle kunna värdera vad som är bäst för Sverige? Vi har erhållit ett sexsidigt material utan remissförfarande.

Det hade varit på sin plats att vi hade fått ett gediget material, eftersom styrelsen för SJ AB så sent som i augusti 2002 i sin delårsrapport gav sin bild av goda framtidsutsikter där tillväxt, lönsamhet och ökad kundorientering var nyckelbegrepp och goda utsikter att stärka sin marknadsposition.

Problemet, herr talman, är inte att oppositionen avstyrker den här propositionen. Problemet är att vi har en vänstermajoritet som har slarvat med svenska folkets järnväg och svenska folkets pengar.

Herr talman! För att riksdagen ska kunna ta ansvar för sina beslut om SJ:s fortsatta utveckling krävs ett betydligt bättre underlag. Vi har ett underlag där en av de centrala frågor som ska hanteras är just om detta kan anses vara ett statsstöd eller ej. Det ges inget svar på det. I stället väljer man ett hemlighetsmakeri med en sekretess som troligen saknar lagrum, en sekretess där missivbrevet till EU-kommissionen hemligstämplas fast det inte finns några uppgifter i sak, utan därför att man vill undanröja ett resonemang som regeringen för med EU.

I mediernas rapportering har regeringsrepresentanter uttalat att det inte är något problem med statsstödsregeln och detta kapitaltillskott. Det vore kanske på sin plats att näringsministern lämnade information till oss, som är hänvisade till medieinformation, om just EU:s syn på statsstödsreglerna i det här ärendet.

Herr talman! Regeringen har valt att helt kringgå problemen och konsekvensanalyserna och att inte se effekterna för andra aktörer. I rimlighetens namn är det krav på detta som är ett av de krav som vi som riks-

dagsledamöter kan ställa för att ha som underlag. Det borde varit det mest självklara och naturliga att man hade inhämtat andras analyser och åsikter om detta och inte enbart satt sig tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det må vara helt i linje med det arbetssätt som Socialdemokraterna väljer, men riksdagen har dock rätt att kunna identifiera andras lösningar och åsikter vad gäller ett regeringsförslag.

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att Sverige har en väl fungerande järnvägstrafik för att klara de transportpolitiska målen och olika miljömål, samtidigt som det är viktigt att det inom området finns en väl fungerande konkurrens. Riksdagens beslut om avreglering kan annars bli ett slag i luften.

SJ AB, helägt statligt företag, har i dag redan fördelar av att ha ensamrätt på delar av den lönsamma interregionala trafiken. Om SJ får ytterligare fördelar kan detta allvarligt snedvrída konkurrensen.

Regeringen klarar inte heller av att förklara sina framtida intentioner för SJ AB som företag. Det enda som beskrivs är att företaget ska kunna konkurrera effektivt och på lika villkor på marknaden. Det hade varit lämpligt att kunna analysera utförligare vilka garantier som finns för att SJ AB inte återkommer med önskemål om ytterligare ekonomiska medel till företaget.

En långsiktigt hållbar ekonomisk lösning ska inte innebära att skattebetalarna behöver gå in med stora kapitaltillskott, utan en långsiktig lösning kan enbart baseras på en bärande affärsidé och ett sunt företagande.

Centerpartiet begär att regeringen återkommer med en ny proposition och tar tillbaka det här hastverket – en proposition som belyser alternativen och som sätter SJ:s framtid i belysning. Om de avkastningskrav som ställs på SJ:s eget kapital, som regeringen nu lägger fast, uppfylls torde ett ägande i SJ AB vara attraktivt för fler än den svenska staten. Då borde möjligheten att bredda ägandet i SJ vara av stort värde och intressant.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och avslag på propositionen.

Anf. 80 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater står på SJ:s och på tågresenärernas sida. Den saken är helt klar. Den tillgång som vi har byggt upp i SJ under mer än hundra år får nu inte sjabblas bort, som ni borgerliga företrädare egentligen vill. Ni har beskrivit här att ni är förblindade av er negativa inställning till att staten äger företag, och att staten äger företag som vanligtvis går väldigt bra.

I det här fallet är vi dock beredda att tillstå – det tror jag till och med står i propositionen – att det kan finnas anledning till kritik för hur SJ i vissa avseenden har skötts. SJ har inte hanterats på ett schyst sätt. Därför har det gått illa för SJ, till sorg både för oss och för ägarna och egentligen för hela svenska folket. Men det som tidigare har gjorts fel ska göras rätt nu.

För att få SJ på fötter, eller rättare sagt på spåret, behövs kraftfulla åtgärder från ägarens sida. Den delvis haltande balansräkningen kräver ett tillskott av pengar, inte i första hand för att fylla på kassan utan för att företaget ska komma ur den obeståndssituation som föreligger enligt gällande regelverk och enligt gällande lagstiftning.

Men det krävs också mer än kapitaltillskott för att det här ska bli bra. Det krävs en sanering av den avtalsportfölj som SJ-ledningen tidigare skaffat bolaget. Enligt den redovisning som vi har fått genererar ett flertal av de här avtalen fortlöpande förluster, och det kan givetvis inte accepteras. Jag har inte forskat i hur de här avtalen har kommit till, men det är troligt att flera av de här åtagandena inte har varit tillräckligt noggrant kalkylerade eller tillräckligt riskbedömda. Vår uppgift är nu att se framåt och inte gräva så mycket i det förflutna.

SJ:s organisation behöver också ses över. Enligt företagsledningen måste personalstyrkan krympas. Sådana åtgärder är alltid smärtsamma, men i detta fall förmodligen helt nödvändiga. För egen del känns det givetvis särskilt svårt då mer än 60 personer, företrädesvis yngre och många kvinnor, kommer att förlora jobbet när SJ:s telefonbokningscentral i min hemkommun Vilhelmina läggs ned nu i september. Men det problemet måste botas på annat sätt.

Det program som företagsledningen och den delvis nya styrelsen fattat beslut om måste få genomföras och börja verka för att bolagets resultat ska kunna förbättras och för att bolagets ekonomi långsiktigt ska komma i balans. Det kommer att innebära omfattande rationaliserings- och omstruktureringsåtgärder. Den nya affärsplan som ledningen har beslutat om innehåller långtgående förändringar inom bolaget som så småningom, enligt den redovisning vi fått, bedöms ge bra resultat.

Utöver det här krävs det ytterligare insatser för att nå stabilitet och lönsamhet i SJ. Det är avsikten med hela den operation som regeringen nu föreslår. SJ ska som sagt på spåret igen med målet att bli lönsamt, effektivt och serviceinriktat. Det ska ske utifrån kommersiella och affärsmässiga utgångspunkter. Ägaren kräver avkastning på det kapital som sätts in i SJ, och det har vi också rätt att göra som representanter för svenska folket. Vi utgår då ifrån att värdet på SJ, genom den här operationen, successivt ska öka för att inom några år ha säkrat en stabil ekonomisk utveckling i bolaget.

SJ ska alltså bli ett modernt, effektivt och serviceinriktat företag i svenska folkets tjänst. Det ska bli tåligt och uthålligt och ska väl kunna mäta sig med de konkurrenter som kommer att finnas på den svenska och internationella persontransportmarknaden.

Det här målet borde också ni som företrädar de borgerliga partierna kunna ställa upp på. Det som är i svenska folkets och resenärernas intresse borde ni också kunna acceptera.

Herr talman! Jag skulle vilja kommentera motionerna något också. Alla motioner som är avlämnade har föreslagit avslag på regeringens proposition. Det är väldigt svårt att förstå eftersom det behövs omedelbara åtgärder för att klara den kris som drabbat SJ. Det klagas, som ni alla har hört, på bristfälligt underlag. Vi gör den bedömningen att det underlag som vi har fått och som vi har kunnat få ut är tillräckligt för att vi ska kunna ta ställning till regeringens förslag. Mycket av er kritik bygger på er ovilja att acceptera staten som företagare. I utskottshandlingen har vi haft möjligheter att ta in ytterligare handlingar och begära att få höra folk, men jag har inte hört talas om något sådant förslag.

I era motioner radas avregleringsidéer upp på löpande band. Den här privatiseringsivern lyser tydligt igenom i era förslag. Företaget bör likvideras enligt Folkpartiet. EU-regelverket sägs egentligen sätta stopp för de

av regeringen föreslagna åtgärderna. Jag är inte lika övertygad på den punkten som ni är. Jag tror att staten, som vill ta ansvar för sina företag och som är en förståndig företagsägare, har rätt att, liksom de privata företagen, furnera sitt bolag med ett kapitaltillskott på det sätt som nu sker. Jag utgår ifrån att vi så småningom kommer att få bekräftelse på detta.

En del av de förslag som ni kommer med hör dessutom inte hemma i vårt utskott. De tillhör inte vårt beredningsområde. Väldigt mycket tid ägnas åt transport- och järnvägspolitiken, men ni vet ju om att vi väntar på en järnvägsutredning som ska presenteras senare i höst. Då får vi tillfälle att diskutera alla de förslag som ni vill komma med. Enligt de direktiv som utredaren har fått ska man också belysa en del av de krav som ni ställer i era motioner.

Herr talman! Sättet att finansiera den här operationen har ifrågasatts. Men om jag inte minns fel fattade vi här i kammaren i går beslut om att det är möjligt att genom det här kontot i Riksgälden överföra pengar från våra vinstgivande företag och jobba med omstruktureringar. Även om vi kanske inte hade full uppslutning kring det har vi alltså fattat beslut om det. Jag tycker personligen, och jag tror att jag har många med mig i den funderingen, att vi i framtiden bör ha en stabil och lätthanterlig konstruktion för att staten, när sådana här speciella situationer uppstår, ska kunna tillvarata ägarintresset på ett mer påtagligt och rekorderligt sätt utan de här komplicerade beredningsrutinerna, där man behöver gå till riksdagen varje gång man ska göra någonting. Det är inte ändamålsenligt. Här skulle staten ha ungefär samma möjligheter som privata företagsägare har.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 81 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag har bara en fråga till K G Abramsson. K G berörde detta i sitt inlägg. Jag skulle bara vilja ha ett förtydligande. Anser K G Abramsson och den socialdemokratiska riksdagsgruppen att den proposition som anlände till riksdagen angående SJ:s finansiering i det trängda läget är en ändamålsenlig proposition som innehåller de fakta och det underlag som behövs för att riksdagen ska kunna ta ställning till detta?

Anf. 82 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har redan sagt att vi tycker att det underlag som vi har fått är tillräckligt. Vi har dessutom haft möjligheter att ta del av den inlägga som ni tycker är bättre än propositionen, nämligen den som skickades till EU-kommissionen om bolagets ställning och verksamhet och syftet med den operation som regeringen föreslår i sin proposition.

Om det var så att ni tidigt betraktade detta som ett bristfälligt underlag, skulle ni ha föranstaltat om att kalla in till exempel personer med sakkunskap att komplettera den så kallat bristfälliga propositionen. Vi tycker för vår del att det har varit tillräckligt. Det är därför som vi också föreslår bifall till regeringens proposition.

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

Anf. 83 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vet inte om K G Abramsson sov under mitt inlägg, men jag försökte redogöra för alla de försök vi har gjort att få ut de handlingar som hemligstämplades. Vi hade tillgång till dem två dagar under den allmänna motionstiden. Vi försökte dessutom få kontakt med SJ:s ledning, vilket förvägrades oss via departementet. Vi har nog gjort försök.

Men det förvånar mig, K G Abramsson, att den socialdemokratiska riksdagsgruppen tycker att propositionen är okej. Det är nästan otroligt att höra det. Jag märker att det inte bara är regeringens handlande som ser annorlunda ut i dag. Förr fanns det självständiga socialdemokratiska riksdagsgrupper som vågade opponera också mot en regering som inte tillfredsställde dem på det sätt som de hade rätt kräva.

I dag har den socialdemokratiska riksdagsgruppen förvandlats till ett transportkompani åt den sittande regeringen. I annat fall skulle också ni ha protesterat mot det bristfälliga underlag som är ett faktum i och med den proposition som har lagts på riksdagens bord.

Anf. 84 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Skillnaden mellan Maria Larsson och mig är den att jag litar på regeringen men att Maria Larsson inte gör det. Det har hon ju väldigt många gånger gett uttryck för.

Jag föreställer mig att det även i Regeringskansliet finns väldigt noggranna regler för hur handlingar som rör sekretesslagd verksamhet eller som rör affärsverksamhet ska hanteras. Vi har i vårt utskott har haft fullständig tillgång till allt det material som har funnits i SJ-ärendet. Det är däremot möjligen så att det finns hinder för andra ledamöter att utbekomma handlingar.

Jag tycker att det är helt klart att vi har haft alla de möjligheter som behövs för att ta ställning till den här propositionen.

Det är vidare inte så, Maria Larsson, att vi är transportkompani åt regeringen. Vi brukar ha rätt öppna och rejäla samtal i vår riksdagsgrupp. Tycker vi att någonting är fel får regeringen nog ibland vara snäll att tänka över saker och ting. Så mycket kan jag avslöja.

Anf. 85 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Det är ju roligt att ni har spänstiga diskussioner i den socialdemokratiska riksdagsgruppen. Tyvärr har vi andra inte möjligheter att närvara där.

Jag begärde replik därför att K G Abramsson inledde sitt anförande med ett ganska besynnerligt uttalande, nämligen att K G Abramsson och Socialdemokraterna står på SJ:s och tågresenärernas sida medan de borgerliga oppositionspartierna är förblindade av sin motvilja mot staten som företagare. Detta är med förlov sagt struntprat.

K G Abramsson sade också att staten är en väldigt framgångsrik företagare. Sanningen är ju den att om man exkluderar statens verksamhet med spel och dobbel och försäljning av sprit, vin och el, gick den statliga företagssektorn förra året med ganska många miljarder i förlust. Två företag är konkursmässiga. Ett av dessa är SJ. Det är klart att detta inte är något bra betyg åt staten som företagsägare. Falissemang i SJ har ju skett under Näringsdepartementets ledning, därtill i former som skulle ha

lett till uteslutning från börsen om det hade varit ett normalt privat ägt företag.

Jag vill dock understryka att vi i vår motion ingalunda har uteslutit att staten ska ge kapitaltillskott till SJ AB, men jag konstaterar att det på grundval av den proposition och det beredningsmaterial som näringsministern har presenterat för riksdagen inte är möjligt att i dag ta beslut härom. Vi tycker också att det är en brist att en lösning av den akuta krisen i SJ med regeringens proposition inte åtföljs av någon strategi för företaget och för tågtrafiken.

Anf. 86 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jo, jag står nog för vad jag säger om att ni egentligen inte är så intresserade av att lösa det här problemet. Ni har inget intresse av att staten äger företag, allra helst företag som går bra. På era privatiseringslistor rangordnas de lönsamma företagen från dem som tjänar mest pengar till dem som tjänar minst. Jag funderar över om inte den dogmatiska inställningen ändå driver er att föra ett resonemang som inte i sak gagnar de ärenden som vi hanterar. Det är alldeles tydligt.

Jag tycker att ni är ganska grälsjuka. Man borde i ett sådant här allvarligt läge kunna komma överens om att göra de insatser som behövs. Jag tror att Mikael Odenberg inser att åtgärder måste till. Visserligen har han delvis tillstått det, men jag skulle vilja att han sade det väldigt tydligt. Statens företag går företrädesvis bättre än de privata företagen.

I den senaste skrivelse som vi har fått från regeringen redovisas att fler än hälften av de statliga företagen har gått väldigt bra. Jämfört med de övriga företag som finns på börsen överträffar de statliga företagens resultat de privatats resultat. Också detta tycker jag att Mikael Odenberg borde kunna erkänna.

Vad gäller de brister i underlaget som hela tiden åberopas kan jag bara återkomma till det som jag har sagt till Maria Larsson. Det har funnits tillfälle att komplettera detta dels genom att tala med personer, dels genom att ta del av det underlag som Regeringskansliet har erbjudit oss. Men det är möjligt att inte alla har tagit den chansen.

Anf. 87 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Men snälla K G Abramsson, vi står här i de två talarstolarna i riksdagens kammare inte därför att statens företag går bra utan därför att det statliga företaget SJ AB är konkursmässigt. Det är därför som K G Abramsson står här i talarstolen.

Vi har redovisat en öppen attityd till att ta ansvar för de företag som staten äger. Det är riktigt att vi har principiella invändningar mot att staten både är lagstiftare och den som anger spelreglerna för aktörerna på marknaden, samtidigt som staten är en stor spelare och aktör. Visst, vi har principiella invändningar mot detta men det förhindrar oss inte att ta ansvar för de företag som staten äger.

Det är bara att läsa högt ur betänkandet där det refereras till vår motion:

"I motionen" – den moderata motionen – "utesluts inte att SJ:s akuta problem kräver ett kapitaltillskott från staten, men för att bedöma detta kräver motionärerna ett ordentligt beslutsunderlag. I så fall får regeringen återkomma till riksdagen. En lösning av den akuta krisen för SJ måste

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

dock följas av en strategi för företaget och för tågtrafiken, säger motionärerna.”

Texten talar för sig själv.

Låt mig sedan avslutningsvis beröra frågan om överensstämmelsen mellan regeringens förslag och EU:s statsstödsregler. Tycker K G Abramsson att det är rimligt att man lakoniskt på 16 rader i propositionen avfärdar hela frågan genom att bara konstatera att detta inte är statsstöd i EG-fördragets mening, samtidigt som man i hemlighet skickar flera hundra sidor material till EU-kommissionen i samma fråga – någonting som döljs i denna proposition till riksdagen?

Anf. 88 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Mikael Odenberg vill nu utmåla regeringen som operativt ansvarig för att SJ har hamnat i den här krisen. Vi har tillstått att SJ inte har skötts på ett bra sätt och därför har hamnat i det här ekonomiska predikamentet. Men nu finns det förslag från SJ:s ledning och från regeringen som gör att företaget ska komma på fötter. Det ska inte åtnjuta andra villkor än vilket annat företag som helst. Det är också därför som regeringen i sin redovisning till EU-kommissionen har försökt beskriva det på det här sättet, alltså för att man ska förstå att här ställer staten krav på SJ i framtiden. Det ska ske på affärsmässigt sätt och kommersiellt, och det ska vara långsiktigt och effektivt. Dessutom ska man kräva en rejäl avkastning från bolaget. Det är de förutsättningar och villkor som redovisas i det regelverk som Mikael Odenberg återoppar.

Jag tror – jag kan inte veta därför att det är krångligt att ta del av materien – att det kommer att visa sig att detta är ett kapitaltillskott som väl ryms inom ramen för vad som är tillåtet.

Anf. 89 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! K G Abramsson uppmanar oss att ta ansvar för svenska folkets intresse – SJ är alltså folkets intresse och ska bestå som ett sådant.

Ja, K G Abramsson, vi vill stötta svenska folkets intresse i den här frågan. Precis detsamma gäller till exempel i frågan om kärnkraftens bevarande för framtiden och om att vi kan fortsätta att använda kärnkraften – något som är en sund inställning. Också där har vi svenska folkets stöd. 65 % vill behålla kärnkraften.

Ja, K G Abramsson, vi vill ha ett modernt, effektivt och lönsamt reseföretag värt namnet. Men det är inget självändamål att behålla SJ i statlig ägo. Staten som ägare har visat sig totalt oduglig – miljarder av skattepengar pumpas med regelbundenhet in i olika statliga bolag, inte minst i SJ.

Jag har en fråga till K G Abramsson: Tror K G Abramsson att det efter detta inte behövs något mer kapitaltillskott till SJ?

Anf. 90 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Först vill jag kommentera Folkpartiets ansvar för SJ. Det kan man möjligen fantisera om. Det framgår dessvärre inte av motionen som Folkpartiet har skrivit. Där föreslår man likvidation.

Större skada skulle knappast kunna åsamkas SJ än om man försökte likvidera bolaget. Man skulle bränna väldigt stora kapitalinsatser som vi,

staten, svenska folket har satt in. Det är den sämsta av alla tänkbara lösningar.

Det är ju en fråga om att transportera över bolaget i någon privat association. Det är det som är syftet bakom Folkpartiets förslag.

Eva Flyborg säger också att vi har satsat väldigt mycket pengar i SJ genom åren. Det har vi varit överens om. Jag trodde inte att det rådde någon stor oenighet om att vi ska förse SJ med de pengar som behövs för att det ska vara långsiktigt uthålligt och bra för resenärerna. Det är inte tal om detta.

Det är precis nu som ni försöker använda den här dogmatiska inställningen att omvandla ett statligt ägt bolag till ett privat bolag. Det kommer inte att bli bra. Svenska folket kommer inte att gilla det. Tågresenärerna kommer inte att gilla det. Det kommer ni säkert att få höra efter den här debatten.

Anf. 91 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Som KG Abramsson säkert vet är det stor skillnad mellan konkurs och likvidation. Vi ska inte gå in på de sakerna här, men det är en stor skillnad. Att ett bolag träder i likvidation är ett ansvarsfullt sätt att avveckla den nuvarande verksamheten i den formen.

Det är helt rätt som KG Abramsson misstänker att vi är för en privatisering av SJ. Det är att ta ansvar för bolaget, de anställda och dessutom – på litet längre sikt – för skattebetalarnas pengar.

Jag har en annan fråga. Har KG Abramsson någon uppfattning om hur många, förutom den statliga riksgälden, som är villiga att låna ut ett par miljarder till SJ? Det är en fråga som kan tyckas något ovidkommande men det har att göra med de statsstödsregler som regeringen har att rätta sig efter i den här frågan. Svaret är viktigt.

Anf. 92 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Det var en svår fråga. Jag kan inte svara på den. Jag har inte undersökt hur många finansinstitut, kreditgivare och banker som skulle vara beredda att ställa upp. Men jag är alldeles säker på att det skulle finnas sådana.

I den redovisning som regeringen gör beskrivs också den situation som SJ måste befinna sig i för att kunna bli effektivt och lönsamt, nämligen att man skulle få en tilltro från de finansiella marknaderna så att de kan låna pengar på egen balansräkning. Det är helt klart. Det är dit vi ska nå genom att vi nu förhoppningsvis skulle kunna komma överens om den operation som regeringen föreslår.

Jag kan tyvärr inte svara på den direkta frågan, men jag tror att det skulle vara möjligt.

Anf. 93 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! KG Abramsson inledde så här: 100 år får inte sjabblas bort. Vi kan tänka tillbaks 100 år, och vi kan tänka på de 100 åren.

100 år får inte sjabblas bort, säger KG Abramsson, på grund av att ni allmänt är kritiska till statliga bolag. Då är min enkla fråga: Är det dagens avslagsyrkande som sjabblar bort 100 års järnvägsverksamhet? Eller vem är det som har sjabblat bort 100 års verksamhet? Vem är det

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

som är ansvarig för en konkurssituation och därmed trovärdighet, tillit och framtidstro?

K G Abramsson sade att vi socialdemokrater pratar i svenska folkets intresse.

Anf. 94 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har ju varit inne på den frågeställning som Åsa Torstensson tar upp.

Om det nu är Socialdemokraterna och regeringen ni vill komma åt så vill jag påpeka att regeringen inte har ansvar för den operativa ledningen i SJ. När den här situationen har uppstått har regeringen som företrädare för ägaren vidtagit de åtgärder som man måste vidta. Både förtroende och de investeringar som man har gjort i SJ skulle förfelas vid en sådan process som ni föreslår, nämligen avslag och inledning av ett likvidationsförfarande.

Jag tror inte att svenska folket och resenärerna skulle gilla det. Det är mer för att rädda er ur en besvärlig situation som vi ivrigt propagerar för att vi ska lösa det på det här sättet.

Vi som företräder svenska folket och staten måste också se till att våra företag, inklusive SJ, fungerar på ett sådant sätt att det är långsiktigt och stabilt, att det ger avkastning och, i det här fallet, gör tjänst för svenska folket väldigt påtagligt. Genom ert förslag är jag rädd att de här möjligheterna kommer att sjabbas bort. Det var därför jag inledde på det sättet.

Anf. 95 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Det borde vara en ärlighetssträvan från KG Abramsson att också tala om vad det är hos den socialdemokratiska inriktningen för statligt ägande som har tagit ansvar så att Statens Järnvägar, statens trovärdighet och statens framtidstro i dag är så under vattennivån att vi är nära en konkurssituation? Vad är det i ärlighetens namn som KG Abramsson tillsammans med den socialdemokratiska regeringen har vidtagit för åtgärder som ägande för att förhindra att svenska folket blir väldigt besviket när Statens Järnvägar inte fungerar som man trodde att de skulle fungera för 100 år sedan?

K G Abramsson är själv den bästa påskyndaren och företrädaren för att avveckla statliga bolag när man inte från statligt håll som statlig ägare sköter statliga företag som man förväntar sig.

Anf. 96 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det gick Åsa Torstensson förbi att jag å partiets vägnar var beredd att erkänna att man delvis har misskött SJ. Det är därför man har hamnat i det här ekonomiska predikamentet. Det måste vi lösa.

En ansvarsfull ägare måste även agera i sådana här situationer, som den obeståndssituation som SJ har hamnat i. Varken regeringen, jag personligen eller vår riksdagsgrupp kan rimligen lastas för att man operativt har begått ett antal misstag.

Jag tror att Åsa Torstensson inser att det har varit väldigt bekymmersamt till exempel när man talar om kontinuiteten i ledningen av SJ. Det

har inte kunnat skötas på det betryggande sätt som hade varit önskvärt för att inte det här skulle inträffa.

Nu föreslås åtgärder för att rätta till situationen. Dessutom har näringsministern väldigt tydligt beskrivit den inriktning som regeringen har när det gäller de statliga företagen, nämligen att de ska bli ännu mer professionella och att genomlysningen ska bli ännu mycket större. Vi ska gå före med gott exempel i alla avseenden.

Det tycker jag bådär gott för framtiden. Den diskussionen kan vi ta: Hur gör vi de statliga företagen ännu mycket bättre så att de ännu mer kan överträffa de företag som vi ska konkurrera med?

Åsa Torstensson borde ansluta sig till den här linjen och se till att det blir gjort på rätt sätt, så att SJ kommer på rätt spår.

Anf. 97 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Vänsterpartiet var vid bolagiseringstillfället starkt emot att det över huvud taget skulle ske en bolagisering. Vi har vid flera tillfällen sagt att kapitaliseringen av bolaget har varit för dåligt. Helt klart vet vi om att upphandlingar av trafik har skötts mindre bra. Bolagiseringen var dåligt förberedd enligt vårt sätt att se. Vi anser också att SJ har skötts dåligt i många delar. För mig och Vänsterpartiet är det ytterligt sorgligt varje gång vi kommer på frågor som visar att de statliga företagen inte sköts fullt ut som vi skulle vilja.

Ärendet i dag handlar dock om hur vi ska se till att detta SJ AB kan fortsätta att fungera som ett järnvägsbolag eller om vi helt enkelt ska, som Eva Flyborg säger, låta SJ löpa linan ut och gå i konkurs. Jag har hittat ett bra citat i Det liberala Nyhetsmagasinet som svar på Eva Flyborgs funderingar: ”Eva Flyborg med flera glömmar bort att ägandet innebär ansvar. Staten skall som ägare ha ett stort etiskt och moraliskt ansvar. I ansvaret ingår förpliktelser mot bolaget, fordringsägare, personal samt resenärerna.”

Man kan naturligtvis inte mer än hålla med skribenten, som också i övrigt är mycket kritisk mot den motion som Eva Flyborg står bakom.

Eva Flyborg, Maria Larsson och kanske flera vill privatisera SJ AB. Det låter som en enkel tanke att i stället för att vi fortsätter att ta ansvar för järnvägstrafiken på de stora banorna, ta ansvar för SJ AB, låter vi någon annan ta hand om problemen. Frågan är vem det är då som tar hand om problemen. Den diskussionen har vi haft tidigare när vi har pratat om statliga företag. Det är väl ganska sannolikt att det inte är några småsparare i vare sig Småland eller Norrland som kommer att ge sig in i detta rätt stora företagsäventyr. Det bör rimligtvis vara någon som liksom staten kan ha någonting att sätta bakom. Jag ser att det handlar om bolag som Connex och DSB – alltså statsägda banor, franska och danska.

Vad vinner vi då? På vilket sätt har konkurrensen ökat när vi i stället för den svenska staten låter andra statsägda eller stora järnvägsbolag ta över järnvägstrafiken i Sverige? På vilket sätt stämmer det överens med de liberala idéerna om fungerande konkurrens? Fp:s agerande, och kanske även övriga partiers i olika grad, är ytterst ansvarslost i den frågan.

Om man utnyttjar vårt järnvägsnät och åker runt mycket i Sverige på våra järnvägar kan man knappast undgå att då och då stöta på SJ AB:s ordförande Ulf Adelsohn. Han reser ständigt över landet, såvitt jag för-

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

står. Det är större chans att träffa honom på tåget än att inte göra det. Det är intressant att fråga sig vad en sådan gammal högerman tycker om SJ och monopolbanorna. Det är klart att man kan ändra sig, men ofta biter man inte den hand som föder en. En gammal högerledare har väl lite mer ideologi i sig för att inte falla undan för sådant.

Adelsohn säger att han kanske är konservativ, men stambanorna bör vara ett nationellt ansvar. De kan inte släppas i väg hur som helst, och de kan definitivt inte överlåtas till andra statsägda bolag eller stora privata bolag.

De borgerliga partierna, herr talman, har vid flera tillfällen klagat över beslutsunderlagen – och man fortsätter kanske i ytterligare något ärende. Det kan vara lite skillnad på olika partier hur mycket information de får. Jag bedömer, precis som K G Abramsson, att underlagsmaterialet faktiskt finns. Vi har möjligheter att inkalla experter i olika hänseenden och styrelsefolk till utskottet. Vi har också haft ett särskilt informations-tillfälle där näringsministern har deltagit. Jag vet inte hur mycket mer man ska ha för att följa reglerna.

Även jag kan ibland tycka att det skulle vara roligt med ett fylligare underlag. Samtidigt känner jag att det är mitt ansvar att efterfråga och få fram detta. Ibland kan möjligheterna att få materialet under motionstiden vara lite sämre. Man kanske bara har två dagar på sig, som någon sade. Det är klart att det inte är så mycket, men å andra sidan är vi riksdagsledamöter vana vid att hantera frågor snabbt och elegant, använda dagar och nätter. Det får inte vara ett hinder, något man skyller på, för att exempelvis avslå olika propositioner.

Herr talman! Vänsterpartiet ställer sig bakom förslaget till kapitaltillskott och därmed också bakom förslaget i betänkandet.

Anf. 98 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Miljöpartiet stöder regeringens förslag för att stärka SJ:s finansiella ställning. Vi bedömer att SJ fortfarande behövs för tågtrafiken i Sverige. Hur tågtrafiken i Sverige ska organiseras i framtiden tas inte upp för beslut i propositionen eftersom Järnvägsutredningen bör få lägga fram sitt förslag före ett sådant beslut. Jag vill gärna säga några ord om hur jag ser på detta.

Det finns i dag ett stort missnöje med SJ både när det gäller ekonomi, kvalitet och hur trafiken utförs. Det betyder att det nuvarande monopolet på lönsamma sträckor knappast är något alternativ för framtiden. En avreglering som i England är heller inte något alternativ eftersom den snabba och vagt planerade avregleringen där har lett till så stora problem att man har tvingats höja statsanslagen med 60 % för att hålla järnvägen vid liv.

Det trafikpolitiska inflytandet över persontrafiken är störst inom det upphandlade området eftersom krav ställs på utförandet av upphandlarna och minst krav ställs inom SJ:s monopolområde. Inom sitt monopol bestämmer SJ självt hur trafiken ska drivas och vilka priser som ska gälla. Paradoxalt nog är det för monopolet ett begränsat inflytande ur trafikpolitisk synpunkt.

Jag tror att man måste ställa hårda kvalitetskrav på hur trafiken ska utföras och sedan låta den köra som kan uppfylla kraven för lägsta pris. För att skapa möjligheter för mindre aktörer är det viktigt att det skapas

ett vagnbolag som kan hyra ut lok och vagnar till tågoperatörerna. Långa avskrivningstider för den rullande materielen gör det svårt för de mindre aktörerna eftersom avtalstiderna är för korta för att räkna hem vagnparken. I dag körs det med dålig vagnmateriel av de mindre aktörerna på grund av detta. Ett sådant bolag skulle eventuellt kunna samordnas med Länstrafikens vagnbolag.

Det är också viktigt att bokningen kan ske på ett för konsumenterna enkelt och samordnat sätt. Ett biljettbokningssystem där biljetterna kan köpas i ett sammanhang för samtlig kollektivtrafik i Sverige borde vara möjligt att åstadkomma. Det lär vara någonting på gång, och jag hoppas mycket på det. Det har varit stora problem med biljettbokningar ett tag. Det är inte bra för tågtrafiken som sådan.

Det har dock aldrig åkt så många med järnvägen som i dag. De senaste fem åren har inneburit en ökning av persontransporterna på järnväg med 30 %. Det är naturligtvis glädjande och ett resultat av de ökande investeringarna på järnvägarna som har gjorts under 90-talet. Den ökande trafiken medför också problem med trängsel på spåren, vilket tillsammans med den tidigare vanskötseln har bidragit till dagens förseningar. Det är därför nödvändigt att finna nya och bättre vägar att driva järnvägs trafik i Sverige.

Anf. 99 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! I december förra året upprättade SJ en kontrollbalansräkning. Om vi inte skjuter till kapital inom åtta månader från den extra bolagsstämman i januari måste SJ likvideras.

Det hör inte till vanligheten att vi behöver skjuta till kapital till statliga bolag. Och även när vi behöver göra det, som i detta fall, är det fortfarande så att de statliga bolagen kraftigt bidrar till statskassan och därmed till välfärden.

Sanningen är den att även under ett så uselt år för näringslivet och för företag i allmänhet som 2002 gick de statliga bolagen sammantaget med 8 miljarder kronor i vinst.

Även efter ett år som förra året bidrar bolagen med 10 miljarder kronor i utdelningar. Bara de senaste fyra åren talar vi om utdelningar på över 50 miljarder kronor.

Det är inte heller så att de statliga bolagen generellt skulle gå med förlust i högre grad än privata bolag.

Man ska ha klart för sig, Mikael Odenberg, att även under ett så svårt år som 2002 var det bara en tredjedel av de konkurrensutsatta statliga bolagen som gick med förlust, samtidigt som mer än hälften av bolagen på Stockholmsbörsen gick med förlust. Mer än hälften av bolagen på börsen och en tredjedel av de konkurrensutsatta statliga bolagen gick med förlust.

När det gäller SJ tror jag att vi alla kan enas om att en sådan här situation inte borde ha uppkommit. Jag tror också att vi kan enas om att SJ inte har varit väl skött och att avregleringen har varit svårare än vad någon trodde när den inleddes. Vi kanske alla skulle ha medgett längre tid för den omställning av järnvägen i Sverige som vi då inledde än vad vi då var medvetna om lite till mans.

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

Men jag tycker också att vi borde kunna enas om att det nu gäller att se framåt och göra allt för att SJ ska bli ett lönsamt bolag med nöjda kunder, nöjd personal och nöjda ägare. Så gör en ansvarsfull ägare.

När statsministern utsåg mig till näringsminister i november gav han mig också ett samlat ansvar för vår ägarförvaltning och för de statliga bolagen.

Jag tar den här uppgiften på stort allvar. När det gäller SJ ser jag det som min uppgift att skapa ett SJ som har en framtid. Jag utgår från att hela riksdagen delar den ambitionen.

Och ska man ta sitt ägaransvar ställer man krav.

I en kris finns inga smärtfria vägar ut, och SJ är i kris. Därför vill vi inte bara ställa pengar till förfogande. Vi ställer också krav på bolaget, krav på förbättrad kontroll över verksamheten och krav på god lönsamhet – krav som leder till att bolaget måste effektivisera sin verksamhet och bli attraktivt för sina kunder, resenärerna.

Jag står för det. Det är mitt sätt att säga att vi tar ägaransvaret.

Ska man ta sitt ägaransvar kan man inte heller ägna sig åt glädjekalkyler.

Den självklara utgångspunkten måste vara vad som krävs för att skapa ett stabilt företag, som kan möta framtida möjligheter och risker.

Mina besked till SJ:s nya styrelse och nya ledning har varit att ägna all kraft åt att se till att få ordning på verksamheten, så att bolaget blir lönsamt och utvecklingsdugligt.

Det är de som har haft vårt uppdrag att se till att få upp problemen till ytan. Flera olönsamma avtal är nu under omförhandling. Bolaget arbetar hårt med att få ordning på kvaliteten. Man har satt i gång ett ambitiöst arbete för att förbättra internkontrollen. Ett mycket kraftigt resultatförbättringsprogram har inletts, som ska förbättra resultatet med 700 miljoner på tre år. Det innehåller tyvärr bland annat att personalstyrkan minskar med 20 %.

Den här typen av kraftfulla åtgärder är nödvändig för att skapa ett lönsamt SJ, ett konkurrenskraftigt SJ, som kan växa, ett SJ som ger svenska folket valuta för sina pengar. Med det kapitaltillskott som vi föreslagit riksdagen vill vi ge SJ verkliga förutsättningar att klara den utmaning som man har framför sig.

Jag kan också konstatera att vi redan kan börja se resultat av det arbete som inletts. SJ har under första kvartalet i år lyckats vända förlust till vinst, från en förlust på 29 miljoner första kvartalet förra året till en vinst på 5 miljoner kronor första kvartalet i år. Trafikintäkterna ökade med 6 % jämfört med samma period förra året. Som Ingegerd Saarinen påpekade har järnvägsresandet aldrig varit större än nu. Så uppfattade jag Ingegerds formulering.

Man har också fått upp punktligheten. Under 2003 har punktligheten för SJ:s tåg ökat med 5 % till 94 %. 94 % av alla tåg kom fram enligt tidtabellen.

Att arbetet börjar visa resultat samtidigt som efterfrågan på tågtransporter bedöms fortsätta öka gör mig optimistisk om framtiden. Tågresandet blir mer och mer populärt. Efterfrågan ökar, och investeringar i bannorna är omfattande. Det vi talar om här är att satsa i en framtidsbransch, att satsa på att utveckla SJ så att det blir ett lönsamt bolag, ett bolag med nöjda kunder, nöjd personal och nöjda ägare.

Herr talman! Låt mig till sist säga några ord om frågan om kapitaltillskottets förenlighet med EU:s statsstödsregler.

Det är vår uppfattning att kapitaltillskottet till SJ inte är ett statsstöd utan ett kapitaltillskott, som vilken ansvarsfull ägare som helst som satt i vår position skulle göra. Detta är en investering i en expansiv bransch som vi kräver god avkastning på. SJ:s avkastningskrav är 13 %, vilket av en del till och med anses vara i överkant.

Trots att vi gör den bedömningen har vi givit kommissionen utförlig information om kapitaltillskottet.

Det har naturligtvis också kommit anmälningar till kommissionen om åtgärden. Dessa behandlas nu av kommissionen, och vi räknar med att de nu kommer att ägna tid åt att sätta sig in rejält i frågan.

I de kontakter som vi hittills har haft har kommissionen intagit en neutral hållning. Vi har beredskap för att bistå kommissionen i dess fortsatta arbete framöver. Kommissionen kan naturligtvis inte ta ställning till frågan om statsstödsbegreppets tillämplighet här utan ett ambitiöst arbete.

Jag vill dock återigen understryka att vi menar att kapitaltillskottet till SJ är en kapitalinvestering som skulle ha gjorts av vilken ambitiös ägare som helst i samma ställe och därmed inte utgör statsstöd.

Jag beklagar att det borgerliga blockets samtliga partier motsätter sig att hela svenska folkets järnväg får det aktiekapital den behöver och, såvitt jag kan bedöma, i dag i voteringen kräver att bolaget sätts i konkurs.

Anf. 100 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det var välgörande att höra Leif Pagrotsky säga att SJ inte har varit väl skött. Det var mer än K G Abramsson gjorde här tidigare. Jag tycker att det är vällovligt. Vi måste erkänna hur historien har sett ut. Det är en bra utgångspunkt för framtiden.

Kristdemokraterna vill också främja SJ:s framtid. Jag hoppas att det inte råder något tvivel på den punkten. Det är därför som vi har lagt väldigt mycket energi på att ta fram ett alternativt förslag. Vi har alltså inte föreslagit någon konkurs. Vi har lagt ett helt annat förslag, som skulle ge en bättre framtidspotential för företaget och dessutom bättre konkurrensvillkor för samtliga aktörer på marknaden. Det är jätteviktigt.

Jag har två frågor till näringsministern.

Den ena handlar om det här med hemligstämplingen. Som ansvarig minister måste det också ligga i ministrerns intresse att de folkvalda som har att besluta om det här får bra underlag för sina beslut. Vi finner att det sker en hemligstämpling som är väldigt rutinmässig på Näringsdepartementet i dag när det gäller alla statliga bolag. När vi har tagit del av de hemligstämplade handlingarna kan vi se att mycket inte handlar om afärshemligheter. De skulle mycket väl kunna vara offentliggjorda från början i stället för att man har det här tramsiga förfarandet, som det faktiskt har blivit.

Min fråga är: Vad vill näringsministern göra för att öppna för en större genomlysning av statliga bolag, en större offentlighet åt dokument som inte kräver hemligstämpling? Jag hoppas att jag får ett mycket positivt svar på den punkten.

Den andra frågan handlar om notifieringen. I det mejl som jag har tagit del av uppmanar man den svenska regeringen att göra en formell notifiering. Sedan säger man i och för sig att det är upp till den svenska regeringen att bestämma själv, men man uppmanar till det, vilket indikerar att man betraktar det här som eventuellt ett statsstöd.

Kommer nu en notifiering att göras?

Anf. 101 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Vad gäller snacket om hemlighetsmakeriet och det prat som vi har hört mycket av under den gångna timmen vill jag säga så här: Det är ni i riksdagen som har bestämt reglerna för offentlighet och sekretess. Det är upp till oss i regeringen och alla andra statliga ämbetsutövare att följa de lagar som ni har bestämt för vår verksamhet. Vill ni ändra dem, varsågod! Vi ska följa de nya lagar som ni i så fall kommer fram till.

Vi har lämnat information till utskottet i hemliga frågor. Då var det en av talarna som klagade på att medierna inte fick vara närvarande. Jag kommer nu inte ihåg vem det var; det beklagar jag. Jag noterade den gången att när medierna lämnade rummet och vi var fria att prata om de hemliga sakerna då falnade också intresset från utskottets ledamöter. Det beklagar jag.

Jag kan säga något vad gäller framtiden. Vi kan så småningom diskutera den här processen som vi har inlett med konstitutionsutskottet om vilken ordning som ska gälla. Låt mig ange mina utgångspunkter, och jag hoppas att ni är nöjda med dem.

Jag är beredd att informera utskottet om vad som helst i de statliga bolagen, och jag är beredd att släppa in er i de hemliga delarna av vår verksamhet som finns. Då utgår jag naturligtvis från att ni håller på den sekretessen, när det gäller det som är hemligt, och att det stannar där. Men jag är inte beredd – det vill jag säga mycket tydligt – att offentliggöra svenska företags affärshemligheter. Svenska företag, vare sig det är ABB eller Ericsson eller Anderssons Plåt eller SJ, som lämnar uppgifter till en statlig myndighet som kan användas av deras konkurrenter ska känna trygghet i att de stannar hos myndigheten. Det är utgångspunkterna för mitt informationslämnande, och dem hoppas jag att vi kan enas om.

Anf. 102 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vill först påminna näringsministern om att notifieringsfrågan helt återstår till nästa inlägg.

Självklart kan vi efterfråga information, men det grundar sig i så fall på att vi vet vad vi ska efterfråga. Problemet är i dag att det inte ges tillräckligt med information för att vi över huvud taget ska veta vad som finns att tillgå utan att vi först måste göra ett detektivarbete.

Kommer ministern fortsättningsvis att på eget initiativ begära att få komma till utskottet för att informera om händelser som kan vara intressanta för hela utskottet att ta del av och bearbeta, och kommer han också att vara intresserad av att lyssna in våra synpunkter?

För övrigt vill jag tillägga att min bild inte alls stämmer med att ledamöternas intresse hade något samband med huruvida medierna var där eller inte. Det fanns en rad frågor som aldrig fick ställas därför att sam-

lingen var för kort och vi var för många deltagare. Det hade absolut ingenting med medierna att göra. Det är bara fåneri.

Prot. 2002/03:121
12 juni

Anf. 103 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Jag vill påminna om att det aldrig någonsin har varit så öppen information från de statliga bolagen som det är nu. Jag är beredd att slå vad om att det inte är öppnare i något annat land.

Jag kan berätta hur det var att jobba i opposition, när det satt en samregering, när det gällde att hantera Sveriges banker som då satt i knäet på regeringen och om hur offentlighet och sekretess och hemlighetsmakeri mellan regering och opposition hanterades då. Det kan jag berätta om vid tillfälle.

Låt mig bara påminna om att vi hade en extra bolagsstämma i SJ med anledning av kontrollbalansräkningen i januari, där SJ självt erbjöd sig att informera om allting. Ingen enda riksdagsledamot från era partier behagade gå dit. Maria Larsson stod här i talarstolen och talade in felaktig information för riksdagens protokoll vid förra tillfället vi möttes i den här frågan. Jag har nu kontrollerat det, och jag skulle vilja säga så här: Innan ni börjar klaga på att ni får för lite information kan ni utnyttja den information ni får. Sedan kan ni komma och diskutera vad som ska utvidgas.

Jag kommer att se till att ni får all den information som ni tycker att ni behöver och att ni får tillgång till det hemliga materialet i utskottet, så att ni kan bedriva ett ordentligt oppositionsarbete. Men det ska stanna i utskottet. Det ska inte komma till konkurrenterna. Det erbjudandet gäller lika för Ericsson, ABB och andra företag.

Ni har inte stiftat lagar som särbehandlar statliga företag, och jag har inte rätt att olikbehandla de olika företagen vad gäller sekretesslagen.

Vad gäller notifikationen har jag varit utförlig i mitt inledningsanförande. Eftersom tiden nu rinner ut hänvisar jag till det som jag sade då. Där fanns alla de bedömningar som jag har att ge i den här frågan.

Anf. 104 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Leif Pagrotsky är en stor fotbollsvän, vilket man kan se av knappen på hans kavajslag. Där står det Öis. Det borde ha stått Gais, men det får väl duga.

Möjligtvis är han tagen av gårdagens fotbollsmatch mellan oppositionen och regeringen, som jag förstår att näringsministern har tagit intryck av. Oppositionen vann ju med 4–2, herr talman. Det känns betryggande.

Det är möjligtvis för att han är tagen av det här som han inte vet att det inte är någon som har begärt SJ i konkurs. Det är inte något av riksdagens partier, om inte näringsministern vill förorda det alternativet i dag, som har begärt SJ i konkurs. Vi har begärt SJ i likvidation. Det är en stor skillnad, och det är ett steg på vägen till en privatisering som vi har talat om i många år. Det borde inte komma som någon överraskning, och det gör säkert inte det för någon heller.

Herr talman! Jag har en fråga. Regeringen och näringsministern hävdar i dag att de miljarder som ska slussas in i SJ på det ena eller andra sättet inte är något statsstöd. Men enligt regeringen ska insatserna användas för att utveckla en väl fungerande verksamhet som kräver ytterligare

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

kapital. Då är min fråga, herr talman: Tycker verkligen näringsministern att SJ i dag bedriver en väl fungerande verksamhet?

Anf. 105 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Jag bara konstaterar, vad gäller kapitaltillskottet, att får inte SJ de här pengarna så måste bolaget upphöra med sin verksamhet. Man har inga pengar att köpa elström för. Man har inga pengar att betala löner för, och balansräkningen måste saneras.

Sedan kan vi diskutera, så som sker i det trafikpolitiska sammanhanget, hur konkurrensreglerna ska utvecklas, hur de långsiktiga lösningarna och den långsiktiga fortsättningen av järnvägens omreglering ska hanteras. Det är ju det som det har handlat om de senaste 10–15 åren. Men vi har inte tid att vänta på det.

Ni har i riksdagen bestämt hur det ska gå till när bolag befinner sig i den här ekonomiska situationen, och ni har ordnat det så att det råder en tidsgräns, mitten av september, för när de här frågorna ska vara utklara-
rade. Därför behöver SJ besked om pengar nu. Blir det avslag på detta utgår jag från att pengarna omedelbart tar slut. Då kommer långivarna att sluta leverera pengar, och då kommer, såvitt jag förstår, andra leverantörer att dra örnen åt sig av rädsla för att de inte ska få betalt för sina leveranser.

Min oro är att det förslag som ni har redovisat, som handlar om långsiktiga reformåtgärder och en allmän bokföring mot penningbristen, inte fungerar.

Anf. 106 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag ska påminna om min fråga. Det var egentligen en fråga om näringsministern tycker att verksamheten fungerar väl i SJ i dag. Jag tolkar hans undvikande av svar som att han inte tycker att den fungerar väl. Därmed faller egentligen regeringens stöd för att göra just den här insatsen. Den skulle man ju göra för att vidareutveckla en väl fungerande verksamhet som kräver ytterligare kapital.

Här handlar det mer om att rädda en som håller på att drunkna. Ungefär så sammanfattar jag ministrarnas svar.

Finns det andra långgivare som är beredda att gå in med pengar i den här storleksordningen till SJ i dag? Varför använder man i så fall inte dem utan gör den ytterligt märkliga konstruktionen med ett koncernbolag där staten egentligen skatteplanerar mot sig själv? När jag frågade K G Abramsson förut – en ganska svår fråga i och för sig – sade han att det ger SJ den finansiella ställning som man måste ha för att kunna ta upp lån på en riktig marknad med riktiga regler. Det innebär att SJ i dag inte är i den ställningen att man kan ta upp lån på den riktiga fria marknaden utan man behöver hjälpinsatsen från staten.

Då kommer vi tillbaka till det som jag frågade om i dag i mitt anförande och som jag tycker är oerhört centralt. Jag tror att näringsministern missade den frågan. Därför upprepar jag den nu.

I omstruktureringsreglerna i EG-direktivet står det följande: Lånefinansiering via Riksgäldskontoret på annat än marknadsmässiga villkor – och sedan kommer det som näringsministern glömde skriva i propositionen – eller där Riksgäldskontoret är den enda tillgängliga långgivaren är

alltid att anse som statsstöd. Det gav K G Abramsson svar på. Det står även i propositionen. Så är det statsstöd eller ej?

Prot. 2002/03:121
12 juni

Anf. 107 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Det är självklart att ett bolag som befinner sig i en sådan ekonomisk situation att det måste upprätta en kontrollbalansräkning inte är kreditvärdigt. Det ligger i sakens natur. Det är därför hela den här proceduren finns. Det krävs att balansräkning konstrueras och att ägarna bestämmer sig. Det är därför man hade den extra bolagsstämman som var i januari. Ägarna bestämmer sig om detta är värt att satsa på för framtiden och tar konsekvenserna vad gäller den finansiella basen för bolaget. När det väl är gjort ska bolaget vara i sådant skick att det har valmöjlighet för sin finansiering, hur det vill konstruera sin skuldstruktur och sin balansräknings helhet. Det är en viktig del i företagsledningens arbete att sköta det på ett bra sätt.

När det gäller frågan huruvida järnvägen fungerar väl tycker jag att den fungerar mycket bättre än sitt rykte. Vi har i dag problem med att tågen är väldigt slitna. Vi har ett annat problem som är av mer positiv art. Det investeras i dag oerhört mycket i bättre järnväg vad gäller den järnväg som ligger fast på marken så att säga. Det handlar om banor, banvalar och teknik. Det innebär mycket grävarbeten och mycket avbrott i den löpande trafiken för att det ska bli bättre längre fram. Trots detta är punktligheten nu i april på rekordnivå, och resenärerna strömmar till som aldrig förr. Tågets konkurrenskraft gentemot konkurrenterna bilen och flyget är i dag stark, och ingenting tyder på att detta är en tillfällighet. Jag tror att det är en trend som vi är inne i. Det gäller för SJ, hela svenska folkets tågbolag, att vara så skickligt nu att det kan dra nytta av den medvind som järnvägstrafiken har och de förbättrade förutsättningar som järnvägstrafiken får genom de stora investeringarna.

Anf. 108 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Jag vill ta upp tre saker. Den första är en randanmärkning om tillståndet i den statliga företagssektorn. Om man exkluderar de tre företag där staten ägnar sig åt spel och dobbel och åt att sälja sprit, vin och el gick de statliga företagen förra året med en sammanlagt förlust på 4 ½ miljard kronor.

Det andra jag skulle vilja säga är att det är näringsminister Pagrotsky och inte Maria Larsson som vilseleder riksdagens protokoll genom att, precis som i interpellationsdebatterna den 13 maj, komma med felaktiga uppgifter. Jag tror inte att näringsministern gör detta avsiktligt. Det beror bara på att han har blandat ihop lite olika saker. Låt mig därför informera näringsministern om hur det ligger till.

Vid SJ AB:s extra bolagsstämma i januari 2003 deltog riksdagsledamot Mikael Odenberg, riksdagsledamot Maria Larsson och riksdagsledamot Johnny Gylling i bolagsstämman efter vederbörlig förankran. Däremot är det korrekt – jag tror det är det som näringsministern har blandat ihop – att ingen riksdagsledamot deltog vid SJ AB:s ordinarie bolagsstämma senare under våren. Skälet till det var att det inte fanns någon anledning.

Det tredje jag vill ta upp, herr talman, är frågan om det underlag som har givits till kommissionen. Näringsminister Pagrotsky sade att det var

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

väldigt viktigt att ge kommissionen en utförlig information om varför det inte föreligger någon konflikt med statsstödsregeln och att kommissionen givetvis inte kan ta ställning om den inte får ett utförligt underlag. Min fråga är hur riksdagen ska kunna göra en bedömning om den inte får ta del av något underlag alls. Det finns inget underlag i propositionen. Det finns en mening som lakoniskt konstaterar att detta inte är något problem i förhållande till EU:s statsstödsregler. Underlaget till kommissionen hemligstämplades. Man gick in med det till kommissionen, men dolde det för riksdagen. Är det ett bra prov på näringsministerns öppenhet?

Anf. 109 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Det var tre saker. Av de konkurrensutsatta statliga företagen gick två tredjedelar med vinst, av de privata börsbolagen inte ens hälften. Mikael Odenberg talar lite nedsättande om spel och sprit. Det råkar vara så att Vin&Sprit är verksamt på ett av de mest konkurrensutsatta områden som finns. De har kämpat med några av världens allra största företag i en global stenhård bransch. De lyckas göra detta med vinst. Det är mer än vad man kan säga om många av de företag på börsen med privata ägare som kämpar på hårda globala marknader med väldigt stora internationella koncerner. Jag är glad att Vin&Sprit är ett välskött bolag, som genererar vinst. Jag är ledsen att så många privata bolag går med förlust. Det skulle inte falla mig in att säga att privata ägare därför per definition är kassa och ska sluta äga företag för att de inte duger och för att de under det usla året 2002 lyckas så dåligt.

Jag var upprörd över att det under vår förra debatt talades in felaktigheter i riksdagens protokoll som inte korrigerades trots att jag upplyste om sakförhållandena. Jag ska inte vara lika dålig nu. Jag ska erkänna att jag precis som Mikael Odenberg sade blandade ihop den extra bolagsstämman med den ordinarie bolagsstämman. Jag ber om ursäkt för det. Därmed avviker jag uppenbarligen från vad som är vanligt bland er andra här.

Men jag tycker att det är en fullständigt häpnadsväckande kommentar att det inte fanns någon anledning att gå på den ordinarie bolagsstämman. Ni är så otroligt uppskruvade över all information som finns och som inte lämnas och så säger ni att det inte finns någon anledning att gå på bolagsstämman, där de som kan lämna svaren finns och rimligen skulle kunna upplysa er om ärendet var allvarligt.

Angående underlaget till kommissionen sade jag för en liten stund sedan och upprepar det igen att vi står till förfogande. Våra tjänstemän, jag och våra experter på olika områden, i det här fallet konkurrensjuridiken, kommer till utskottet så fort utskottet begär. Ni har inte uttryckt önskemål om detta. Ni har inte ens uttryckt önskemål om att få det sekretessbelagda materialet.

Anf. 110 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Det fanns ingen anledning att gå på den ordinarie bolagsstämman, eftersom vi gick på den extra bolagsstämman och där ställde de frågor vi hade. Vi fick också utförliga svar från bolagsledningen i SJ AB.

Med den kvalitet som näringsministerns propositioner till riksdagen innehåller är det genomgående så i alla de här ärendena att vi underhand

inhämtar de uppgifter som saknas i propositionerna genom underhandskontakter med befattningshavare och olika aktörer. Det är vi tvungna att göra eftersom näringsministern inte lämnar ett beslutsunderlag i sina propositioner till riksdagen.

Vad gäller Vin&Sprit är också jag naturligtvis glad att det går bra. Det var inte det som var poängen. Vad jag möjligen lite försiktigt antydde var att jag kanske inte ser alkohol och spel och dobbel som en väldigt central statlig kärnuppgift. Men det kan man ha olika uppfattningar om.

Vad slutligen gäller EU:s statsstödsregler är det ett faktum att näringsministern i sin proposition till riksdagen förbigår med tystnad frågan om överensstämmelsen med statsstödsreglerna. Samtidigt skickar han flera hundra hemligstämplade sidor till kommissionen. Man hemligstämplar på departementet till och med rättschefens missivbrev på en A4-sida. Då är man hemlig så det förslår. Det ligger långt ifrån den öppenhet som Leif Pagrotsky talar om i högtidstalen.

Departementet tvingades ju också att häva sekretessen när vi tittade närmare på detta. Man insåg då på departementet att det inte fanns någon grund över huvud taget för att hemligstämpla. Dessutom hemligstämplade man med hänvisning till fel lagrum i sekretesslagen.

Detta visar att det handlar om slentrian. Jag brukar säga att på Näringsdepartementet hemligstämplar man allt som rör sig. Jag tycker kanske att riksdagen borde kunna bemötas med en betydligt högre grad av öppenhet.

Anf. 111 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Vi står inför ett beslut om ett stort statligt bolag som ligger hela svenska folket varmt om hjärtat, och den samlade oppositionen ser inte ut att ha annat än procedurfrågor att bekymra sig över. Ert förslag innebär att bolaget inte får några pengar för att rekonstruera sin balansräkning och att det, såvitt jag förstår, går ikull. Jag kan inte förstå annat än att ni vill dölja detta bakom hur våra jurister tillämpar de av er formulerade riktlinjerna för offentlighet och sekretess. Skriv tydligare och klarare så kommer vi att följa det! Vi får väl inleda en diskussion om ni är missnöjda.

Den information jag har fått är att det hemliga material som ni fick ut begärde ni från utskottet så sent att ni hade hunnit avverka i stort sett hela motionstiden. I stället hade ni valt andra metoder, nämligen att det skulle offentliggöras till pressen. Därmed skulle affärshemligheter vara tillgängliga för konkurrenter, förhandlingsmotparter och andra. Det är en ordning som jag inte kan ställa mig bakom.

Om utskottet för sitt arbete behöver denna typ av material är ni välkomna. Men trovärdigheten i detta krav, och i den upphetsade tonen, är naturligtvis begränsad om man inte ens tycker att det är värt att gå på bolagsstämman. Att samtidigt säga att på den extra bolagsstämman fick man minsann fantastiskt fin information men på den ordinarie fanns det ingen anledning att gå klingar lite konstigt för mig. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att orsaken är att man vill dölja att man egentligen vill lämna ett hål i SJ:s räkenskaper som omöjliggör fortsatt järnvägstrafik.

Prot. 2002/03:121

12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

Anf. 112 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Som näringsministern sade har vi ett läge med ett konkurshot mot svenska folkets järnväg. Ibland säger man svenska folkets älskade järnväg. Denna älskade järnväg har satts under debatt, och det med rätta. Därför är det ganska intressant att lyssna på näringsministerns allvarsamma ton som ägare till det statliga bolaget. Jag uppskattar den kritiken.

Man måste dock fundera över näringsministerns optimism när det gäller den svenska järnvägens framtid. Vi är nu på väg att fatta ett beslut här i riksdagen om att svenska folket ska tillföra kapital till svenska folkets egen järnväg. Eftersom vi inte har underlag och material så att vi kan analysera om detta är rätt väg att gå är min fråga till näringsministern: Kan näringsministern ta ansvar för att denna ytterligare kapitaltillförsel från svenska folket till svenska folkets järnväg är tillräcklig så att denna älskade järnväg inte återkommer och önskar ytterligare kapitaltillförsel med tanke på den framtidsbild som näringsministern hade förhoppningar om?

Anf. 113 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Förlåt, Åsa Torstensson, men jag förstår inte riktigt. Har ni inte materialet? Jag tyckte just att jag fick höra att allt material hade tvingats fram från motvilliga departementstjänstemän som hade en hemlighetskultur men att ni till slut hade vunnit och fått materialet. Har ni inte materialet? Har inte Centerpartiets ledamöter i näringsutskottet fått tillgång till det och varit med på de möten som har varit? Det förvånar mig.

Jag vet att ingen enda centerpartist var på någon enda bolagsstämma; så långt har jag förstått den information som Mikael Odenberg så tydligt lämnade med sin namnuppräknings. I så fall kanske vi ska ta en ny kontakt och gå igenom detta.

Min bedömning av sakfrågan, om vi nu ska diskutera den och inte bara procedurfrågan, är att det belopp som vi nu diskuterar krävs för att uppväga de tidigare brister som har varit. Man överskattade tillgångarna och det egna kapitalet när man satte upp balansräkningen vid bolagiseringen. Man har inte haft tillräcklig kontroll. Vi har anledning som ägare att vara självkritiska. Bolaget har inte skött sin uppgift. Revisorerna har inte varit tillräckligt på alerten. Vi är många som har anledning till självkritik.

Min bedömning är dock att detta är en framtidsinriktad, expansiv verksamhet som har goda förutsättningar. Jag ser inget skäl till att vi ska behöva komma tillbaka med mer. Om detta bolag för expansion på grund av ökad konkurrenskraft och fler kunder vill investera sig framåt och stärka sin konkurrenskraft får det väl komma som andra bolag, lägga fram sitt fall och säga: Vi behöver så och så mycket pengar för att kunna göra det och det, vilket skulle leda till god lönsamhet på ena eller andra sättet. Då får vi väga det mot andra behov. Men några nya sådana här brandkårsutryckningar, som det här är fråga om, ska inte behöva komma i fråga. Detta är inte den typen av verksamhet.

Jag är rätt övertygad om att vi här, till skillnad från i andra krisbolag, har både en bra marknadsutveckling och ett bolag i goda händer med god ekonomisk kontroll. Den kombinationen är slagkraftig.

Anf. 114 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Det hör ju till saken att näringsministern vet vad det är för material som denna riksdag har att hantera och ta ställning till. Det material som regeringen skickat över till riksdagen via en proposition är ett material som har remisshanterats enbart av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Inga andra myndigheter eller intressenter har getts möjlighet att remisshantera något material. Det är det arbetssätt som den socialdemokratiska regeringen nu använder sig av.

Jag tackar för detta svar, men jag har en följdfråga. Vi har ju haft en diskussion om statsstöden, och ministern har svarat att han inte ser några problem med detta. Min följdfråga blir då, med anledning av denna beskrivning av kapitaltillförseln, om det också är ministrarnas åsikt att kapitaltillförseln till SJ inte på något sätt påverkar konkurrenssituationen gentemot andra aktörer.

Anf. 115 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Förlåt, men det är klart att det skulle påverka konkurrenssituationen om SJ lades ned, framför allt konkurrenssituationen gentemot bilen och bussen, vägtrafiken, och flyget, alltså den mer miljöstörande delen av transportsystemet. Det är väl alldeles självklart.

Det är dock inte det prövningen handlar om. Prövningen gäller om detta är ett snedvridande statsstöd eller om det är en normal ägares normala hantering av sitt bolag. EU:s regler är ju tydliga i sin avsikt och sin ambition: Den som äger ett bolag och vill investera i detta ska inte behandlas annorlunda om man är statlig än om man är privat. Däremot gäller det att se till att det inte är en förtäckt subvention som snedvrider genom subventionselementet. Men man kan inte samtidigt få kritik för att det är en statssubvention och för att man har för höga avkastningskrav.

Vi är ganska trygga i vår bedömning, men det *är* en bedömning. Vi har också vetat hela tiden att denna fråga skulle bli föremål för kommissionens prövning. Det var ju ingen hemlighet. Det var lätt att förutse att denna fråga skulle anmälas av konkurrenter och andra. Nu har kommissionen satt i gång. Man har börjat arbeta med informationsinsamling och kommer att växla upp sitt analytiska arbete när det är klart. Vi har en kontinuerlig underhandsmässig kontakt som snart kommer att omsättas i formella diskussioner. Låt oss se hur dessa kommer att arta sig.

Vi har gjort mycket noggranna bedömningar och kommit fram till att det vi nu gör är – som jag tydligt sade i mitt inledningsanförande – i linje med vad varje långsiktig och ansvarsfull ägare skulle göra i den här situationen. Vi har en växande efterfrågan, vi har stark investering i bannätet och vi har starka kommersiella förutsättningar. En investering i detta är en affärsmässigt lönsam sak som vi gärna vill göra.

Om det ska vara en privat ägare eller inte är en annan fråga som vi får diskutera i det trafikpolitiska sammanhanget. Där kommer den att ventileras, och där får vi se vad som händer. Men då är det ett annat tempo än för det vi diskuterar nu, som måste vara klart före mitten av september.

Anf. 116 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! För det första har jag något att säga angående riksdagsledamöters närvaro på bolagsstämma. Jag förstår att näringsministern är mycket upptagen av denna viktiga fråga och kanske ligger vaken om

Prot. 2002/03:121

12 juni

*Åtgärder för att
stärka den finansiella
ställningen i SJ AB*

nätterna fortfarande. Eftersom det har varit förväxlingar vid ett flertal tillfällen förstår jag också att näringsministern inte nöjer sig med den ursäkt som jag gav ute i kammaren, att jag förväxlade det senast, och därför ger jag gärna den ursäkten offentligt och hoppas därmed att näringsministern kan sova bättre om nätterna och att detta inte vållar några problem i framtiden utan att vi har den saken uppgjord och klarlagd.

För det andra tycker jag att det är beklämmande att inte Sveriges näringsminister här i dag faktiskt kan ge ett besked om att man kommer att göra en notifiering till EU-kommissionen, vilket de tydligt har påtalat att de förutser att regeringen gör. Jag tycker att det är än mer beklämmande, för att inte säga obegripligt, att inte detta gjordes i ett tidigt skede när man började diskutera den här finansieringsformen.

Vi har som sagt var en annan finansieringsform för att lösa SJ:s kris. Gå hem och titta noga på den i vår motion en gång till! Det tyder inte på någon öppenhet att vi inte kan få ett besked när frågan är aktuell, när det är det som beslutet handlar om i dag.

För det tredje handlar det om att tillämpa regler och sekretess, att hemligstämpla utan måtta. KU kommer att pröva om det har skett precis enligt det regelverk som finns eller om det har skett en överdriven hemligstämpling. Det kommer vi uppenbarligen att få klarhet i.

Men jag tror att det för framtiden är jätteviktigt att vi hittar former för att hantera frågor kring de statliga bolagen som fungerar mellan regering och riksdag. I vår motion angående redogörelse för företag med statligt ägande, som vi i dag lämnat in, har vi föreslagit att regeringen tillsammans med riksdagens partier ska ta fram former och ett underlag för hur vi bereder och hanterar ärenden, för i dag fungerar det inte på ett bra sätt.

Leif Pagrotsky beskrev en ljusnande framtid för SJ. Det finns lite ohälsoproblematik både i SJ och i andra statliga bolag att ta sig an. Jag vill gärna överlämna motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 9 §.)

*Vissa ägarfrågor m.m.
rörande AB Svensk
Exportkredit*

8 § Vissa ägarfrågor m.m. rörande AB Svensk Exportkredit

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2002/03:NU14

Vissa ägarfrågor m.m. rörande AB Svensk Exportkredit (prop. 2002/03:142).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast en bordläggning.

Anf. 117 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Jag avser att fatta mig mycket kort i detta ärende. Jag vill bara konstatera att det naturligtvis finns en parallell mellan propositionen om Svensk Exportkredit och den proposition som vi nyss har diskuterat om SJ, nämligen att man även i det här ärendet hanterar miljardbelopp på helt oredovisade grunder. I det här ärendet har vi två sidor

propositionstext utan något egentligt beslutsunderlag, utan några skisserade handlingsalternativ, konsekvensanalyser eller värderingsfrågor.

Prot. 2002/03:121
12 juni

Vi har dock på egen hand, tycker vi, kunnat inhämta det beslutsunderlag som behövs för att vi ska kunna ta ställning till förslaget i sak. Vi har inhämtat det beslutsunderlaget genom underhandskontakter med Svensk Exportkredit AB och med statens förhandlingsman. Vår slutsats har blivit att den värdering som man i den här affären har gjort av de ABB-aktier i Svensk Exportkredit AB som genom affären ska övergå till staten är rimlig. Vi har också gjort bedömningen att Svensk Exportkredits framtida kreditvärdighet och ställning på marknaden tryggas med den uppgörelse som regeringen har föreslagit. Därför kan vi godta förslaget.

Som en randanmärkning kan jag möjligen säga att den konstruktion man här har valt ter sig både innovativ och egendomlig. Det är inte så att staten bara rakt av köper ABB:s aktier, utan överlåtelsen sker till priset 1 kr. Sedan gör man en riktad utdelning i Svensk Exportkredit på 1,24 miljarder till ABB.

Det är ganska uppenbart varför man har valt den här innovativa konstruktionen. Det uppenbara skälet är att då påverkas inte statens utgiftstak. Vi befinner oss ju i en situation där regeringen undan för undan har tummat alltmer på budgeteringsmarginalerna. Man har ianspråktagit budgeteringsmarginalerna för ofinansierade reformer. Därför tvingas man i återkommande förslag till olika varianter av budgettricksande, där man förvandlar utgifter i statsbudgeten till inkomstminskningar eller där man, som vid riksdagens beslut i går, inrättar ett särskilt slags koncernkonto i Riksgäldskontoret där man ska kunna flytta pengar mellan olika statliga företag.

Nu uppfattar vi konstruktionen i det här ärendet mest som ett uttryck för den bristande handlingsfrihet som regeringen har till följd av de små budgeteringsmarginalerna och inte som ett uttryck för ett uppsåtligt kringgående av budgetlagens regler. Därför har vi, även om det har varit med viss tvekan, varit beredda att acceptera förslaget också i den delen.

Däremot står vi givetvis kvar vid vår kritik mot beslutsunderlaget i ärendet, och därför yrkar jag också bifall till reservation 1 i utskottets betänkande.

Anf. 118 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Jag ska börja med att uttala Folkpartiets stöd för det här bolagets verksamhet, så att inget missförstånd råder om den saken.

Vi i Folkpartiet motsätter oss inte att regeringen löser ut den aktuella partnern, som i det här fallet är ABB. Men vi vänder oss kraftfullt mot de metoder som regeringen väljer. I stället för att staten på ett normalt sätt löser in ABB:s aktier väljer man en metod vars huvudsakliga syfte inte kan uppfattas på annat sätt än att man kringgår det statliga utgiftstaket.

Upplägget är att staten köper ABB:s aktier för 1 kr. I stället sker den reella betalningen genom att Svensk Exportkredit ger en riktad utdelning till ABB om 1 240 miljoner kronor, alltså 1,2 miljarder. För att kunna göra detta utan att äventyra den egna kapitalbasen måste Svensk Exportkredit ta upp ett evigt förlagslån. Regeringen ska verka för att Svensk Exportkredits utdelning till ägaren staten blir låg så att SEK:s kapitalbas stärks av denna anledning.

Herr talman! Denna mycket märkliga hantering tror vi har konstruerats bara därför att regeringen inte har tillräckliga budgeteringsmargina-

ler i statsbudgeten. Det är i sig förkastligt att regeringen inte har budgetmarginaler för att kunna klara oförutsedda och snabbt uppkomna situationer. Till bilden hör dessutom att det inte ens handlar om en oförutsedd händelse. Regeringen har fört diskussionen med ABB under en längre tid, snart ett år, och kunde därför i god tid ha lagt fram förslag som klarat de erforderliga marginalerna.

Med den metod som regeringen vill använda tar man ytterligare ett steg mot att underminera riksdagens budgetprocess. I stället för att öppet finansiera en utgift via statsbudgeten och skaffa tillräckliga marginaler för detta låter man ett statligt bolag låna upp beloppen på marknaden. Regeringen har vid tidigare tillfällen använt denna metod som innebär ett kringgående av systemet med utgiftstak på ett sätt som enligt vår mening klart bryter mot budgetlagens själva anda.

Herr talman! Regeringens förslag måste enligt vår mening avvisas, och regeringen bör därför snarast återkomma med ett förslag som inte underminerar vår budgetprocess. Vi vill framföra stark kritik mot det sätt på vilket regeringen har handlagt denna fråga, där man genom att begära en mycket kort motionstid kraftigt försvårat för oss i riksdagen att ordentligt analysera ärendet.

Herr talman! Det är ett dåligt underlag, i stort sett en sida. Alternativa handlingsvägar saknas. Konsekvensanalyser och beskrivningar saknas likaväl. En oerhörd brådska har föregått detta ärende. Man har förhandlat i nästan ett år, så man borde ha kunnat förutse i tid att denna situation skulle uppkomma. Nu nås vi också av uppgiften att den sista juni inte var den absoluta deadline som vi under utskottets behandling har fått uppgift om. Enligt vår mening bryter man dessutom mot budgetlagens anda. Ett eget ägartillskott hade varit starkare än det eviga förlagslån som man nu tvingas ta upp.

Fru talman! Jag vill inte ytterligare förlänga den här debatten utan nöjer mig med att yrka bifall till reservation 2.

Anf. 119 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Regeringens nonchalans mot riksdagen ökar för varje ärende rörande de statliga bolagen som vi har att hantera här i kammaren. Propositionen om Svensk Exportkredits övertagande av ABB:s aktier är också undermålig – knappa sex sidor – och den saknar liksom SJ-propositionen de konsekvensanalyser som behövs för att riksdagen ska kunna bedöma riktigheten och ändamålsenligheten i regeringens förslag.

Rekommendationerna i Statsrådsberedningens egen handbok för vad en proposition ska innehålla ligger inte i närheten av det som regeringen presterar i sina propositioner om statliga bolag. Ovanpå detta begär man i det här fallet att riksdagen ska klara sig med en enda dags motionstid. När vi kristdemokrater ifrågasatte detta och ville ha förlängd motionstid hotades det från näringsministern: Vi vill ha enighet om proceduren, annars stoppas köpet. Vill ni riskera att försämra Svensk Exportkredits rating?

Där har vi det igen – uttalade hot med innebörden att alla måste tycka och tänka lika. Frågan ligger nära till hands om hur det går till när en demokrati urgröps. Var går gränslinjen? Märker någon exakt när den överträds? Regeringen flyttar alltmer makt från riksdagen till Regerings-

Prot. 2002/03:121

12 juni

*Vissa ägarfrågor m.m.
rörande AB Svensk
Exportkredit*

kansliet, tvärtemot regeringsformens bestämmelser om Sveriges styresskick.

Fru talman! Jag känner mig som riksdagsledamot otroligt kränkt av regeringens sätt att behandla oppositionen. Möjligtvis behandlar regeringen sina egna partikamrater och stödpartier likadant. Om ni accepterar det medverkar ni också till att demokratin förflackas.

Till slut blev det två dagars motionstid. Det är ett beslut som inte ändrar mycket i sak eller tidsutdräkt men som ändå blir en markering mot en regering som enbart vill ha riksdagen som fogligt transportkompani – en regering som inte tror att riksdagen har någon kompetens som kan tillföra något, som inte är beredd att lyssna på goda förslag utan i stället låter självgodhet frodas i Regeringskansliet.

Fru talman! Vi kristdemokrater är mycket tveksamma till affärssuppgörelsen. Vi säger, för att travestera biskop Brask: Härtill känner vi oss nödda och tvungna.

Vi har som parti ambitionen att delta aktivt med goda och utvecklande förslag. Det är en av anledningarna till att vi har djupdykt i de statliga bolagens verksamhet och haft alternativa förslag till lösningar. Vi måste få till stånd en annan ordning när det gäller hanteringen av de statliga bolagen, och vi har lagt fram förslag om det i en motion som vi har lämnat in till riksdagen i dag.

Vi anser inte att staten ska fortsätta att vara helägare i AB Svensk Exportkredit. Det är positivt att få in en extern ägare framåt i tiden, liksom det har varit framgångsrikt de senaste 40 åren. Svenska staten är Sveriges största företagsägare med ett sextiototal bolag som omsätter 340 miljarder och har ca 200 000 anställda. Vi menar att staten som ägare för en stor och viktig verksamhet inte ska vara en ägare av det storleksformatet. Man måste också i sitt ägande agera föredöme på marknaden. Tyvärr saknas en gemensam värdegrund eller etisk policy för de statliga bolagen.

Fru talman! I just det här fallet aktualiseras ett antal etiska spörsmål.

För det första introducerar regeringen ett helt nytt sätt att kringgå budgetlagen för att finansiera utgifterna under utgiftstaket. Köpet betalas med Svensk Exportkredits eget kapital.

För det andra är själva finansieringsmetoden tveksam. Köpet finansieras genom att Svensk Exportkredit ger en riktad utdelning om 1 240 miljoner till ABB. På så sätt är det det bolag som säljs som betalar köpet.

För det tredje har riktade utdelningar länge betraktats med viss skepsis i svensk bolagsrätt och skattelagstiftning. Bolagsordningen stadgar att alla aktier medger samma rätt till utdelning. Det har också varit lagstiftarens mening. Trots detta använder regeringen sig nu av den tveksamma metoden att ge utdelning bara till vissa aktieägare. Vi tycker att det är viktigt att regeringen spelar efter de regler som riksdagen faktiskt har beslutat om.

Fru talman! För att inte förlänga debatten ytterligare vill jag nu yrka bifall till vår reservation nr 4, men vi står självfallet bakom samtliga reservationer.

Anf. 120 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Ja, nu står vi här igen med en proposition vars beredning och underlag är under all kritik, bristfälligt och undermåligt.

Nu gäller det en tvådagarshantering av ärendet, godkännande av statens förvärvande av ABB:s samtliga aktier i AB Svensk Exportkredit.

Fru talman! Vilka möjligheter har riksdagen att avgöra om regeringens förslag, som kommer nästan fem över tolv, är just rätt förslag till beslut? Och med vilket ansvar kan riksdagen nu ta ansvar för detta beslut? Var finns underlaget som gjort att regeringen valt just denna lösning, och varför har man avvisat andra lösningar?

Fru talman! Det enda som åtminstone säkert framgår av propositionen sådan den är uppbyggd och sådant ärendet är upplagt är att ett avslag på propositionen är näst intill omöjligt om man inte vill försätta svenskt näringsliv i extrema svårigheter. Detta faktum ställs riksdagen inför.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1, men med anledning av den brist på alternativa ställningstaganden som redovisas i ärendet ställer sig Centerpartiet bakom den ekonomiska lösning som presenterats när det gäller förvärvet av ABB:s aktier i AB Svensk Exportkredit.

Den fortsatta ägarstrukturen inom SEK är en del av trovärdigheten, nu när det blir ett hundraprocentigt ägt bolag. Jag vill här understryka det som står i utskottets beslut: Det är i sig inget självändamål att staten alltid ska äga 100 % av aktierna i AB Svensk Exportkredit, och det är utskottets bedömning att det hade varit till gagn för bolaget med en kompletterande ägarpart från näringslivet, vilket också Centerpartiet har betonat i sin motion.

Anf. 121 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Den svenska ekonomin baseras till stor del på vår framgångsrika export. Den står för nästan hälften av vår bruttonationalprodukt. I verksamheten att främja vår export har aktiebolaget Svensk Exportkredit varit oerhört viktigt. Det har nu verkat i 40 år och har haft som uppgift att stärka den svenska exportindustrins konkurrenskraft.

Svensk Exportkredit har tillgodosett företagens finansieringsbehov och på det sättet bidragit till att skapa förutsättningar för den svenska exportens tillväxt på den internationella marknaden. Vidare medverkar SEK också i finansieringar av infrastrukturprojekt som ger förbättrade förutsättningar för företagande och tillväxt.

Det ärende som vi i dag behandlar handlar om ändrade ägarförhållanden i Svensk Exportkredit. I dag uppgår statens ägarengagemang till 64,65 % av aktiekapitalet. Resterande del ägs av ABB. ABB förvärvade sin andel av aktierna i SEK år 2000 i samband med att några större svenska affärsbanker avvecklade sitt ägande. ABB har sedan dess bidragit aktivt och konstruktivt till utvecklingen av Svensk Exportkredit.

Att vi står här i dag är föranlett av att ABB önskar avyttra sitt aktieinnehav. Det är inte staten som har bråttom – det är ABB. För att inte riskera att SEK:s verksamhet påverkas negativt av avvecklingen av ABB:s aktier har man ansett att den mest ändamålsenliga lösningen är att staten förvärvar dessa aktier och tar det fulla ägaransvaret för SEK.

Förhandlingar har därför förts mellan staten och bolaget med resultatet att ABB:s aktieinnehav överläts till staten mot en köpeskilling på 1 kr.

Som ett led i uppgörelsen om aktieöverlåtelsen har det även träffats ett avtal mellan staten, ABB och SEK om en riktad utdelning från SEK till ABB som vederlag för överlåtelsen. Utdelningen ska enligt avtalet uppgå till 1,2 miljarder kronor.

Den riktade utdelningen till ABB innebär att SEK:s eget kapital minskar. Som ett led i uppgörelsen kommer SEK därför att ta upp ett evigt förlagslån för att därigenom stärka företagets kapitalbas. Ett villkor i det nämnda trepartsavtalet är att denna upplåning kan ske till villkor som bevarar SEK:s ställning och förmåga att verka på marknaden och inte påverkar och äventyrar bolagets resultat.

I den här uppgörelsen ingår också att statens garantiåtagande ökas till 600 miljoner kronor.

Det här förslaget innebär att staten tills vidare blir ensam ägare i SEK. Som ensam ägare avser regeringen att verka för att bolaget under de närmaste åren visar återhållsamhet i fråga om aktieutdelningar för att företaget ska kunna stärka sin kapitalbas och därmed konsolidera sin verksamhet.

Hanteringen av ärendet har diskuterats. Jag vill därför understryka att detta är ett extraordinärt ärende där affärsvärldens krav på snabbt tempo ska kombineras med politikens krav på beredning och demokratiskt inflytande. Det är lyckosamt att det har gått att förena dessa villkor så att affären blir av. Affären hade inte kunnat avslutas tidigare, och den ordinarie bolagsstämman ska hållas före den 30 juni. Försinkningar hade inneburit att SEK:s rating hade fallit och att det hade blivit dyrare att låna pengar utomlands, något som skulle påverka den svenska exportindustrin kraftigt.

Jag vill därför tacka alla partier för att de har gjort det möjligt att korta ned motionstiden till två dagar, något som var nödvändigt för att affären skulle komma till stånd.

Att staten nu går in och tar över ABB:s aktier har gjort att det skapas lugn och klarhet kring ägarbild, något som är av väldigt stor vikt för SEK. Men att staten ska vara ensam ägare till SEK är självklart inget självändamål. Om en seriös och lämplig partner visar intresse kommer självklart en lösning om breddat ägande framöver att diskuteras.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 122 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! När detta ärende hastigt kom upp på bordet tyckte i alla fall vi efter en ganska snabb genomgång att det var ett ganska enkelt och självklart ärende.

ABB vill sälja sin aktiepost i Svensk Exportkredit, och det fanns ingen privat köpare som var villig att just nu gå in och ta över denna aktiepost utan staten får bli hel ägare av SEK.

Man tycker att det därmed borde vara klart och att alla skulle vara ense om att det finns saker som eventuellt kunde ha gått en bättre väg men att detta är självklart. Men så är det inte.

I alla fall Folkpartiet är berett att riskera en försämrad rating i Svensk Exportkredit. Och liksom övriga borgerliga partier har Folkpartiet synpunkter på huruvida detta ligger inom budgetlagens anda. Jag undrar:

Tycker Folkpartiet att man ska vänta tills budgeten medger att man gör ett direktköp den vanliga vägen, eller finns det någon annan möjlighet?

Jag tycker att det moderata agerandet är lite hedrande. Moderaterna konstaterar visserligen också att budgetmarginalen är för liten, och det kan man ju tycka. Men frågan är om man ska ha budgetmarginaler som tar hänsyn till situationer där privata företag får ekonomiska problem. Kan vi ha budgetmarginaler som tar sådan hänsyn i alla stycken? Är det då inte till och med så att gårdagens beslut om att se till att de statliga företagens överkapitalisering kan användas på ett effektivt sätt inom den statliga företagssektorn är ganska bra och borde utvecklas ytterligare, alltså att vi kan sköta våra statliga företag lika effektivt som om det skulle vara Wallenberg som skötte dem, eller ska vi se till att vara så krångliga som möjligt så att det försvårar för den statliga företagsamheten?

Fru talman! Även i detta ärende gäller den allvarligaste och hårdaste kritiken det bristfälliga beslutsunderlaget. Men man kan undra hur det skulle ha kunnat vara så mycket mer utförligt. Jag kan hålla med om att det naturligtvis hade varit bra att ha siffrorna i den moderata motionen från början. Men man kan också fråga efter dessa siffror.

Däremot kan jag hålla med om att man naturligtvis kan tycka att regeringen borde ha förstått att detta ärende skulle gå till riksdagen och att det var nödvändigt. Det kan man naturligtvis tycka inte är så särskilt bra. Men det behöver ändå inte ta sig sådana starka uttryck som när Maria Larsson säger att demokratin förflackas och urgröps. Jag tänker på att man ska vara lite försiktig med starka ord. Vilka ord ska man annars använda den dagen som det verkligen händer någonting och man verkligen har anledning att ta i ordentligt?

Detta är en helt självklar affär som vi måste genomföra och som dessutom det privata bolaget ABB vill att vi ska genomföra. Då vore det ganska förskräckligt om vi av olika formella anledningar skulle skjuta detta i sank.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 123 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Svensk Exportkredit fyller en funktion som Miljöpartiet kan stödja. Svensk export är viktig för landet. Miljöpartiet vill dock självklart poängtera att etiska och miljömässiga hänsyn ska vara viktiga i svensk export och särskilt när staten på något sätt är inblandad. Detta kommer vi att återkomma till.

Det hade självklart varit positivt att få en fylligare bakgrundsbeskrivning till detta ärende och en analys av alternativa tillvägagångssätt. Men det har inte varit möjligt av bland annat tidsskäl. En viktig orsak till tidsbristen var som bekant att ABB i det längsta har försökt hitta en privat intressent som skulle ta över deras andel. Tyvärr lyckades man inte med detta. Därför har vi fått den här lösningen, och därför blev det så här sent.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Vissa ägarfrågor m.m.
rörande AB Svensk
Exportkredit*

Föredrogs
sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2002/03:UFöU2
Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Demokratiska republiken
Kongo (prop. 2002/03:143).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 124 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till Folkpartiets reservation om att Sverige ska förhandla fram ett långsiktigt bidrag till MONUC från svensk sida samt, i avvaktan på sådana förhandlingar och riksdagens ställningstagande, förlänga tiden för det svenska bidraget till snabbinsatsstyrkan.

Kongo har under de senaste åren varit spelplats för en väpnad konflikt med många inblandade länder. Angola, Zimbabwe, Rwanda, Uganda och Namibia har deltagit, liksom inhemska rebellrörelser. Cirka tre och en halv miljon människor beräknas ha fått sätta livet till. Det är en mänsklig katastrof som, tyvärr, inte är den första i Kongos historia.

Det mångåriga storkriget i Kongo-Kinshasa har, efter det att flera fredsavtal ingåtts, upphört i stora delar av landet. Fredsprocessen befinner sig dock i ett mycket känsligt läge. Oroligheterna har blossat upp på nytt i den nordöstra Ituriregionen runt staden Bunia där 80 % av invånarna har flytt.

I denna östra del av landet har all infrastruktur – såsom skolor, elektricitet och sjukvård – praktiskt taget upphört att fungera. Nästan dagligen får vi rapporter om våldtäkter och svåra övergrepp på civila. Milissoldater våldtar kvinnor efter behag och stjälar vad de vill. 50 000 människor uppges ha dödats i området, och en halv miljon människor har tvingats på flykt sedan 1999. FN:s generalsekreterare Kofi Annan har varnat för att risken finns att de etniska striderna i Bunia kan slå över i folkmord liknande det i Rwanda 1994.

Den eskalerande våldsspiralen i östra Kongo och regionstaden Bunia är ett hot mot civilbefolkningen. Den är ett hot mot den politiska stabiliseringen i landet och hindrar FN:s fredsbevarande styrka MONUC, som redan finns där men som alltså hindras från att utföra sitt uppdrag.

Det är därför mycket positivt att EU med en FN-resolution i ryggen nu skickar en snabbinsatsstyrka under fransk ledning. Folkpartiet ställer sig helt bakom regeringens förslag om att Sverige ska bidra med högst 100 personer till denna snabbinsatsstyrka. EU-styrkans uppgift är att bidra till att stabilisera säkerhetsläget, förbättra den humanitära situationen och skydda internflyktingar. Uppdraget är mycket svårt och mycket farligt. Det instabila och oförutsägbara militära läget innebär att risken är reell att de svenska soldaterna blir engagerade i direkta stridigheter.

EU-styrkan kommer att vara på plats enbart till den 1 september. Syftet med den tidsbegränsade insatsen från EU:s sida är att skapa möjligheter för FN att förstärka MONUC:s närvaro i Bunia senast i mitten av augusti.

För att få slut på den långvariga och blodiga konflikten behövs det troligen en långvarig insats från världssamfundets sida i Kongo. Men när FN:s generalsekreterare under de senaste åren försökt få länder att ställa upp med fredsbevarande trupp till landet har det varit mycket svårt. Likaså är det nu oklart hur det går med den nödvändiga förstärkningen av FN-styrkan i Bunia. Den kommer att behövas när EU-styrkan lämnar landet.

EU:s engagemang har tidigare tyvärr mest varit inriktat på Balkan och Afghanistan. Vi i Folkpartiet menar att världssamfundet har en lika stor moralisk förpliktelse att ställa upp för civilbefolkningen och att bistå vid konflikter på den afrikanska kontinenten. Det är inte bara säkerheten i Ituriregionen som står på spel, utan hela den politiska situationen i Kongo är i ett fragilt skede.

EU-styrkan avslutar sitt uppdrag den 1 september. Det ingår i EU:s förutsättningar att styrkan dras tillbaka även om FN:s nödvändiga styrketillväxt inte är avslutad. Därmed föreligger en stor risk att ett säkerhetsvakuum uppstår mellan det att den EU-ledda styrkan lämnar området och att en förstärkt FN-insats anländer.

Mot den bakgrund som jag skisserat för er anser Folkpartiet att regeringen borde ha föreslagit även ett långsiktigt svenskt engagemang i den kongolesiska fredsprocessen, särskilt som FN:s generalsekreterare vill förstärka MONUC, FN-styrkan, i Bunia från mitten av augusti.

FN:s fredsbevarande operation MONUC har fredsbevarande uppgifter – att på frivillig basis få milisgrupper att gå med på avvapning, demobilisering och reintegrering i samhället. MONUC har också, om behov uppstår, ett fredsframtvingande mandat att skydda civilbefolkningen enligt kapitel VII i FN:s stadga. MONUC:s närvaro och verksamhet är en förutsättning för att humanitärt bistånd kan distribueras i området.

Folkpartiet menar att Sverige bör förhandla med FN om ett mer långsiktigt svenskt bidrag till MONUC i Bunia. I avvaktan på sådana förhandlingar och riksdagens ställningstagande bör tiden för det svenska bidraget till snabbinsatsstyrkan, menar Folkpartiet, förlängas med upp till fyra månader så att man efter den 1 september fortfarande kan vara närvarande och ingå i MONUC.

Utskottet öppnar i sin skrivning dörren för att tiden för svenskarnas närvaro trots allt kan förlängas efter den 1 september, och det är bra. Men styrkan kan trots allt vara i Kongo bara i högst fyra månader. Därefter måste styrkan lämna Kongo. MONUC behöver då vara på plats för att situationen i Bunia inte åter ska kollapsa.

FN har haft svårt att få länder att ställa upp. Folkpartiet vill därför att regeringen ska förhandla med FN om att vi ska ställa upp och stärka MONUC i Bunia så som FN behöver.

Världssamfundet visar nu tecken på att börja ställa upp för Kongo. Sverige har på ett bra sätt plöjt väg för det europeiska engagemanget genom att som första land för en vecka sedan skicka ned trupp till FN-styrkan i en annan del av landet. EU:s snabbinsatsstyrka är ytterligare ett tecken på ett begynnande europeiskt engagemang. Men styrkan åker hem den 1 september. Risker är stor att FN inte får in truppbidrag i tid för att undvika ett nytt säkerhetsvakuum i Bunia. Sverige kan ploga vägen också för ett långsiktigt engagemang från Europas sida efter den 1 september i Bunia.

Vi beklagar att utskottet inte vill ställa upp på detta eftersom det är en viktig signal till Afrikas länder. Vi visar att vi är beredda att solidariskt ställa upp på fredsfrämjande och fredsframtvängande insatser även för folken på denna kontinent.

Vi välkomnar regeringens förslag men hade velat se mer.

Anf. 125 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Som riksmötets sista beslut är det ett svårt och farligt beslut som riksdagen i dag fattar så tillvida att vi har bestämt oss för att vi vill delta i en EU-ledd insatsstyrka i Demokratiska republiken Kongo. Det är, som sagt, ett svårt beslut att fatta därför att det är ett farligt uppdrag som vi sänder våra svenska soldater till.

Jag är stolt över att Sverige har dugliga soldater som är beredda att utföra ett farligt uppdrag i fredens tjänst. Jag är också glad över att en enig riksdag i dag fattar beslut om att bistå fredsprocessen i Kongo. Det är ett farligt uppdrag, men passivitet är inget alternativ.

Svenska soldater kan komma att förolyckas i sin insats för freden. De kan också komma att tvingas försvara sig genom att öppna eld mot beväpnade milisgrupper som kan innehålla barnsoldater. Deras uppdrag är svårt och farligt, och det är därför som vi sänder de bästa vi har.

Jag är övertygad om att den så kallade särskilda skyddsgruppen kommer att göra allt som står i dess makt för att lösa denna uppgift på bästa möjliga sätt.

I Kongo råder humanitär katastrof. Sedan inbördeskriget bröt ut 1998 har tre och en halv miljon människor mist livet. Vardagen för tiotusentals människor är massakrer, förstörda byar och systematiska våldtäkter. På senare tid har framsteg gjorts för att man ska kunna nå en efterlängtdad fred. Men den bräckliga fredsprocessen hotas nu av nya stridigheter i Ituriprovinzen i nordöstra Kongo.

Omedelbar hjälp från omvärlden är av yttersta vikt, och i dag fattar vi beslut om Sveriges deltagande.

Den 5 juni antog EU:s ministerråd FN:s förfrågan om att leda en insats under FN-mandat och en styrka på bortåt 2 000 man under fransk ledning. Dessa har, en liten del, redan sänts till Bunia, och en större trupp kommer att sändas senare. Det handlar om en akut och begränsad insats. Det är en begränsad insats i tid – den FN-resolution som har antagits anger den 1 september som sista dagen. Den är också begränsad till att handla om Bunia, det området, och att skydda flygplatsen för att på det sättet möjliggöra att sända in hjälp och stödja humanitära organisationer i området.

Vi kan inte med denna begränsade insats skapa fred i Kongo. Vi kan inte med denna insats ens upprätthålla säkerheten i denna provins. Syftet är endast att försöka åstadkomma tillräcklig stabilitet i staden Bunia så att fredsprocessen under FN-styrkan MONUC:s överinseende kan fortsätta att få hjälp i Ituriprovinzen.

Inom den europeiska unionen har arbete med att upprätta civil och militär krishanteringsförmåga pågått under flera år. Nu ser vi att en sådan styrka är ett värdefullt tillskott för det internationella samfundets totala förmåga att hantera kriser och konflikter. Det blir ett svårt uppdrag. Ituri är ett laglöst område. Beväpnade milisgrupper och beväpnade och drogade barnsoldater slåss om kontrollen. De olika grupperna stöds av olika

grannländer, och stödet och allianser skiftar från dag till dag. Grupperna spelas ut mot varandra, vilket gör läget extremt osäkert och oförutsägbart. Jag säger än en gång: Denna militära operation har risker.

Jag vill göra det tydligt till riksdagens protokoll att en enig riksdag med alla dess ledamöter vet att vi i dag tar ett beslut om att skicka svenska soldater till ett farligt uppdrag. Vi har ändå beslutat att skicka trupp till området för att vi är övertygade om att omvärlden måste visa beslutsamhet i fredsprocessen i Kongo.

Kongo är ett stort och sargat land. Sedan 1998 råder krigstillstånd mellan regeringen och milisgrupper. Som mest har åtta afrikanska stater varit involverade i kriget, vars drivkraft är politisk makt och tillgång till Kongos rika naturresurser. Att nå fred är avgörande inte bara för människorna i Kongo utan för hela regionen i Afrika.

Fredsprocessen har gjort framsteg. Ett eldupphöravtal har undertecknats. FN har kunnat påbörja arbetet med att avväpna, demobilisera och repatriera de inblandade grupperingarna. Men det återstår oerhört mycket innan vi kan börja tala om fred eller ens stabilitet i området.

Ansvar för att nå fred och demokrati i det sargade Kongo ligger hos kongoleserna själva. Det internationella samfundets uppgift är att bidra med nödvändig hjälp och nödvändigt stöd för att göra fredsprocessen möjlig.

EU:s positiva respons på generalsekreterare Kofi Annans förfrågan är glädjande, både med tanke på den akuta krisen i Kongo och med tanke på framtida insatser under FN-mandat. Vårt beslut om att sända svenska soldater till Bunia är svårt. Men det är nu EU och Sverige solidariskt måste ta sin del av ansvaret för att stoppa lidandet. Passivitet är inget alternativ.

Anf. 126 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! I denna slutspurt i riksdagen har vi att ta ställning till förslaget i det här betänkandet. Jag börjar med att yrka bifall till förslaget om svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Demokratiska republiken Kongo.

Ett svenskt deltagande i den här EU-ledda operationen är viktigt. Det är viktigt för att det visar vår vilja att stärka EU:s trovärdighet vad gäller fredsfrämjande insatser och krishanteringsförmåga. Men självklart är den övergripande uppgiften att stoppa övergreppen på civilbefolkningen och ge stöd för fredsprocessen. Det är det centrala i den uppgift som vår specialstyrka har att utföra.

Uppdraget är komplicerat och riskfyllt. Det innebär att den styrka vi skickar i väg kan komma i direkta strider med gerillaförband som uppträder irrationellt och oförutsägbart. Ligor, barnsoldater, ofta drogpåverkade, är den bild av verkligheten där nere som utskottet fått sig beskriven. Allt sammantaget innebär det en utomordentligt svår uppgift med stora risker för de pojkar och flickor som vi skickar dit ned. I genomgången med representanter för regeringen och ÖB framkom bland annat att barnsoldater användes.

Sammantaget är mitt intryck att uppdraget som sådant är mycket svårt och ställer höga krav på utbildning, erfarenhet och utrustning. Det är en styrka, om än en självklarhet, att alla partier sluter upp bakom den kom-

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Svenskt deltagande
i en EU-ledd styrka
i Demokratiska
republiken Kongo*

mande insatsen mot bakgrund av den besvärliga situation som kan komma att uppstå.

Det ärende som vi har att ta ställning till har snabbbehandlats under den här veckan. Det innebär med självklarhet att utskottet inte haft möjlighet att fördjupa sig i de olika frågeställningarna. Den redovisning av läget och förutsättningarna som regeringen tillsammans med ÖB har gjort inför utskottet tillsammans med propositionen räcker för mig för att säga ja till hela operationen. Jag gör ingen egen bedömning, utan mot bakgrund av de fakta vi fått av myndighet och regering samt att det är en EU-ledd operation som är efterfrågad och har en folkrättslig grund säger jag ja till att skicka svensk trupp till denna krishärd.

Visst finns det stora frågetecken och inte minst risker kring att skicka svenska soldater till en oroshärd av det här slaget. Men det är bra att truppens säkerhet kommer i första hand och att nödvändiga beslut som rör detta snabbt kan fattas av regeringen.

En annan frågeställning som vi inte har något svar på är ifall konflikten flyttas till något annat område än det som är preciserat, Bunia. Då blir truppen sittande i hagen utan att kunna göra något.

Vad görs då? Skickar vi en trupp dit ned, med allt vad det innebär, är det väl rimligt att om uppdragets geografiska inramning inte är verklighet i juli när truppen kommer dit ned måste ordern eller uppdragets inriktning snabbt förändras.

Fru talman! Som jag har tolkat, uppfattat och läst betänkandet är det upp till regeringen och Försvarsmakten att vidta nödvändiga åtgärder för att dra nytta av insatsen om situationen skulle förändras.

Anf. 127 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Urban Ahlin klargjorde att det är ett svårt beslut och att uppdraget är farligt. Det instämmer jag i. Av dem som sitter här är jag den som har sett det på nära håll.

Fru talman! Kristdemokraterna står bakom utskottets förslag att bifalla proposition 2002/03:143 som medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 100 personer till förfogande under en begränsad tid. Den föredragning som har varit och som vi har fått ta del av här i kammaren ligger till grund för vårt beslut. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 128 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! FN har genom en resolution beslutat sätta upp en insatsstyrka att insättas i nordöstra delen av Kongo. Sverige har blivit tillfrågat om att delta i ifrågavarande operation och har accepterat ett sådant deltagande. Jag vill för Centerpartiets del yrka bifall till förslaget i det betänkande som ligger till grund för dagens debatt.

I och med att riksdagen kommer att fatta beslut i dag innebär det att vi utsätter människor för risker innebärande att tragedier kan komma att utspelas och kanske till och med att människoliv kan gå förlorade. Detta gör vi därför att denna fredsframtvängande operation under FN-flagg är viktig.

Enligt min och Centerpartiets uppfattning hör mänskliga rättigheter, demokrati och fredsframtvängande uppdrag ihop. Det går inte att dela på

de elementen. Mänskliga rättigheter och demokratisk samhällsstyrning är som vi alla vet dessutom i sig fredsfrämjande.

I detta sammanhang tycker jag och vi i Centerpartiet att vi i Sverige måste ikläda oss vårt internationella ansvar. Fred är en av förutsättningarna för att människor i ett drabbat område ska kunna bli hjälpta på andra mer humanitära sätt så att de långsiktigt kan bygga upp sitt land, sitt område och sin del av världen.

Jag vill för att spara tid avsluta med att återigen yrka bifall till förslaget i ifrågavarande betänkande.

Anf. 129 TONE TINGSGÅRD (s):

Fru talman! Jag vill börja med att till varje del instämma i det anförande som Urban Ahlin höll.

Jag vill vidare understryka och konstatera att den stora enighet som råder inte bara i försvarsutskottet utan i hela Sveriges riksdag om vikten och nödvändigheten av att Sverige kan ställa upp i internationella operationer är en av anledningarna till att vi har kunnat genomföra den mycket snabba hanteringen av frågan.

Den snabba hanteringen gör naturligtvis att det ligger ett stort ansvar framför allt på det sammansatta utskottet som består av ledamöter från utrikes- och försvarsutskotten. Vi har försökt att förvalta det ansvaret så gott vi kan under den korta tid som stått oss till buds. Vi har försökt redogöra för det i betänkandet och också här i debatten.

Jag vill understryka att det ansvaret delar också hela riksdagen med oss när vi väl fattat detta beslut. Det är viktigt att vi kommer ihåg det den dagen som vi eventuellt får ta emot svåra och tråkiga nyheter från operationen. Det är fullt möjligt. Det är otroligt väsentligt för oss att understryka det.

Det är naturligtvis också samtidigt väldigt tillfredsställande att vi har en stark tradition och också har kommit så långt i omställningen av våra resurser inom försvaret att vi har bra människor och bra utrustning att skicka även till sådana svåra uppdrag.

Det som händer kommer man naturligtvis att följa noga. Regeringen har varit mån om att påpeka i sin proposition att den också förbehåller sig rätten att ompröva styrkans insats om situationen skulle förvärras mycket.

Jag vill stanna där. Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och lägga oss alla varmt om hjärtat, inte bara vi som är här inne i kammaren nu utan även de som så småningom kommer att vara med och fatta beslutet, att ta del av den information som trots allt finns i både propositionen och betänkandet och komma ihåg det framöver.

Anf. 130 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Var på jorden har de senaste åren tre och en halv miljon människor direkt eller indirekt dödats i krig? Var befinner sig tre miljoner på flykt? Inte ens för den internationellt intresserade kommer svaret automatiskt. Den 11 september, Kosovo, Palestina, Afghanistan och Irak – inget av dessa länder eller händelser kan visa sådana siffror, men de hade eller har all världens uppmärksamhet.

Det land som drabbats på detta sätt är Kongo-Kinshasa, landet mitt i Afrika som är fem gånger så stort som Sverige och som har över 50 mil-

Prot. 2002/03:121

12 juni

*Svenskt deltagande
i en EU-ledd styrka
i Demokratiska
republiken Kongo*

joner invånare. Kriget i Kongo med alla inblandade parter har kommit att kallas Afrikas första världskrig.

För många av er betyder Kongo en före detta belgisk koloni eller landet långt bort där Dag Hammarskjöld dog. För mig betyder Kongo mitt födelseland, släkt, vänner och mina barns ursprung.

Man kan fråga sig vad ett litet land som Sverige och en så liten styrka som vi nu bestämmer att skicka ned kan åstadkomma i ett så stort och härjat land som Kongo. Mitt svar är: mycket.

Europa har länge inte velat visa intresse för vad som händer i Kongo. Men sedan Sverige för några veckor sedan bestämde sig för att gå före och sända en styrka till Bunia har alltfler länder nu börjat visa intresse, till exempel Frankrike och Storbritannien, för att nämna några.

Den styrka som nu skickas till detta farliga uppdrag kommer inte att skapa fred i Kongo. Men den kan komma att fungera som en katalysator för vår fortsatta vilja att hjälpa. Framför allt kan Sverige med integritet kräva att fler länder engagerar sig i denna kamp för freden inte bara i Kongo utan i större delen av Afrika.

Det är alltid lättare att engagera sig i konflikter som sker i närområdet eller som drabbar människor som vi själva kan identifiera oss med. Låt mig säga: Titta på mig. Kongo är inte så långt borta som man kan tro. Kongoleser vädjar till oss att se och höra dem.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 131 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till Folkpartiets reservation.

Det är, som har sagts av många här, ett mycket allvarligt beslut som vi har att fatta. Det är förenat med faror och risker för de soldater som reser dit. Bakgrunden är naturligtvis fruktansvärd: Kanske 50 000 människor har mördats, flera miljoner är fördrivna och man kan ge ytterligare hemsk statistik från situationen i Kongo. Det är bara att instämma i och vara ödmjuk inför den beskrivning som Nyamko Sabuni just gav, som jag tyckte var det kanske viktigaste bidraget för att vi ska förstå den situation i Kongo som vi har att hantera. Det blir ju väldigt artificiellt att sitta i Sveriges riksdag i denna trygga kammare samtidigt som vi vet att inte så långt bort, som Nyamko Sabuni har visat, finns det en helt annan värld.

Folkpartiet vill gå längre i den här insatsen. Bakgrunden till det är att vi ser det lite som en investering i det beslut som man nu fattar, som vi naturligtvis är med på, men vi vill gå lite längre. Vår insats riskerar att omintetgöras om man inte fyller ut det tidsmässiga vakuum som kan uppstå när soldaterna åker hem den 1 september. Vi vill alltså vårda denna investering i säkerhet som dessa soldater bidrar till.

Nog sagt om detta. Avslutningsvis kan det vara värt att notera att under ett möte som kommer att äga rum inom några dagar i Europeiska unionen kommer ett eller flera medlemsländer att ta upp denna fråga, just utifrån Folkpartiets perspektiv, nämligen att vidga insatsen och ta upp en bredare diskussion om insatsen och vad Europeiska unionen och länder som Sverige kan göra. Som både Cecilia Wigström och Nyamko Sabuni har sagt har Sverige en viktig roll i att visa vägen och ploga för ytterligare insatser på denna kontinent.

Anf. 132 LARS OHLY (v):

Fru talman! Låt mig instämma i de beskrivningar av allvaret, både i situationen i Kongo och i det beslut som vi ska fatta, som flera talare har varit inne på. Riksdagen fattar ju många viktiga beslut, men det är sällan som de är så avgörande som dagens.

Därför är det också nödvändigt att man hanterar ett sådant beslut på ett seriöst sätt. Det är viktigt att vi tar ett gemensamt ansvar, för vi kan inte smita ifrån det. Det är endast riksdagen som har rätten att fatta den här typen av beslut, och det är riksdagen, gemensamt och kollektivt, som har att ta ansvar för besluten även om de skulle leda till tragedier eller tråkigheter.

Om det finns andra uppfattningar i sakfrågan ska de självklart komma fram. Det gör det inte. I det sammansatta utskottet har vi varit helt överens om att bifalla regeringens förslag. Om det till exempel fanns ett parti i Sveriges riksdag som ville avslå regeringens förslag skulle det vara nödvändigt att få upp det till diskussion. Det hade varit mycket tråkigt, därför att det hade visat på en oenighet kring ett av de viktigaste beslut som vi har att fatta. Nu finns inte den oenigheten.

Då lämpar sig en sådan här fråga sällsynt dåligt för partipolitisk profilering. Det är en fråga där man i stället bör eftersträva att försöka komma överens. Framför allt bör man inte försöka skapa motsättningar som inte finns. Alla partier i det sammansatta utskottet, och därmed alla partier i denna riksdag, vill bifalla regeringens förslag till åtgärd men också att detta inte är det sista Sverige gör för att förhindra att kriget eskalerar och fler människor dödas i Kongo. Alla partier anser att vi måste fortsätta agera efter att detta beslut är taget. Det finns därför inget parti som vill gå längre, som vill göra mer, utan det finns en enighet kring att detta är ett nödvändigt beslut, men tyvärr inte det sista beslutet som vi kan räkna med att Sveriges riksdag har att hantera kring den här konflikten.

Vi har tidigare i ett betänkande från utrikesutskottet behandlat Sveriges deltagande i en annan styrka, MONUC, i Kongo, där vårt bidrag är att försöka skydda en flygplats. Då fanns inga andra synpunkter. Då var vi helt överens. Då fanns inga reservationer kring att man ville gå längre eller göra mer. Jag tycker att det är olyckligt om vi i fortsättningen inte kan försöka hantera den här typen av beslut på ett ansvarsfullt och seriöst sätt som visar på den enighet som faktiskt finns. Det här blir ett gemensamt beslut från Sveriges riksdag och ett beslut som vi gemensamt tar ansvar för. Därför yrkar jag bifall till förslaget i det sammansatta utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Anf. 133 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag är förvånad att höra Lars Ohly stå i talarstolen och hylla enigheten. Lars Ohly brukar framhäva att vi var och en ska stå upp rakryggat för den politik vi vill föra. Och Folkpartiet står upp rakryggat. Jag gör det också, och jag är stolt över Folkpartiets politik.

Vi är eniga om att det är bra att skicka trupp till Kongo, men vi i Folkpartiet vill göra mer. Varför vill inte Lars Ohly göra mer? Vi vet att det är en fruktansvärd situation i Bunia. Terroriserande barnsoldater som är helt drogade och okontrollerade håller befolkningen i skräck.

Det är bra att vi nu skickar ned en snabbinsatsstyrka från EU:s sida, men det finns en stor risk, som också utskottet påtalar, att när den åker

Prot. 2002/03:121

12 juni

*Svenskt deltagande
i en EU-ledd styrka
i Demokratiska
republiken Kongo*

hem den 1 september uppstår ett nytt vakuum och ny risk för eskalation, och det vill vi från Folkpartiets sida undvika genom att säkra ett långsiktigt engagemang i Kongo från Sveriges sida.

Varför är du beredd, Lars Ohly, att stå passiv när den här risken uppenbart finns att våldet återigen eskalerar efter den 1 september?

Anf. 134 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Det finns inte någon oenighet om vikten av att vi ska kunna fortsätta och gå vidare. Det finns inte någon oenighet om vikten av att också ta flera beslut i framtiden. Det finns inte någon oenighet i synen på att detta beslut inte är tillräckligt. Det är att förfalska de diskussioner som har funnits i det sammansatta utskottet. Det är att försöka göra partipolitik av ett av de svåraste beslut som Sveriges riksdag har att fatta.

Det här är inte en studentkår, Cecilia Wigström. Det här är Sveriges riksdag. Här fattar vi ett beslut som är livsavgörande. Att eftersträva enighet där innebär inte enighet till varje pris. Jag sade också mycket tydligt: Om ni hade haft en annan uppfattning i sak hade det varit självklart att ni skulle ha motionerat och reserverat er och att vi hade tagit debatten här. Ni har ingen annan uppfattning i sak. Ändå väljer ni att markera av partipolitiska och partitaktiska skäl. Jag tycker att det visar på en utrikespolitisk omogenhet.

Anf. 135 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det är inte roligt att höra Lars Ohly, när vi diskuterar en sådan allvarlig fråga, plötsligt göra sig löjlig över studenter och hävda att det är något slags studentkårsverksamhet som jag ägnar mig åt. Det här är någonting allvarligt, och jag bestrider din uppfattning om att vi alla har en och samma vilja att ha ett långsiktigt engagemang i Kongo.

Om den viljan fanns hos utskottsmajoriteten, varför manifesterade den sig då inte i vårt betänkande där vi klart och tydligt kunde ha tagit ett beslut om att regeringen ska inleda förhandlingar med FN om ett svenskt långsiktigt engagemang i Kongo? Det står inget sådant i betänkandet, och därför har vi reserverat oss.

Vi anser från Folkpartiets sida att det är oerhört viktigt att vi tar detta steg också efter den 1 september. Vi kan inte bara gå in och göra en kort-siktig insats, utan det behövs en långvarig insats i Kongo. Vi kommer nu att skicka ned personal till Kongo. Det handlar om ett allvarligt och farligt uppdrag, och vi måste förvalta deras insatser väl. Vi kan inte riskera att allt de gjort och riskerat sina liv för tillintetgörs så fort de åker hem för att FN inte har personal.

Därför kräver vi att vi ska ställa upp, och jag förstår inte varför inte Lars Ohly också gör det.

Anf. 136 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Det är en oerhörd anklagelse mot majoriteten i det sammansatta utskottet att påstå att vi tillintetgör det arbete som styrkan kommer att utföra när den åker ned. Det är en oerhörd anklagelse mot oss som försöker fatta ett mycket svårt och allvarligt beslut.

Vi menar att det inte fanns utrymme att bifalla motionen. Det var helt enkelt inte möjligt. Motionens att-sats gick inte att bifalla efter de före-

dragningar vi hade fått. Det var inte heller så att motionen på ett avgörande sätt lade till någonting nytt.

Alla vet att regeringen kommer att hantera situationen i Kongo i internationella sammanhang även i fortsättningen. Alla vet att vi i det sammansatta utskottet, och jag är säker på att det också gäller hela riksdagen, i fullständig enighet kommer att gå vidare efter att detta beslut är fattat. Men ni äventyrar enigheten kring detta beslut för att ta partipolitiska poäng. Det är inte ett seriöst sätt att hantera en så svår fråga som den här, Cecilia Wigström!
(Applåder)

Anf. 137 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Självklart hade jag hoppats att få slippa hålla ett ytterligare anförande i denna debatt. Som jag sade tidigare har riksdagen i sitt sista ärende under detta riksmöte att fatta ett oerhört svårt beslut. Vi beslutar i dag om att skicka 100 soldater för att delta i en EU-ledd insatsstyrka i Kongo. Det är ett svårt och farligt uppdrag. Soldater kan förolyckas, och de kan hamna i situationer där de blir tvungna att öppna eld mot milisgrupper som innehåller barnsoldater.

Jag är stolt över att vi i detta beslut har en enig riksdag. Men – förlåt mig, Cecilia Wigström och Folkpartiet – det är beklämmande att när vi fattar ett av de största och viktigaste besluten på kanske 40 år, nämligen att sända soldater ut i världen på ett så svårt uppdrag som detta, då försöker ni i partipolitiskt nit vinna politiska poäng. Jag tycker att det är oerhört lågt.

Det Cecilia Wigström sagt i debatten är helt enkelt inte korrekt. Folkpartiets motion handlar om två yrkanden. Ett handlar om MONUC och den långsiktiga insatsen i Kongo. Debatten i dag handlar inte om det. Det vi behandlar i dag gäller ett beslut om att skicka soldater i en EU-ledd snabbinsatsstyrka, precis som Lars Ohly säger – och jag måste säga att det är sällan jag håller med Lars Ohly så till den milda grad som jag gör i dag.

Dessutom säger Cecilia Wigström att hon vill att snabbinsatsstyrkan även fortsatt ska finnas där för att täcka upp inför framtiden. Ja, vi har i utskottet öppnat för det för en kort period – en eller två veckor. ÖB har tydligt deklarerat för oss att den nu aktuella styrkan bara kan vara ute i fyra månader. Blir det längre än så riskerar vi både soldaters liv och den situation som är. Skam över Folkpartiet i dag!
(Applåder)

Anf. 138 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Det är beklämmande att höra Urban Ahlin anklaga mig för att vara populist när jag och Folkpartiet vill att Sverige och andra länder ska göra mer i Kongo. Det vill Kofi Annan också. Menar Urban Ahlin att Kofi Annan också är populist?

Det Folkpartiet föreslår ligger helt i linje med vår långsiktiga politik, och den står vi för. Vi vill mer än regeringen när det gäller tredje världen. Vi avsätter mer pengar till bistånd, och vi vill att försvaret i större utsträckning ska prioritera de internationella insatserna. Detta står att läsa i vår motion, och därför är det märkligt att Urban Ahlin nu verkar vara

Prot. 2002/03:121
12 juni

*Svenskt deltagande
i en EU-ledd styrka
i Demokratiska
republiken Kongo*

förvånad över att vår motion är helt i linje med vår politik. Det är inget kortsiktigt populistiskt vi gör.

Dessutom hävdar Urban Ahlin att vi är dåligt pålästa, att jag inte vet om att insatsstyrkan kommer att vara där i högst fyra månader. Det var precis det jag sade i mitt tidigare anförande, nämligen att vi kan förlänga insatsstyrkan till högst fyra månader. Tanken är givetvis att den inte ska behöva stanna kvar. Tanken är, precis som FN vill, att MONUC ska vara förstärkt med fler soldater på plats i mitten av augusti. Och det vill ni inte ställa upp på och hjälpa till med. Låt Sverige inleda förhandlingar med FN och skicka ett långsiktigt bidrag till MONUC så att vi kan hjälpa Kongos befolkning.

Anf. 139 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Sverige är det enda västeuropeiska land som deltar med trupp i MONUC-styrkan. Sverige har tydligt och klart visat att vi vill delta tillsammans med FN i Kongo för att bidra till att fredsprocessen fortsätter. Vi är det enda västeuropeiska land som är med i detta.

Cecilia Wigström påtalade i sin sista replik till Lars Ohly att hon inte var studentkårspolitiker. Detta om något bevisar väl att det är just det som det är fråga om! I politiskt nit försöker Cecilia Wigström skapa politiska poäng när 349 ledamöter i den här salen har att fatta ett oerhört svårt och allvarligt beslut om att sända 100 soldater till Kongo – den kanske svåraste insatsen på 40 år. Då väljer Cecilia Wigström att försöka spela med tolv man i fotbollslaget. Skam åt Folkpartiet!

(Applåder)

Anf. 140 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag tycker att det är skamligt av Urban Ahlin att försöka tysta oss, tysta mig, och sätta munkavle på oppositionen. Vad är det för demokratiska takter han har i sig egentligen – eller inte har i sig?

Vi står inför ett allvarligt beslut, och vi är eniga om att skicka ned en trupp. Men vi måste också inse att den personal vi skickar ned till det farliga området förtjänar att vi förvaltar deras insatser väl så att det som de nu gör inte riskerar att omintetgöras. Urban Ahlin vet mycket väl att det finns stor risk för ett maktvakuum när EU-styrkan åker hem och att vi då behöver ha FN på plats, men att FN haft svårt att få länder att ställa upp.

Det stämmer att Sverige nyligen gick i bräsch och skickade ned trupp som ska vara med i MONUC i en annan del av landet. Vi behöver dock gå i bräsch ännu mer för att se till att det finns europeiska länder som ställer upp i FN-styrkan i Bunia i höst när EU drar sig ur.

(Applåder)

Anf. 141 URBAN AHLIN (s):

Fru talman! Sverige deltar som enda västeuropeiska land i MONUC-styrkan eftersom vi är fast beslutna att stödja den mycket sköra fredsprocess som är där. I dag fattar vi beslut om att skicka 100 soldater på ett mycket svårt och allvarligt uppdrag. De soldaterna förtjänar att vi i Sveriges riksdag inte ägnar oss åt politiskt nit i den stil som Cecilia Wigström gör. I dag borde det ha varit tid för enighet i stället för kortsiktiga

politiska poäng. Folkpartiets agerande i dag lämnar en fadd eftersmak åt detta riksmöte.
(Applåder)

Prot. 2002/03:121
12 juni

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Punkt 1 (Riktlinjer för den ekonomiska politiken [avsnitten 1.1–1.3])

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

127 för res. 1

2 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 1 kd, 25 v, 10 mp

För res. 1: 47 m, 38 fp, 24 kd, 18 c

Avstod: 1 s, 1 mp

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 8 kd, 5 v, 4 c, 6 mp

Jan Emanuel Johansson (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markrats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Riktlinjer för budgetpolitiken [avsnitt 2.3])

1. utskottet

2. res. 7 (fp)

3. res. 8 (kd)

4. res. 9 (c)

Förberedande votering 1:

24 för res. 8

18 för res. 9

245 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Förberedande votering 2:

39 för res. 7

26 för res. 8

225 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

154 för utskottet

39 för res. 7

96 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 25 v, 10 mp

För res. 7: 39 fp

Avstod: 5 s, 47 m, 25 kd, 18 c, 1 mp

Frånvarande: 20 s, 8 m, 9 fp, 8 kd, 5 v, 4 c, 6 mp

Christina Axelsson och Carina Moberg (båda s) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mona Jönsson (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU22 Ändring i riksdagsordningen

Punkt 2 (Lagen [2002:1021] om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser huvudbestämmelser)

I denna punkt föreslogs ändringar såvitt avsåg huvudbestämmelser i riksdagsordningen. Av förslaget framgick att ändringarna önskades bli genomförda med ett enda beslut.

För bifall därtill krävdes, i enlighet med 8 kap. 16 § andra meningen regeringsformen, att *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften* av riksdagens ledamöter förenade sig om beslutet.

Enligt 5 kap. 3 § andra stycket riksdagsordningen skulle beslutet fattas genom omröstning med omedelbar rösträkning.

Votering:

290 för bifall till utskottets förslag till beslut

59 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja. Kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 47 m, 39 fp, 25 kd, 25 v, 18 c, 12 mp

Frånvarande: 20 s, 8 m, 9 fp, 8 kd, 5 v, 4 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU13 Åtgärder för att stärka den finansiella ställningen i SJ AB

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

162 för utskottet

128 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 1 kd, 25 v, 12 mp

För res. 1: 47 m, 39 fp, 24 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 8 m, 9 fp, 8 kd, 5 v, 4 c, 5 mp

Dan Kihlström (kd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Prot. 2002/03:121
12 juni

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Fortsatt avreglering av järnvägsmarknaden)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp, c)

3. res. 3 (kd)

Förberedande votering:

102 för res. 2

25 för res. 3

161 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

161 för utskottet

104 för res. 2

25 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 25 v, 12 mp

För res. 2: 47 m, 39 fp, 18 c

Avstod: 25 kd

Frånvarande: 20 s, 8 m, 9 fp, 8 kd, 5 v, 4 c, 5 mp

NU14 Vissa ägarfrågor m.m. rörande AB Svensk Exportkredit

Punkt 1 (Beredningsfrågor)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

161 för utskottet

129 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 25 v, 12 mp

För res. 1: 47 m, 39 fp, 25 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 8 m, 9 fp, 8 kd, 5 v, 4 c, 5 mp

Punkt 2 (Regeringens förslag)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 2 (fp)

Votering:

224 för utskottet

39 för res. 2

25 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 44 m, 8 kd, 25 v, 18 c, 5 mp

För res. 2: 39 fp

Avstod: 1 m, 17 kd, 7 mp

Frånvarande: 20 s, 10 m, 9 fp, 8 kd, 5 v, 4 c, 5 mp

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 4 (kd)

Votering:

167 för utskottet

25 för res. 4

95 avstod

62 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 25 v, 18 c, 3 mp

För res. 4: 25 kd

Avstod: 47 m, 39 fp, 9 mp

Frånvarande: 23 s, 8 m, 9 fp, 8 kd, 5 v, 4 c, 5 mp

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU2 Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Demokratiska republiken Kongo

1. utskottet

2. res. (fp)

Votering:

253 för utskottet

36 för res.

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 47 m, 2 fp, 25 kd, 25 v, 18 c, 12 mp

För res.: 36 fp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 20 s, 8 m, 9 fp, 8 kd, 5 v, 4 c, 5 mp

10 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Förslag

2002/03:RR16 Riksdagens revisorers förslag angående staten som bolagsägare

2002/03:RR19 Riksdagens revisorers förslag angående styrningen av det militära försvaret

Redogörelse

2002/03:RS2 Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 2002

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 12 juni

2002/03:1105 av *Agneta Ringman* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Lokalradions organisation

2002/03:1106 av *Martin Andreasson* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Registrering av partnerskap på ambassader

2002/03:1107 av *Carl B Hamilton* (fp) utrikesminister Anna Lindh
Situationen i Indonesien

2002/03:1108 av *Gunnar Andrén* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
Reklamskatten

2002/03:1109 av *Mats Odell* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Statens utgiftstak och god redovisningssed

2002/03:1110 av *Nyamko Sabuni* (fp) till statsrådet Berit Andnor
Miogruppens arbete

2002/03:1111 av *Niclas Lindberg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Reformering av tingsrättsorganisationen

2002/03:1112 av *Jakob Forssmed* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Fler studerande bland nämndemännen

2002/03:1113 av *Martin Andreasson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Partnerskaps- och vigselförrättare

2002/03:1114 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Behovet av vårdplatser inom psykiatri

2002/03:1115 av *Göran Persson i Simrishamn* (s) till socialminister Lars Engqvist
Mellanvårdsenheter inom den psykiatriska vården

2002/03:1116 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till socialminister Lars Engqvist
Landstingens dialysvård
2002/03:1117 av *Liselott Hagberg* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Läroplanens mål om nationella minoriteter
2002/03:1118 av *Göran Persson i Simrishamn* (s) till miljöminister Lena Sommestad
Östersjöområdets miljöskydd
2002/03:1119 av *Anita Brodén* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Djurförsök inom EU
2002/03:1120 av *Jan-Evert Rådhström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
LGF-skyltar
2002/03:1121 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Körkort i Sverige för utländska medborgare

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 september.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 juni

2002/03:1016 av *Anita Johansson* (s) till statsrådet Gunnar Lund
Bankavgifter i Norden
2002/03:1043 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Gunnar Lund
Information på Internet

den 12 juni

2002/03:1060 av *Ulla Löfgren* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Lika villkor för bemanningsföretag
2002/03:1063 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Jan O Karlsson
Individuell bedömning av flyktingar
2002/03:1091 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Jan O Karlsson
Försvunna barn från flyktingförläggningar
2002/03:1092 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Upptrappning av arbetsförmåga

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 september.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 5 §
anf. 27 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 78 (delvis),
av talmannen därefter till och med 8 § anf. 118 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 11 juni	2
MJU15 Tillsyn och sanktioner på miljörättens område, m.m.	2
5 § Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	4
Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU20	4
Anf. 1 CARIN LUNDBERG (s)	4
Anf. 2 FREDRIK REINFELDT (m)	5
Anf. 3 KARIN PILSÄTER (fp)	8
Anf. 4 MATS ODELL (kd)	11
Anf. 5 LENA EK (c)	13
Anf. 6 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	16
Anf. 7 MATS ODELL (kd) replik	19
Anf. 8 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	19
Anf. 9 MATS ODELL (kd) replik	20
Anf. 10 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	20
Anf. 11 FREDRIK REINFELDT (m) replik	21
Anf. 12 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	22
Anf. 13 FREDRIK REINFELDT (m) replik	22
Anf. 14 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	23
Anf. 15 KARIN PILSÄTER (fp) replik	23
Anf. 16 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	24
Anf. 17 KARIN PILSÄTER (fp) replik	25
Anf. 18 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	25
Anf. 19 LENA EK (c) replik	26
Anf. 20 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	26
Anf. 21 LENA EK (c) replik	27
Anf. 22 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	28
Anf. 23 LARS BÄCKSTRÖM (v)	28
Anf. 24 FREDRIK REINFELDT (m) replik	31
Anf. 25 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	31
Anf. 26 FREDRIK REINFELDT (m) replik	32
Anf. 27 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	32
Anf. 28 MATS ODELL (kd) replik	33
Anf. 29 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	33
Anf. 30 MATS ODELL (kd) replik	34
Anf. 31 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	34
Anf. 32 LENA EK (c) replik	35
Anf. 33 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	35
Anf. 34 LENA EK (c) replik	36
Anf. 35 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	36

Anf. 36	KARIN PILSÄTER (fp) replik	37
Anf. 37	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	38
Anf. 38	KARIN PILSÄTER (fp) replik	38
Anf. 39	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	39
Anf. 40	MIKAEL JOHANSSON (mp)	39
Anf. 41	FREDRIK REINFELDT (m) replik	41
Anf. 42	MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	42
Anf. 43	LENA EK (c) replik	42
Anf. 44	MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	43
Anf. 45	LENA EK (c) replik	43
Anf. 46	MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	43
Anf. 47	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	43
Anf. 48	FREDRIK REINFELDT (m) replik	46
Anf. 49	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	46
Anf. 50	FREDRIK REINFELDT (m) replik	47
Anf. 51	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	48
Anf. 52	MATS ODELL (kd) replik	48
Anf. 53	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	49
Anf. 54	MATS ODELL (kd) replik	50
Anf. 55	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	50
Anf. 56	KARIN PILSÄTER (fp) replik	51
Anf. 57	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	51
Anf. 58	KARIN PILSÄTER (fp) replik	52
Anf. 59	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	52
Anf. 60	LENA EK (c) replik	53
Anf. 61	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	53
Anf. 62	LENA EK (c) replik	54
Anf. 63	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	54
Anf. 64	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	55
Anf. 65	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	56
Anf. 66	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	56
Anf. 67	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	56
Anf. 68	JÖRGEN JOHANSSON (c)	57
Anf. 69	KARIN PILSÄTER (fp) replik	58
Anf. 70	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	58
Anf. 71	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	58
Anf. 72	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	58
Anf. 73	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	58
Anf. 74	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	59
Anf. 75	CARL-AXEL ROSLUND (m)	59
	(Beslut fattades efter 9 §.)	60
6 §	Ändring i riksdagsordningen	60
	Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU22	60
	(Beslut fattades efter 9 §.)	60
7 §	Åtgärder för att stärka den finansiella ställningen i SJ AB	60
	Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU13	60
Anf. 76	MIKAEL ODENBERG (m)	60
Anf. 77	EVA FLYBORG (fp)	62
Anf. 78	MARIA LARSSON (kd)	65

Anf. 79 ÅSA TORSTENSSON (c)	68
Anf. 80 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	69
Anf. 81 MARIA LARSSON (kd) replik	71
Anf. 82 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	71
Anf. 83 MARIA LARSSON (kd) replik	72
Anf. 84 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	72
Anf. 85 MIKAEL ODENBERG (m) replik	72
Anf. 86 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	73
Anf. 87 MIKAEL ODENBERG (m) replik	73
Anf. 88 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	74
Anf. 89 EVA FLYBORG (fp) replik.....	74
Anf. 90 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	74
Anf. 91 EVA FLYBORG (fp) replik.....	75
Anf. 92 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	75
Anf. 93 ÅSA TORSTENSSON (c) replik.....	75
Anf. 94 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	76
Anf. 95 ÅSA TORSTENSSON (c) replik.....	76
Anf. 96 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	76
Anf. 97 LENNART BEIJER (v)	77
Anf. 98 INGEGERD SAARINEN (mp)	78
Anf. 99 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	79
Anf. 100 MARIA LARSSON (kd).....	81
Anf. 101 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik	82
Anf. 102 MARIA LARSSON (kd) replik	82
Anf. 103 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik	83
Anf. 104 EVA FLYBORG (fp).....	83
Anf. 105 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik	84
Anf. 106 EVA FLYBORG (fp) replik.....	84
Anf. 107 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik	85
Anf. 108 MIKAEL ODENBERG (m).....	85
Anf. 109 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik	86
Anf. 110 MIKAEL ODENBERG (m) replik	86
Anf. 111 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s) replik	87
Anf. 112 ÅSA TORSTENSSON (c)	87
Anf. 113 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	88
Anf. 114 ÅSA TORSTENSSON (c)	88
Anf. 115 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	89
Anf. 116 MARIA LARSSON (kd).....	89
(Beslut fattades efter 9 §.)	90
8 § Vissa ägarfrågor m.m. rörande AB Svensk Exportkredit	90
Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU14	90
Anf. 117 MIKAEL ODENBERG (m).....	90
Anf. 118 EVA FLYBORG (fp).....	91
Anf. 119 MARIA LARSSON (kd).....	92
Anf. 120 ÅSA TORSTENSSON (c)	94
Anf. 121 MARIE GRANLUND (s)	94
Anf. 122 LENNART BEIJER (v)	95
Anf. 123 INGEGERD SAARINEN (mp)	96
(Beslut fattades efter 9 §.)	96

9 § Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Demokratiska republiken Kongo.....	97
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande	
2002/03:UFöU2	97
Anf. 124 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	97
Anf. 125 URBAN AHLIN (s)	99
Anf. 126 OLA SUNDELL (m).....	100
Anf. 127 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	101
Anf. 128 ESKIL ERLANDSSON (c).....	101
Anf. 129 TONE TINGSGÅRD (s)	102
Anf. 130 NYAMKO SABUNI (fp).....	102
Anf. 131 CARL B HAMILTON (fp)	103
Anf. 132 LARS OHLY (v)	104
Anf. 133 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	104
Anf. 134 LARS OHLY (v) replik.....	105
Anf. 135 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	105
Anf. 136 LARS OHLY (v) replik.....	105
Anf. 137 URBAN AHLIN (s)	106
Anf. 138 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	106
Anf. 139 URBAN AHLIN (s)	107
Anf. 140 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	107
Anf. 141 URBAN AHLIN (s)	107
Beslut	108
FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	108
KU22 Ändring i riksdagsordningen	109
NU13 Åtgärder för att stärka den finansiella ställningen i SJ AB.....	109
NU14 Vissa ägarfrågor m.m. rörande AB Svensk Exportkredit.....	110
UFöU2 Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Demokratiska republiken Kongo	111
10 § Bordläggning.....	112
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	112
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	113
13 § Kammaren åtskildes kl. 16.23.....	114

Prot. 2002/03:121
12 juni

Elanders Gotab, Stockholm 2003